

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE YABANCI DİL OLARAK
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI**

Can Akcaoğlu

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE YABANCI DİL OLARAK
TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

Can Akcaoğlu

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

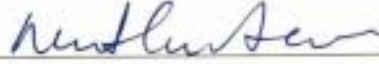
Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

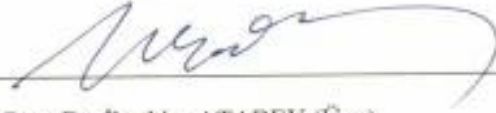
Can Akcaoğlu tarafından hazırlanan "Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı" başlıklı bu çalışma 29 Mayıs 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Sema ASLAN DEMİR (Başkan)

Prof. Dr. Nurettin DEMİR (Danışman)

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ATABEY (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yunus KOÇ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin ..... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

6.6.2017

Can Akcaoğlu

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- ✓ **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**
(Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etmeniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)
- **Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**
(Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)
- **Tezimin/Raporumun ..... tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**
- **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

TARİH / İMZA

6.6.2017

Can AKCAOĞLU

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Nurettin DEMİR danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

TARİH / İMZA

6.6.2017

Can AKCAOĞLU

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlanması sürecinde, bilgi birikimi, akademik disiplini ve yaptığımız her görüşmede farklı bakış açılarıyla beni ve tezimi geliştiren danışmanım Prof. Dr. Nurettin DEMİR'e; tez savunma sınavımda yaptıkları katkılardan dolayı Doç. Dr. Sema ASLAN DEMİR ve Yrd. Doç. Dr. İbrahim ATABEY'e; Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsündeki hocalarıma; yine tezin hazırlık sürecinde bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen Hacettepe Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezindeki (HÜ TÖMER) okutman hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca maddi ve manevi destekleri için aileme ve her zaman yanımda hissettiğim, bana güç veren yol arkadaşım Begüm'e teşekkür ederim.

ÖZET

AKCAOĞLU, Can. Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2017.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi her geçen gün gelişimini sürdüren bir alan haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak çeşitli öğretim setleri, malzemeler ve tezler üretilmektedir. Bu çalışmalarla dil becerilerini iyileştirmek ve buna paralel olarak Türk kültürünü tanıtmak amaçlanmaktadır. Bu çalışmalara dair tartışmalardan biri Türkçe öğretim setlerinde yer alan kültürel öğelerdir ve daha ayrıntılı şekilde, hangi kültürel öğelerin yer alması gerektiği bu tartışmanın boyutlarından biridir. Kültür aktarımının yapılabileceği öğelerden bazıları, bu konuda yetkin bir merci olarak kabul edilecek *UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi*'nde yer almaktadır. Çalışmanın amacı, bu kültürel öğelerin kitaplarda ne kadar ve nasıl kullanıldığını tespit etmek ve bu öğelerle ilgili olarak önerilerde bulunmaktır. Somut olmayan kültürel mirasın önemi, toplumların günlük yaşamını da doğrudan etkileyen unsurlar barındırmasıdır. Ayrıca bu öğeler Türk kültürünün temsili açısından değerli bulunmaktadır. Kültür aktarımının bir parçası olduğu için tezde kültür kuramı ve kültürel süreçler ele alınmış; kültür - dil ilişkisi ile kültürler arası iletişim tartışılmıştır. Amaç doğrultusunda, Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim ve Ankara Üniversitesi TÖMER Yeni Hitit Türkçe öğretim setlerinin ders kitapları taranmış ve içerik analizi yapılmıştır. Sonuç olarak, elde edilen veriler, bu öğelerin kullanımının nicel ve nitel olarak artırılabilir durumda olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte ilgili kültürel öğelerin tanıtımına yarar sağlamak için yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde kullanılacak bazı öneriler yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler:

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Somut Olmayan Kültürel Miras, Kültür Aktarımı

ABSTRACT

Teaching Turkish as a foreign language has become an area which continues its improvement day by day. As a consequence, various teaching sets, materials, thesis' are being created. Improving language skills and concordantly, representing Turkish culture items are aimed with these studies. In general, one matter of question for this study is the cultural element placed in Turkish teaching sets, and in detail, the cultural object to be included. Some of the items to which culture transfer can be made is in placed in *UNESCO's Intangible Cultural Heritage List* which will be regarded as a competent authority. The aim of the study is to ascertain the way these cultural elements used in books and give relevant suggestions. The importance of intangible cultural heritage is that has elements that directly effect daily life of the societies. Also, these elements are considered valuable for the representation of Turkish culture. Cultural theory and cultural processes are scrutinised as they are parts of culture transfer; culture - language relation and intercultural communication are discussed in study. In accordance with this purpose, course books of Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim and Ankara University TÖMER Yeni Hitit Turkish teaching sets were scanned and were made content analysis. Consequently, obtained data indicates the usage of these items can be expandable quantitatively and qualitatively. In addition, some suggestions are given to provide benefits for representation of related cultural elements in the lessons of teaching Turkish as a foreign language.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, intangible cultural heritage, culture transfer.

İçindekiler

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ	1
2. KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS	3
2.1. KÜLTÜREL SÜREÇLER	6
2.1.1. Kültürleme	6
2.1.2. Kültürleşme	7
2.1.3. Kültürlenme	7
2.1.4. Kültür Şoku	8
2.1.5. Kültürel Yayılma	8
2.1.6. Kültür Değişmesi	9
2.2. KÜLTÜR ÇEŞİTLERİ	9
2.2.1. Popüler Kültür	10
2.2.2. Yüksek Kültür	11
2.2.3. Alt Kültür	13
2.3. KÜLTÜR VE UYGARLIK	14
2.4. UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTELERİ	16
2.4.1. Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi	17
3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR VE KÜLTÜR AKTARIMI	20

3.1. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÖNERİLER ÇERÇEVESİ'NDE KÜLTÜR ÖGELERİ.....	22
3.2. DİL - KÜLTÜR İLİŞKİSİ	25
3.3. KÜLTÜRLER ARASI İLETİŞİM.....	28
3.4. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS	30
3.4.1. Meddahlık Geleneği.....	31
3.4.2. Mevlevi Sema Törenleri	33
3.4.3. Âşıklık Geleneği	38
3.4.4. Karagöz.....	47
3.4.5. Nevruz.....	56
3.4.6. Geleneksel Sohbet Toplantıları.....	61
3.4.7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah	63
3.4.8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali.....	65
3.4.9. Geleneksel Tören Keşkeği	66
3.4.10. Mesir Macunu Festivali.....	67
3.4.11. Türk Kahvesi ve Geleneği	67
3.4.12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı.....	76
3.4.13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka	77
3.4.14. Geleneksel Çini Sanatı.....	78
4. SONUÇ.....	79
KAYNAKÇA	82
EK 1. ETİK KURUL İZİNİ MUAFİYET FORMU	91
EK 2. ORJİNALLİK RAPORU	92
EK 3. ÖZGEÇMİŞ	94

1. GİRİŞ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi gittikçe yaygınlaşan bir alan haline gelmektedir. Buna paralel olarak, bu alandaki çalışmalar da günden güne çoğalmaktadır. Bunların içinde kurumsal veya bireysel olarak çıkarılmış Türkçe öğretim setleri, çeşitli ek malzemeler, yüksek lisans ve doktora tezleri de yer almaktadır. Bunun yanında, üniversiteler Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında lisansüstü programlar açarak bu alana katkı sağlamaktadır. Ancak bu çalışmalar, alandaki üretimin çok eski olmaması nedeniyle, doğal olarak malzeme, öğretim teknikleri gibi birtakım eksikler barındırmaktadır. Aynı zamanda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında kullanılan içerik de bu alanın tartışma konularından birini oluşturmaktadır. Bu konunun dallarından biri de içerikte yer alan kültür öğeleridir.

Kültür, dil ile iç içe geçmiştir ve hem ana dil öğretiminde hem de yabancı dil öğretiminde büyük önem arz eden bir konumdur. Bu nedenle, sadece dil bilgisi yapılarının bulunduğu bir dil öğretimi, özellikle kültürün dilsel öğeleri etkilediği göz önüne alınırsa, düşünülemez. Örnek olarak, insanların selamlaşma şekilleri bile toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Mevcut kitaplar ve Türkçe öğretim setleri çeşitli kültür öğelerini bulundurmakla birlikte, kültür öğelerinin nasıl işlendiği, kültür öğesi olarak nelerin alınıp nelerin alınmadığı; yahut nelerin alınması gerektiği tartışmaların konusunu oluşturmaktadır. Bunun yanında temel anlamda kültür tanımlarında bile çeşitli farklılıklar kendini göstermektedir. Bu açıdan kendisini yetkin bir merci kabul edebileceğimiz Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumunun (UNESCO - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) çeşitli komisyonları kültür konusuna ve ülkelerin kültürel öğelerine eğilerek bu alanlarda çalışmalarda bulunmaktadır. Bu çalışmalar, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında yol gösterici niteliktedir.

UNESCO, kendisine bağlı 195 üye ülkenin bulunduğu ve tüm bu ülkelerde eğitim, bilim ve kültür alanında faaliyet göstererek çalışmalarını sürdürmektedir. İlgi alanımız olan kültür konusunda, her ülkede kültür mirası kapsamına giren unsurları tescil ederek koruma altına almaktadır. Koruma altına alınan kültür mirasları Doğal

ve Kültürel Miras, İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası, Dünya Belleği gibi başlıklar altında kategorize edilmektedir.

Çalışmamızın konusunu bu başlıklardan biri olan İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Türkiye listesi oluşturacaktır. İleride içerdiği kültürel mirası detaylı olarak vereceğimiz liste geleneksel el sanatları, ritüeller ve yeme-içme alışkanlıklarından oluşmaktadır. Bilindiği kadarıyla, Türkçe öğretim setleri henüz SOKÜM öğeleri açısından incelenmemiştir. Bu nedenle, Kültür Kuramı içerisindeki temellerden yola çıkılarak Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında yazılmış Türkçe öğretim setlerinde bu listedeki öğelere yer verilip verilmediği incelenecek ve bu bağlamda önemli olduğu düşünülen bu öğelerin gelecekteki çalışmalarda yer almasının gerekliliği açısından öneri yapılacaktır. İlgili kültürel miras öğeleri hem geleneksel hem de yaşayan nitelikte olduğundan bu öğelerin kullanımının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkçe öğretiminde Türkiye'nin bu uluslararası kurumda tescillenmiş kültür öğelerini kullanmak, kültürel öğelerin Türkçe öğretim setlerinde temsili açısından bir bütünlük oluşturacaktır. Bu sayede, ilgili kültürel öğelerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kişilerin Türk kültürünü tanınması açısından katkı sağlaması hedeflenmektedir. Bilindiği üzere, dil öğretiminde kültür aktarımı vazgeçilmez bir konumda yer almaktadır; alanda yapılan yeni çalışmalar bu durum gözetilerek yapılmaktadır.

Çalışmada, Türkçe öğretim setlerinin konumuz açısından geçmişten bugüne kadar olan incelemeleri göz ardı edilmeden; fakat bir kenarda tutularak hareket edilecektir. UNESCO'nun kültür mirası ile ilgili tüm çalışmalarını inceleme alanına almak kapsamı fazlaca genişleteceği için, çalışmada yalnızca Türkiye İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası listesi ele alınacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim setlerinde bu listedeki kültürel öğeler aranacak ve bu öğelerin setlerde yer alıp almadığı incelenecektir. Türkçe öğretim setlerinin yalnızca ders kitapları ele alınacaktır; ek çalışma kitapları ve dinleme CD'leri inceleme alanımız dışında kalacaktır. İncelenecek olan Türkçe öğretim setlerindeki metinler ve görseller üzerinden içerik analizi yapılacaktır.

2. KÜLTÜR VE KÜLTÜREL MİRAS

Kültür, tanımlaması hem kolay hem zor bir kavramdır. Kültür için birçok tanım yapılmıştır. Bunların en ünlüsü Edward B. Taylor'a aittir: "Kültür veya uygarlık, etnografik açıdan ele alındığında, toplumun bir üyesi tarafından elde edilen ve bilgi, inanç, sanat, hukuk, gelenek ve diğer yetenek ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir kavramdır" (1871, 1). Bu tanım, kültüre dair birçok şeyi barındırmakla birlikte kültür kavramının anlam alanının geniş oluşu nedeniyle farklı tanımları ortaya çıkarmıştır ve çok sayıda antropolog, sosyolog kültürü yeniden tanımlamışlardır. Bu bağlamda, Kroeber ve Kluckhohn (1952) kültürün 164 tanımını derlemişler ve bu tanımları betimsel, tarihsel, psikolojik, yapısal, kalıtsal açılardan sınıflamışlardır. Bu çalışma gösteriyor ki, kültürü bir şekilde tanımlayarak kültüre dair bir şeyler söylemek mümkün; tamamen kapsayıcı bir tanım oluşturmak ise oldukça zor gözükmektedir.

Kültür sözcüğü "*cultura*"dan geliyor. Latince, *Colere*, sürmek, ekip-biçmek; *cultura* ise Türkçedeki 'ekin' karşılığında kullanılıyordu. *Culture* sözcüğü XVII. yüzyıla kadar Fransızca'da aynı anlamda kullanıldı. (...) Sözcük buradan Almancaya geçmiş ve 1793 tarihli bir Alman Dili Sözlüğünde *Cultur* olarak yer almış. (...) Sözcük ve kavram buradan, İspanyolca, İngilizce ve Slav dillerine geçti" (Güvenç, 2015a, 122). Güvenç'in sözcüğün Türkçe karşılığı olan *ekin* hakkındaki görüşü ise her ekinin bir kültür olayı olduğu, fakat her kültür olayının ekin olmadığı yönündedir (2015a, 122). Bugün, dilimizde *kültür* sözcüğü işlek şekilde kullanılmakta olup *ekin* sözcüğüne daha az rastlanmaktadır.

"Kültür, kişilerin davranışları hakkında bize bilgi veren ve bu davranışlarda yansımaları bulan soyut görüşler, değerler ve dünyaya dönük algılardan oluşur" (Haviland vd., 2008, 102). "Kültür": insanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik demektir. Öyleyse 'kültür' deyiimiyle insan dünyasını taşıyan, yani insan varlığını gördüğümüz herşey anlaşılabilir" (Uygur, 2013, 18). Bu açıdan kültür, insanların biyolojik özellikleri dışında kalan her şeye karşılık gelmektedir. Her toplumda diğer toplumlardan ayrılan bazı inanışlar, gelenekler, davranış ve tutumlar bulunmaktadır. Bu ayrımlar, toplumların karakterini oluşturmada olup kültürü ve kültürel farkları ortaya çıkarmaktadır. Bu durum da

gerek toplumlararası, gerek toplum içinde meydana gelen anlayış ve davranış farklılıklarının nedeni konumundadır.

“Kültür, bir toplumun üyeleri tarafından paylaşılır ve o toplumun üyeleri tarafından anlaşılır davranışlar üretilir, (...) insanların karşılaştıkları sorunları çözmeye yardımcı olacak düşünce ve eylemler için bir kılavuz niteliğindedir. Devam edebilmesi için kültür, o kültüre göre yaşayanların temel gereksinimlerini karşılayabilmeli ve topluluğun üyelerinin düzen içinde yaşamasını sağlayabilmelidir” (Haviland vd., 2008, 102). Bu şekilde her toplum kendi davranış biçimlerini üreterek asgari düzeyde uyumlu bir topluluk olup düzen veya başka bir deyişle kendi kültürü içinde yaşamını sürdürür. “İnsanın temel ya da bedensel ihtiyaçlarının nasıl giderildiği son derece açıktır ve bunlar her kültürü etkileyen temel unsurlardır. İnsanın beslenme, üreme ve sağlıkla ilgili ihtiyaçlarına bağlı sorunları çözümlenmelidir” (Malinowski, 2016, 42). Toplum içinde, bir bireyin karşılaştığı bir sorun için o kültür anlayışından gelen bir çözüm bulunmaktadır. Bunlar, ilgili sorun ve durumlara bağlı olmak üzere, bazen töreler, bazen geleneksel tıp gibi ortak kabullerden yararlanmaktadır.

Daha doğduğu anda kendini içinde bulunduğu töreler, insanın davranışlarını ve deneyimlerini biçimlendirmeye başlar. Konuşmaya başladığında insan kendi kültürünün bir parçası olur; büyüyüp etkinliklere katıldığı zaman kültürün alışkanlıkları kendi alışkanlıkları, inançları kendi inançları, olanaksızlıkları kendi olanaksızlıkları olup çıkar (Benedict, 2003, 26).

Topluluk üyelerinin ortak kabulleri taş çağından içinde bulunduğumuz 21. yüzyıla dek düzenin sağlayıcılarından biri olmuştur. Bu bağlamda, bir toplumu anlamak için bu ortak kabulleri, yani o toplumun kültürünü öğrenmek gerekmektedir. Çünkü bir topluluktaki “İnsan yığınlarını ‘millet’ haline getiren ‘kültür’leridir. Aynı dili konuşan insanlar başkalarından “ayrı” bir topluluk teşkil ediyorlar. Dilin yanı sıra din, örf ve âdet, yardımlaşma ve korunma teşkilatları da önemli bir rol oynuyor. Sosyologlar milletleri millet yapan maddi, manevi ortak değer ve müesseselerin hepsine ‘kültür’ adını veriyorlar” (Kaplan, 2015, 24). Buradan hareketle, kültür için bir toplumun yaşama tarzı demek yerinde bir tanımlama olacaktır.

Kültür, kapsamı yukarıda anlatıldığı gibi oldukça geniş olup maddi ve manevi birçok unsuru içine almaktadır.

Kültür kavramının sınırları, en küçük bir köy yerleşmesinden, milli bir ülkenin üyesi bulunduğu geniş birlikleri içine alacak bölgelere kadar değişebilir. İçinde bulunduğumuz “milli devlet” döneminde, milli devlet ülküsü ve çeşitli milliyetçilik akımları, milli kültürü milli sınırlarla çakışan bir senteze doğru götürmektedir. Milli devletler, bir yandan kendi bölgesel farklılıklarını gidermeye çalışırken, öte yandan, kendilerini komşularından ayrı tutan kültürel “gümrük” önlemlerini almakta sanki başarılı olmuş görünüyorlar (Güvenç, 2015a, 145).

Bu durum birbirine yabancı kültürlerin birbiriyle tanışıp ortak bir paydada buluşmasıyla birlikte, insanların kendine has özelliklerini de ön plana çıkarması sonucunu doğurmaktadır. İki veya çok kültürlü ortamlarda küçük veya büyük çapta karşılaşılan bu duruma Avrupa Birliği iyi bir örnek olmaktadır. Ayrıca göçmen azınlık toplulukları da bu sentezleri oluşturan kitlelerdir. Bunu olabilecek en küçük boyutta düşünecek olursak uluslararası bireylerin çok olduğu öğrenci gruplarını örnek gösterebiliriz. Heterojen nitelikte oluşan bu gruplarda her birey, kendisinden bir şeyler kattığı bir sentezin parçası olmaktadır. Üniversiteler, daha da öze inilirse, hazırlık/dil öğretim sınıfları bu sentezlerin oluştuğu ortamlardır. Bu açıdan, kültürü ortak hale getirmenin ve bireylerin ait olma duygusunu yaşamalarının önemi büyüktür. Ortak olarak hissedilmesi beklenen kültürün merkezinde hedef kültürün yer alması beklenmektedir.

Kültür sözcüğüyle birlikte, günümüzde farklı anlamlara gelen ve günlük dilde kullanılan birçok kavram ortaya çıkmıştır. Bunların içinde belirli entelektüel birikime sahip kişiler için kullanılan “kültürlü”; bu entelektüel birikim ve genel dünya bilgisini ifade etmekte kullanılan “genel kültür”ü sözü edilen kavramlar içinde sayabiliriz. Özellikle sahne sanatlarıyla ilgili olarak “kültür-sanat” etkinlikleri olarak hayatımıza giren bir kavram da vardır. Vücudu esnetecek birtakım egzersizler, jimnastik gibi anlamlara gelen “kültürfizik” sözcüğü de bu türden bir sözcüktür. Ayrıca her alanın kendine has özelliklerini ve birikimini vurgulamak amacıyla “yemek/yeme-içme kültürü”, “müzik kültürü”, “sinema kültürü”, “mahalle kültürü” gibi tamlamalarla birlikte çeşitli coğrafi bölgeler veya toplumlar için kullanılan

“Türk kültürü”, “Uzakdoğu kültürü”, “Avrupa kültürü”, “Akdeniz kültürü” gibi tamlamalar da kullanılmaktadır.

“Kültür muhtemelen ilkel sanat veya zanaat ile başlamıştır; ateş yakma, odun ve taştan araç-gereç yapma, ilkel barınak inşa etme ya da yaşamak için mağarada barınma gibi şeylerin temeli atıldığından beri bunlar geliştirilmektedir” (Malinowski, 2016, 16). İnsanlar içinde yaşadığı toplumla birlikte bir üretim sürecinin parçası olmaktadır. Zaman içerisinde teknolojik ve bilimsel gelişmelere uyum gösteren üretim, o toplumun kültüründen etkilenmektedir. Sonuçta, elde edilen somut veya soyut çıktıya kültürel miras (veya kültür mirası) denmektedir. Bu miras, “hem maddi olanın (giyecek, yiyecek, kullanılacak, barınacak, oynanacak, zevk alınacak maddesel kültürün) hem de eylemsel ve düşünsel/entelektüel olanın (inanç, kadercilik, teoloji, din, efsane, masal, şiir, müzik, çeşitli temsiller, oyun, eğlence, dinlenme, kutlama, sevinme ve üzülmeyin) üretimidir” (Erdoğan, 2004, 8). Başka bir deyişle kültürel miras, toplumun geçmişten günümüze kadar deneyimlediği ve ürettiği her şeydir.

2.1. KÜLTÜREL SÜREÇLER

Kültür, eklenerek artan bir yapıya ve kuşaklar boyu aktarılma özelliğine sahiptir. Aktarılma özelliği eğitim ve öğretimle sağlanmaktadır. Gerek o kültürün içinde doğan bir çocuk, gerek sonradan o kültüre göçen bir birey olsun, o kültürle tanışır ve dinamiklerini edinmeye/öğrenmeye başlar. Kültür de dinamik bir özelliğe sahiptir, çeşitli etkileşimlerden etkilenir. Bu durum kültürel süreçler şeklinde tanımlanmıştır. Bunların içinde kültürleme, kültürleşme, kültürlenme, kültür değişmesi gibi süreçler ele alınacaktır.

2.1.1. Kültürleme

Kültürleme (enculturation), bireyin içinde yetiştiği “kendi toplumunun kültür içeriğini öğrenmesi, toplumca istenen, beklenen olması sürecidir. *Kültürleme*, en geniş anlamda (toplumsal boyutlu) *eğitimidir*” (Güvenç, 2015a, 369). Birey, bu

şekilde hem kendi kültürünün içindeki gelenek ve davranışları çevresinden gayriresmi yolla öğrenir, hem de okuldaki resmi eğitimle ulusal değerleri öğrenerek yetiştirilir. Bireyin kültürlenmesi herhangi bir yaş sınırı olmaksızın doğumdan ölüme kadar süren bir süreçtir. “Ayrıca kültürlenme kavramı, bilinçli ya da bilinç dışı, yaygın, kendiliğinden, rastlantısal ve bireysel öğrenmeleri ve şartlanmaları da kapsar” (Demirel, 2014, 8). Marshall (2005, 444), bu süreci “kültüre girme” adıyla ve toplumsallaşmayla hemen hemen eş anlamlı olarak tanımlar.

2.1.2. Kültürleşme

Kültürleşme (acculturation), en basit haliyle, iki kültürün birbirini etkileme ve bir sentez oluşturma sürecidir. Bu süreçte, her iki kültür de değişerek öncesinde var olmayan bir yapı oluşur. Ülken (1969, 187), iki kültürün temasında bir toplumdan diğerine bazı maddi olan veya olmayan kültür unsurlarının geçtiğini söyler. “Kültürleşmede, kültürlerin (...) doğrudan etkileşime girmeleri şart değildir. Yazılı basın, Radyo, TV yayınları, sinema, sanat ve moda akımlarının uzun vadede, birbiriyle yüz yüze gelmeden kültürlenmeleri mümkündür. Çağımızda sözü edilen ‘Globalleşme’ (globalization/küreselleşme) budur” (Güvenç, 2015b, 87).

2.1.3. Kültürlenme

Kültürlenme (culturation), farklı kültürel yapılardan gelen birey veya grupların başka bir kültür alanında oluşturdukları yeni kültürel öğelerle uyum sağlama süreçleridir. Kişilerin veya grupların “daha önce sahip oldukları özelliklere benzemeyen ama yeni girdikleri toplumsal çevreye de ait olmayan, ancak o toplumsal çevreye uyumlarına kolaylaştıran yeni kültürel tutum, davranış, değer ya da yaşam biçimi öğeleri yaratmaları”dır (Aydın, 2009a, 536). Bu şekilde, ilgili kişiler kendilerini yeni kültür alanına uyarlarlar. Marshall (2005, 42) ise bu sürece dışarıdan gelen kişinin egemen olan toplumla ayırt edilemez şekilde bütünleşmesi şeklinde farklı bir yorum getirerek asimilasyon ile eş anlamlı olarak tanımlar. Ancak kültürlenmede ortaya *melez* unsurlar çıkmaktadır. Bununla birlikte Özbudun (2009, 540, 541) bu duruma şöyle bir yorum getirir:

Melezleşme söylemi genel hatlarıyla, kültür alanında küreselleşmenin devinime geçirdiği dinamikler arasındaki *karşılıklı* etkileşime dikkat çekmekte, gelişmiş/emperyalist ülkelerin iktisadi ve siyasal hegemonyasının yanı sıra, kültürlerini de empoze etmeleri biçimindeki yorumu indirgemecilikle eleştirmekte, tikel-yerel kültürlerin merkezden gelen kültürel etkilere edilgin biçimde teslim olmaksızın, onu yaratıcı biçimde uyarladıklarını, dönüştürdüklerini, kendi değerlerini kattıklarını, dolayısıyla da, antropolojinin terimlerini kullanacak olursak, söz konusu olanın tek yönlü bir asimilasyon değil, bir kültürleşme olduğunu savunmaktadır.

Kültürlenme, bu bağlamda birkaç farklı şekilde yorumlanabilecek bir süreçtir. İnsan, sürekli olarak, yaşadığı ortamdaki koşullarını iyileştirmeye ve kendi zevk, anlayış ve düşüncesine uygun duruma getirmeye çalışır. Yeni bir kültürle karşılaşan insanlar da doğal olarak kendileri için bu konforu oluşturur. Aksi halde, ortaya *kültür şoku* çıkar.

2.1.4. Kültür Şoku

Kültür şoku, belirli bir kültürden gelen bireylerin içine girdiği yeni kültüre uyum sağlayamaması durumudur. Kişi, farklı toplumsal çerçeveye içerisine girmekte zorlanır, yabancılaşır ve kendini soyutlar. “Kültür şoku durumunda birey, bir boşluk durumu yaşar; çünkü toplumsal çevresini anlamlandırabileceği ve çevresiyle ilişki kurabileceği temel araçtan, yani kültürden yoksundur. Bu nedenle (...) bireyler büyük ölçüde kendi **cemaat**lerinin ya da kendisine yakın cemaatlerin yanında yaşamaya çalışır” (Aydın, 2009b, 537). Buna örnek olarak, Almanya’ya göç eden ve zorunluluk dışında Almanlar veya Alman kültürüyle yakınlaşmadan, adeta Türkiye’de gibi yaşayan Türkleri söyleyebiliriz.

2.1.5. Kültürel Yayılma

Kültürel yayılma (diffusion, diffusionism), kültürel özelliklerin başka bir kültüre geçmesi ve yayılmasını ifade eden bir terimdir. Güvenç (2015a, 159), bu kavramı “Belli bir toplumda, dıştan içe doğru ya da içten dışa doğru, maddi ve manevi öğelerin sürekli olarak yayılması” olarak tanımlar. Bu, çok eski zamanlardan bugüne kadar devam eden, bundan sonra da devam edecek olan bir süreçtir. Örneğin; yiyecekler, yemeklerin yenme şekilleri, yemeklerden sonra içilen içecekler vb. yayılarak birçok toplumun kültüründe ortak hale gelmiştir. Fatih Sultan Mehmet’in hiç yiyemediği domates, bugün Türk mutfağının vazgeçilmezlerinden biridir; bunun

yanında, Türkler yer sofrasından kalkıp masaya oturmuşlardır. Alınan unsurlar açısından “İnsanlar ödünç aldıkları şeyler konusunda yaratıcı davranır, birçok olasılık ve kaynak arasından seçim yaparlar. Genelde yapılan seçimler, içinde buldukları kültüre uyumlu olanlarla kısıtlı olur” (Haviland vd., 2008, 747).

Kültürel yayılma veya antropologların daha sık kullandığı şekliyle yayılma, -Alman antropologların öncülüğünde (Güvenç, 2015a, 102)- “mevcut kültürlerin bir kök kültürden türediğini ve kültürel özelliklerin tarihsel ya da coğrafi olarak hareket ettiğini” (Aydın, 2009c, 534) öne süren yaklaşım için kullanılmıştır. Bugün, teknik gelişim, kitle iletişim araçları ve internetle birlikte yayılmanın gerçekleşmesi için iki kültürün doğrudan temas etme zorunluluğu ortadan kalkmıştır.

2.1.6. Kültür Değişmesi

Kültür değişmesi veya *kültürel değişme* (cultural change), yukarıda anlatılan kültürel süreçler ve bunlarla birlikte olabilecek çeşitli kültürel etkileşimlerin kültürde yarattığı etkilerin tümü için kullanılabilir bir kavramdır. Güvenç (2015a, 159) bu kavramı “toplumun bütünüyle veya bazı kurumlarıyla değişmesi ya da değişikliğe uğraması.” olarak tanımlar. Bireylerin farklı bir kültüre iş, eğitim vb. nedenlerle gidip kendi kültürüne geri dönmesi; belirli bir kültürden bir topluluğun başka bir kültür çevresine girmesi gibi olgular kültürlerin değişmesinde rol oynamaktadır. Tanzimat dönemi Türk aydınlarının Fransa’da eğitim alıp geri dönmesi ve Almanya’ya çalışmak için göçen Türkler bunlara örnek gösterilebilir.

2.2. KÜLTÜR ÇEŞİTLERİ

Kültür, her toplumda insanların genel manada ayrıldıkları sosyal tabakalara göre bazı dallara ayrılır. Üretimlerin sosyal tabakalarca paylaşıldığı bir ortam gelişir ve herkes kendi beğenilerine göre seçimlerde bulunarak bu üretim-tüketim döngüsüne destekte bulunur. “Her beğeni kamusunun kendine göre belirgin ölçüleri olduğu için, her ana beğeni kültürünün kendi sanatı, müziği, kurmaca olan ya da olmayan metinleri, şiiri, filmleri, televizyon programları, mimarisi, gözde yemekleri ve benzerleri olduğu

gibi, her kültürün kendi yazarları, sanatçıları, oyuncularını, eleştirmenleri ve benzerleri de bulunur” (Gans, 2014, 103). Kültür çeşitleri olarak tanımlayabileceğimiz bu dalların gerek toplumsal, gerek küresel çapta en güçlüsü popüler kültürdür. Ayrıca yüksek (üst) kültür ve alt kültür de toplumların içinde devamlılığını sürdüren kültürel alanlardır.

2.2.1. Popüler Kültür

Popüler kültür, toplumdaki en geniş halk kitlesinin sahip olduğu kültürel alana verilen addır. Bu alandaki unsurlar, günlük yaşamın sıradan bir parçası durumuna gelmiş medya ürünleri, yeni yeme-içme alışkanlıkları, giyim türleri gibi unsurlardır. “Popüler kültürün ‘en çok tercih edilen’ bağlamında ele alınmasıyla karşımıza en yaygın ve yanlış olan popüler kültür tanımı çıkar: Popüler kültür modern toplumda devam eden ‘halkın’ kültürüdür” (Erdoğan, 2004, 10).

Bir sıfat olarak halk, antikalığıyla, değilse bile arkaik anlamlarıyla da mantıksız bir seçimi ortaya koyar. Halk kelimesinin ilk anlamı İngilizce’de, Almanya ve İskandinavya’da hakim olan kullanımı dikkate alınmaksızın bütün nüfus olarak benimsendi. Modern İngilizce’de halk kelimesi aristokrasi ve yüksek sınıf karşısında sıradan insanlara gönderme yaparak sınırlı bir anlam da kazandı (Owen, 2005, 139).

Ancak, Herbert J. Gans (2014, 22), toplumun seçkin olmayan kesimini sınıflar ve katmanlar olarak gördüğünü, dolayısıyla birden çok popüler kültür bulunduğunu ve her biri birtakım estetik değerler ve beğeni ölçütleri geliştirdiği için *beğeni kültürleri* adını kullanır. Ayrıca beğeni kültürleri için, sosyoekonomik hiyerarşideki konumların kültürel imaları olarak, popüler dilde “asil”, “orta/sıradan” ve “kültürsüz” olmak üzere üç ayrım yapıldığını belirtir.

Popüler kültür bugün, içerisinde bulundurduğu kitle açısından ister sınırlı bir topluluğu, isterse halkın tamamını tarif etsin, toplum içerisinde “moda” olan unsurları kapsamaktadır. Bu modanın özelliği ise herkese ulaşabilir olması ve maddi anlamda bir üretim-tüketim zincirini işler kılmasıdır. Toplumun çok büyük bir kesimine ulaşması kitle iletişim araçları, çevredeki reklamlar, tanıtımlar ve yaşam alanında bulunan birçok unsura etki etmesiyle gerçekleşmektedir. Başka bir bakış

açısıyla, insanların bir tür dayatma ile karşı karşıya kaldığını söylemek yanlış olmaz. Ayrıca bunda popüler kültürün sanatsal unsurlarının anlaşılması için genel itibariyle üst düzey yeteneklere veya eğitime gereksinim duyulmaması da önemli bir etkidir ve ürünleri genele hitap edecek biçimde çerçevelenmiştir. “Popüler kültür daha çok standardize edilmiştir; formülleri, stereotipik karakterleri ve konuları daha çok kullanır” (Gans, 2014, 46). Başka bir deyişle, toplumun büyük bir kesimi için moda olan günlük yaşam unsurlarını kapsayan bir niteliktedir. Ahmet Oktay (1995, 21), popüler kültürü maddeler halinde özetler:

1. Biçim olarak orta karmaşıklıktadır
2. Aktarımı ya da iletimi, ortam ve teknoloji olarak dolaylıdır
3. Bilinen bir kaynağı ya da yaratıcısı (üreticisi) vardır
4. Kültürel değerleri ve gelenekleri, yeni formüller biçiminde yansıtır
5. Ürün tüketiciye dönüktür
6. Oldukça ucuza fakat parayla elde edilir

Sosyoekonomik koşullar insanların beğenilerini etkilemektedir. İnsanlar, doğal olarak, maddi olarak ulaşılabilir olanı tercih etmektedirler. Erdoğan (2004, 11), popüler kültürle sermayenin ve sermaye sisteminin sürdürüldüğünü söyler ve toplumdaki alanlara etkisi açısından “müzik alanında, popülerlik her hafta değişen ‘top 40’ içinde olma ve bunları dinlemedir. Giyimde popüler olan şey mevsimlerle değişen modayla gelen güdümlü kültürel yaşamdır.” der. Dolaylı olarak bu maddiyata dayalı ortam markalar arası rekabet içerisinde sürer. Bugün küresel çapta popüler kültürün en belirgin örneklerini Amerika Birleşik Devletleri’ndeki şarkıcılar aracılığıyla görmekteyiz. Üretim noktasında vitrine çıkarılan bir kişi, müzik albümleri, reklam ve sinema filmleriyle tüketilir. Bu durum, giyim modalarının her yıl değişmesiyle benzer niteliktedir. “Buna alternatif olarak, popüler kültüre, ampirik olarak bir boş zaman pratikleri ve metinleri olarak yaklaşılabılır ya da ideolojik olarak ya sömürülme ve denetim altına alınma ya da ‘üretkenlik’ ve direniş çerçevesinde tanımlanabilir” (Rowe, 1996, 20).

2.2.2. Yüksek Kültür

Yüksek kültür veya üst kültür, toplumda azınlık durumunda olan elit kesimin ürettiği, geliştirdiği ve tükettiği kültürdür. Yüksek kültür unsurlarının üretim ve tüketimi, bu kültüre talip olan bireylerin eğitimi ve yeteneğiyle orantılıdır ve kendine has, özgün olma kaygısı taşıyan bir tarzı vardır. Bu açıdan bakıldığında, yüksek kültür ve popüler kültürün takipçileri ve takipçi sayıları farklılıklar göstermektedir. “Yüksek kültür, ülkenin bütününde belki yarım milyonu geçmeyecek, küçük bir grup insana hitap ederken, popüler bir televizyon programı 40 milyonun üzerinde izleyiciyi çekebilir” (Gans, 2014, 45). Bu durum, popüler kültür öğelerini ticari bir kalıba sokarken, yüksek kültürü sanat veya nitelik kaygısı güdülen bir ürün çeşitliliğine sahip konuma yerleştirir. Ayrıca kitleleri açısından popüler kültür -çok sayıda takipçisi olması nedeniyle- heterojen bir yapıdayken, yüksek kültürün takipçileri nispeten homojendir.

Yüksek kültür, belirli bir tür müzik tarzı, resim sergileri, sanat filmleri ve film festivalleri, yüksek edebiyat ürünleriyle özdeşleşmiştir. Ancak zaman içerisinde popüler kültür ile geçişler yaşamaya başlamıştır. Örneğin, Türkiye’de bir zamanlar popüler kültürün bir parçası, hatta avam olarak görülen bazı şarkıcılar, bugün her yeri fethetmiş gibi gözükmektedir. Diğer bir taraftan kendini yüksek kültürün parçası olarak gören bireyler de bu dönüşümü kucaklayarak karşılamışlardır. Ahmet Oktay’ın (1995, 21) mezkur kültür hakkındaki şu açıklaması aydınlatıcı olacaktır:

1. Karmaşık bir biçimi ve beğenilmesinin estetik ölçütleri vardır
2. Tüketicileri yüksek eğitimli kişilerdir, bu yüzden iletilebilme aracı, yapının kendisidir
3. Bilinen ve ünlü bir yaratıcısı vardır
4. İlk değerlendirilmesi yine yüksek beğeni sahibi gruplar ya da eleştirmen topluluğunca yapılır. Ekoller ve küçük topluluklar[dan] oluşur
5. Ürün (yapıt) yaratıcısının yaratım süreciyle oluşturduğu bir düşünsel ve sanatsal çabayla ortaya çıkmıştır. Ancak bu çabayı göstereceklere dönüktür
6. Ürün pahalı ve değerlidir.

Bu özellikler kültürlerin karakteristik özelliklerini oluştursa da günümüzde bu özellikler kısmen iç içe geçmiş; üst kültür ürünleri popüler kültürün sergilendiği mecralarda yer almaya başlamıştır.

2.2.3. Alt Kültür

Alt kültür, bir toplumun ve kültürün içerisinde yer alan ve farklı uygulamaları, ürünleri, anlayışları barındıran kültür bölgesi veya türüdür. Alt kültürler içinde yaşadığı kültürden tamamen kopuk veya bağımsız değildir; ancak kendi içlerinde özerk tutumları vardır.

Alt-kültürler, bazı kültürel özellikleriyle birbirlerinden ayrılırlar; farklı sentezlere doğru yönelirler. Kalkınma ve modernleşme çabaları ulusal sınırlar içindeki farklı alt-kültürleri (kültür bölgelerini) milli bir senteze doğru götürürken; kalkınmanın sebep olduğu nüfus hareketleri, kentleşme, endüstrileşme, tabakalaşma ve sınıflaşma eğilimleri kültürel birimlerin sınırlarını sürekli olarak değiştirir, birleştirir ve ayırır (Güvenç, 2015a, 144).

Toplum içerisinde çeşitli koşullar farklı stereotipleri ve buna bağlı olarak bazı ayrımları oluşturur. Oluşan ayrımlar farklı alt kültürlerin oluşmasında etkilidir. Gordon'a (2005, 46) göre alt kültür, birbirinden etkilenen sınıf, etnik köken, bölgesel ve kırsal veya kentsel yerleşim ve mensup olunan din gibi birçok sosyal durumdan oluşan ulusal kültürün alt bölümüne karşılık olarak kullanılan kavramdır. Buradan yola çıkarak, Türkiye'deki Ege, Karadeniz, Doğu Anadolu gibi bölgeleri; işçi, memur gibi meslek gruplarını; Boşnak, Kürt ve Ermenileri; taşra ve şehir yaşamında yer alan toplulukları; Hristiyan ve Musevileri ayrı ayrı alt kültürler olarak görebiliriz. Bunların yanında, uluslararası bir etkinlikte olan gençlik kültürü, rock kültürü, hip hop kültürü gibi kendi tutumu, tarzı, üretim ve tüketim şekli olan kültürler de alt kültüre örnek olarak gösterilebilir. Sözü edilen alt kültürler, ulusal kültürden etkilenerek değişmiş ve gelişmiştir. Uluslararası alt kültürler içinse, her ulusal kültür içerisindeki alt kültür içerisinde bulunduğu toplumdan etkilenerek şekillenmiştir. Gençlik kültürü uluslararası bir alt kültür olmakla birlikte her kültür içerisinde farklı özellikler barındırır. Ancak bu tek taraflı bir etki değil, bir etkileşimdir. Örneğin, Türk mutfağı olarak ele aldığımız yemek kültürü, birçok farklı bölgeden, alt kültürden gelen ürünlerin bir toplamıdır.

Alt kültür kısaca, bir yandan içerisinde bulunduğu ulusal kültüre bağlı, bir yandan kendine has özellikleriyle var olan; “küçük grupların parçası oldukları hâkim eğilimden, yani daha geniş toplumdan dilleri, inanç sistemleri, değerleri, tavırları, davranış örüntüleri ve hayat tarzları gibi unsurlarla ayrılış şekillerini ifade eden ve bunlara dikkatimizi çeken mikro bir (...) sosyolojidir” (Jenks, 2007, 21).

2.3. Kültür ve Uygarlık

Kültür ve uygarlık birbiriyle iç içe durumda görülen, zaman zaman birbirinin yerine kullanılagelmiş kavramlardır. Kültür kavramı üzerinde yukarıda yeteri kadar açıklama yapıldığı düşünüldüğü için başlıktaki ikincil kavram olan uygarlık üzerine eğilmekte yarar görülmektedir.

Uygarlık (İng. civilization) köken olarak şehirle ortak köklere sahip bir sözcüktür. Birçok Avrupa dilinde benzer şekillerde yer alan sözcük, Latince “şehir, şehirli” anlamına gelen “civitas; civis” köklerinden türemiştir (Whitney, 1889, 1019; Wedgwood, 1859, 342; Merriem-Webster, t.y.). Yaygın olarak kullandığımız medeniyet, Arapça “şehir” anlamına gelen *medîne* sözcüğüyle aynı kökten türemiştir. *Oxford Dictionaries* (t.y.), sözcüğün anlamını “insanlığın en ileri olarak düşünülen toplumsal gelişim ve örgütlenme evresi” olarak verir. *Cambridge Dictionary* (t.y.) ise gelişmiş toplum bağlamında, iyi gelişmiş toplumsal örgütlenmesiyle insan topluluğu, zaman içindeki belirli bir süreçte, bir toplumun veya ülkenin kültürü ve yaşam tarzı; süreç bağlamında, kültürünün gelişmiş duruma gelmesi için bir toplumun eğitimdeki ilerlemesi olarak açıklamıştır. Bu açıklamalar, ağırlıklı olarak gelişmiş toplum ve eğitim etkinlikleri üzerinde durmuştur. Türk Dil Kurumu sözlüklerinden *Türkçe Sözlük* (2009, 2042) “1. Uygar olma durumu, medeniyet, medenilik. 2. Bir ülkenin, bir toplumun, maddi ve manevi varlıklarının, fikir, sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerinin tümü, medeniyet.” şeklinde; *Felsefe Terimleri Sözlüğü*;

1. (Sözcük anlamı) Barbarlık durumundan çıkıp törelere bağlı olarak belirli bir yurt içinde birlikte yaşama. 2. (sonradan kazandığı anlam) Bilim ve tekniğin ilerlemesi ile yaratılan yaşama koşulları ve bunun sonucu ortaya çıkan yaşamada kolaylık sağlama, ussallaşma (rasyonelleşme) ve yetkinleşme, yaşama biçimlerinin daha bir incelenmesi durumu. 3. (Daha geniş olarak kültür durumu anlamına) Geniş bir toplumun bütün bölümlerinde ortak olan dinsel, ahlaksal, estetik, teknik ve bilimsel nitelikteki toplumsal olayların bir bütünü. (Akarsu, 1979, 181)

şeklinde; *Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü* (Ozankaya, 1995, 147) ise “1. İnsanlığın elde ettiği uygulamalı, düşünsel, sanatsal ve tinsel başarıların belli bir zaman noktasındaki düzeyi. 2. Belli bir toplumun özelliği olan uygulamalar, düşünceler, bilgiler, ürünler, tutum ve davranışlar düzeni, (bkz. ekin).” şeklinde açıklamıştır. Burada karşımıza çıkan açıklamalar ise ağırlıklı olarak kültürü işaret etmektedir. Nitekim, *Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, doğrudan “ekin”e göndermede

bulunmaktadır. Bunların yanında, felsefi bakış açısı “barbarlıktan çıkma” yönüne vurgu yapar. Tanilli (2006, 13) de uygarlık için barbarlığın karşıtı; uygar halk içinse “gelişme yolunda hayli ilerlemiş, ideal ölçülere pek yaklaşmış bir topluluk” açıklamalarını yapar. Barbar sözcüğünün ilk kullanımı bir kenara dursun; sözcüğün ilkel, saldırgan, eğitimsiz art anlamları açısından bakarak barbar ve uygar/medeni karşıtlığından bahsedebilir ve bu bilgiler ışığında, “uygar” olmayı şehirli olmakla, eğitimle ve toplumsal örgütlenmenin gelişmesiyle ilişkilendirebiliriz. Hançerlioğlu (1986, 400-402) ise uygarlığı eşit, özgür ve insanca yaşanabilen toplum ile ilişkilendirir ve dünyada savaşın, açlığın, şiddetin olmadığı zaman uygar olacağımızı savunur. Her toplumun bir kültürü olduğunu söylemek mümkündür. Ancak “bugünkü çağdaş bakış açısıyla” her toplumun uygar olduğunu söylemek oldukça iyimserlik gerektiren bir eylem olacaktır.

İki kavram arasında ayırım yapmak çok basit olmamakla birlikte “Evvelâ, hars [kültür] millî olduğu halde, medeniyet beynelmileldir. Hars, yalnız bir milletin dinî, ahlâkî, hukukî, muâkalevî, bediî, lisanî, iktisadî ve fennî hayatlarının ahenkdar bir mecmuasıdır. Medeniyetse, aynı ma’mûreye dâhil birçok milletlerin içtimâî hayatlarının müşterek bir mecmûudur” (Gökalp, 2015, 46). Gökalp’in burada vurguladığı ve iki kavram arasındaki kilit ayırım, kültürün bir millete; uygarlığın ise milletlere ait olduğudur.* Bu noktada kültür, uygarlığın bir alt unsuru; uygarlık ise kültürlerarası ve kapsayıcı bir konuma gelir. Kafesoğlu (2010, 16) da buna paralel olarak “Medeniyet milletlerarası ortak değerler seviyesine yükselen anlayış, davranış ve yaşama vasıtaları bütünüdür.” der. Ancak topluma ait özellikler, ürünler açısından düşündüğünde bu iki kavramın yine birbirlerinin yerine kullanıldığı örneklere rastlanmaktadır. Ayırımı daha net açıklamak için Günay’ın (2016, 43) yorumu faydalı olacaktır:

Kültürü toplumsal, kurumsal ve kavramsal bir değer olarak görmek doğru olacaktır. Kültür bir bakıma değerlerin merkezi oluşumunu belirtir. “Uygarlık” bu bağlamda kültürü de kapsayan bir yapı görünümündedir ya da “uygarlık” için, “evrensel kültür”dür denilebilir. “Ulusal kültür”ü güçlendirip, insanlık ailesine uyum içi[n]de katkıda bulunmak “uygarlık” ya da “evrensel kültür” olarak değerlendirilebilir. Yani

---

* Ülken (1969, s. 307), bu ayırımı ele almakla birlikte Gökalp’in “Türk Medeniyet Tarihi” kitabında Türk kültürü için “medeniyet” demesinden bahseder. Turan (2014, s. 23), bu durumu tutarsızlıktan ziyade kararsızlık olarak niteler.

kültür hem ulusaldır hem de evrenselidir. Bu bağlamda kültürün evrensel olması demek, uygarlık anlamına gelecektir.

Bu açıklama, kültürlerin toplamının uygarlığı oluşturduğu şeklinde özetlenebilir. Bunun yanında, bir ayrımı da teknik gelişim bağlamında söyleyebiliriz. “Medeniyet, usulle yapılan ve taklit vasıtasıyla bir milletten diğer millete geçen mefhumların ve tekniklerin mecmûudur. Hars ise, hem usulle yapılamayan hem de taklitle başka milletlerden alınamayan duygulardır” (Gökalp, 2015, 49). Bu durumu geleneksel ve modern karşıtlığında görmek mümkündür.

Gelişmiş, modern tekniklerin toplam evrensel kültürün, uygarlığın bir ürünü, malı olduğu ortadadır. Örneğin; çalgılardan telli çalgılar ele alındığında; bunlar, hep birlikte uygarlığın ortak malı olmuştur. Ancak her kültür kendi yetenek ve birikimleriyle keman, gitar, ut, kanun, bağlama vb. telli çalgıları icat ederek bu evrensel kültüre katkı sağlamıştır. Gitar (ve türleri) Batı müziğinin bir ürünüken, bağlama Anadolu'nun sesi gibidir. Günümüzde ise, çalgıların ve türlerin sınırları ortadan kalkmış durumdadır.

Çeşitli kültür ürünleri sınırlarından çıkıp ortaklaşa kullanıldığı oranda uygarlığın parçası olma yolunda ilerler. Uygarlık, kültürlerden izole değil; aksine içine aldığı kültürlerin bileşkesidir. Batı/Avrupa Uygarlığı tanımlamasının içinde ilgili coğrafyadaki ülkelerin oluşturduğu toplam vurgulanmaktadır.

2.4. UNESCO DÜNYA MİRASI LİSTELERİ

UNESCO, 1946 yılında kurulmuş, kendisine üye devlet sayısı 195 olan ve eğitim, bilim ve kültür alanlarında faaliyet gösteren uluslararası bir kurumdur. Bu kurumun yasası 1945 yılında imzalanmıştır. Türkiye, yasayı imzalayan ilk 20 devlet arasındadır.

“UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, (...) eğitimin yaygınlaştırılması, kültürün korunması ve yaygınlaştırılması, bilgi ve bilimin desteklenmesi konularında UNESCO idealleri doğrultusunda çalışmalar yapmak, UNESCO ile ilgili iş ve konularda toplumda farkındalık yaratmak, hükümete danışmanlık etmek ve UNESCO merkeziyle işbirliğini sağlamak” (UNESCOa, t.y.) sorumluluğundadır.

UNESCO adının oluşumuna katkı veren ve bu kurumun çalışma alanlarından biri olan kültür, kendisini özellikle kültürel öğelerin tespit ve tescilinde göstermektedir. Kurum, kültürel mirasın tespiti ve korunması konusunda anlaşmalar yaparak kültür öğelerini koruma altına almaktadır. “Bu uluslararası anlaşmalar dünyanın arkeolojik alanlar da dâhil olmak üzere doğal ve kültürel mirası, sualtı kültürel ve somut olmayan kültürel mirası, müze koleksiyonları ve mirasın diğer formlarını korumak ve muhafaza etmek için çaba göstermekte, yaratıcılık, inovasyon ve dinamik kültür sektörlerinin ortaya çıkmasına destek olmaktadır.” (UNESCOb, t.y.).

Kültürler, geçmişten beri birbirleriyle etkileşim halinde olmuştur. Günümüzde ise bu etkileşim çok daha hızlı şekilde gerçekleşmektedir. Sosyal, siyasi, ekonomik nedenler de kültürel öğeleri etkileyebilecek özelliindedir. Ayrıca teknolojinin gelişimi ve internetin son derece aktif bir şekilde kullanımı da iletişimi ve buna dayalı olarak kültürel etkileşimi arttırmaktadır. Bu durum, çevrimiçi ortamda doğan yeni bir anlayışı geliştirirken geleneksel kültür öğeleri git gide gölgede kalmaktadır. Bu bağlamda, birçok alan içerisinde, çalışma açısından daha yararlı olacağı düşünülen *Türkiye İnsanlığın Somut Olmayan Kültür Mirası Listesi*'dir.

2.4.1. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi

Somut olmayan kültürel miras terimi, UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihli 32. Genel Konferansında kabul edilmiştir. İngilizcesi *intangible cultural heritage*; Fransızcası *patrimoine culturel immatériel* olan bu terim (Oğuz, 2013, 6), bir diğer deyişle “yaşayan miras”, topluluklar tarafından kuşaktan kuşağa aktarılan uygulamaları, temsilleri, ifadeleri, bilgiyi ve becerileri içermektedir (UNESCOc, t.y.). UNESCO, yine somut olmayan kültürel mirasın üretiminde veya icrasındaki usta isimleri de *Yaşayan İnsan Hazine*leri listesinde kayıtlı tutmaktadır.

Somut olmayan kültürel miras öğeleri, bir toplumun içinde yaşayan insanların geçmişten gelen yaşayış şeklini, geleneklerini, el sanatlarını, ritüellerini içine alan bir kapsamdadır. Bu öğeler, o toplumda yalnızca baskın olan kültürden değil, aynı zamanda çeşitli alt kültürlerden oluşmaktadır.

17 Ekim 2003'te Paris'te imzalanan *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*'nde bu kültürel mirası taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenek ve anlatımlar; gösteri sanatları; toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; el sanatları geleneği alanları kapsama alınmıştır (UNESCO, 2003a). Bu kültürel miras öğeleri bir toplumu ve kültürünü tanımada yabancı olan kişiye birçok bilgi sunar. Aynı zamanda, bu öğeler hedef dil ve kültür hakkındaki farkındalığı arttıracak bir niteliğe sahiptir.

Kültürleri renkli, ilgi çekici ve değerli kılan da kültürlerin birbirleriyle aynı hale gelmesi değil, farklı özelliklerinin canlı kalmasıdır. Popüler kültür öğeleri aracılığıyla, müzik, sinema gibi sanat dallarında benzerlik yahut belirli türe bir yönelim olduğu bir gerçektir. Örneğin, gelişen *fast-food* endüstrisinin yeme-içme alışkanlıklarını değiştirdiği ve yayıldığı alan sayesinde tek tipleştirdiği görülmektedir. Bu nedenlerle, toplumların ve yaşattığı kültürlerin özündeki alışkanlıklar, tutumlar ve gelenekler konusunda haklı bir hassasiyet mevcuttur. Bu hassasiyet, kültürel öğelerin değişime veya bozulmaya uğramasından kaynaklıdır. İlgili sözleşmede geçen öğelerin korunması ve yaşatılması da bu düşünceyle paraleldir.

Türkiye, bu sözleşmeye 2006 yılında taraf olmuştur. Türkiye'den bu listeye ilk miras 2008 yılında ve son miras 2016 yılında girmiştir. Türkiye İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası listesinde Nisan 2017 itibariyle şu öğeler yer almaktadır:

1. Meddahlık Geleneği (2008)
2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)
3. Âşıklık Geleneği (2009)
4. Karagöz (2009)
5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)
6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)
7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)
8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)
9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)
10. Mesir Macunu Festivali (2012)

11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)
12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)
13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya) (2016)
14. Geleneksel Çini Sanatı (2016) (UNESCOç).

Bu ögeler, Türk kültürünü, geleneksel halk hikayeciliğini, el sanatlarını, “Ata Sporu” olarak da tabir edilen bir geleneği, geleneksel yeme-içme ve sohbet toplantılarını barındırmaktadır. Türkiye’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir yabancıların Türk kültürünü tanıması sırasında, çevresinde yukarıdaki kültürel miras ile karşılaşması olasıdır. Bu durumda, ön bilgi mahiyetinde olacak biçimde bu ögeler hakkında bilgi verilmesi yerinde olacaktır. Aksi şartlarda, yani yurtdışında yabancı dil olarak Türkçe öğrenen bir kişinin çevresinde bu ögelerle karşılaşma olasılığı oldukça düşüktür. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Türkiye dışında da yaygın şekilde yapıldığı için bu ögeler hakkında bilgi verilmesi yerinde olacaktır. Ayrıca, Türkçeyi gerek Türkiye’de, gerek yurtdışında öğrenen yabancılar için Türkiye’deki kültürel çeşitlilik açısından farkındalık yaratacaktır.

3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR VE KÜLTÜR AKTARIMI

Dil ile kültür birbirini şekillendiren ve yaşatan iki olgudur. Kısaca kültür diyebileceğimiz ortak uzlaşmalar, düşünce yapısı, gelenekler, yaşam biçimi dil ile canlı tutulur, geliştirilir ve sonraki kuşaklara bu yolla aktarılır. Herhangi bir toplumda doğan bir bebek önce ailesi, sonra komşu çevreler, okul ve diğer kanallar aracılığıyla *kültürleme* sürecini yaşar. Ancak bir dili -ve dolayısıyla o dilin kültürel çevresini- yabancı dil olarak öğrenen bir birey, o dilin formları yanında kültür içerikli bir ek pekiştirme ile daha donanımlı bir duruma gelecektir.

Kültür, yaşamımızı ve dilimizi şekillendirmektedir. Bu, toplum olarak benzer durumları aynı yolla algılama veya tepki verme şeklinde sonuçlara götürmektedir. Brown (2000, 177), algılarımızın zihnimize depolanmış bilginin filtrelemesiyle bilinçli seçiciliğe götürdüğünü söyler. Bir kişinin doğru veya nesnel olarak gördüğü bir ürün veya fikir, farklı kültürden biri tarafından anlamsız, yapmacık bulunabilir. Kültür, tavır ve davranışların kökleşmiş algılama düzeni olarak görüldüğünde, ikinci dil öğrenimi için çok önemli bir duruma gelmektedir. Bu nedenle dil ve kültür birbirinden ayrılamaz. Türkler özelinde, cinsiyetten bağımsız olarak orta yaşlardaki veya yaşlı insanların ellerinin onlara kıyasla küçükler tarafından öpülmesi dışarıdan tuhaf görülebilir. Bu davranışın temelinde kültürel tutumlar bulunmaktadır. Hedef dilin yanında o dilin kültür dünyasını tanıtmak, sözü edilen “tuhaf” davranışı normalleştirecek ve hedef kültür ile bağ kurulacaktır. Bir anlamda dil öğrenmek, o dilin kültürüyle ve o kültürden insanlarla iletişime geçme işidir.

Bir dilin kullanımıyla ilgili okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere dört temel beceri bulunmaktadır. Bunun yanında, dil öğretimi de yine bu beceriler geliştirildiği ve değerlendirildiği oranda başarılıdır. Ancak, günümüzde dil öğretiminin bir parçası olarak kültür de devreye girmektedir. Kültürel arka planından yoksun bir dil öğretimi eksiklikler barındıracaktır ve bu nedenle yabancı dil öğretiminde kültürün yeri tartışmaları ortaya çıkarmıştır. Bu durumla ilgili iki bakış açısı, hedef dilin konuşulduğu ülkede kültürün dil derslerinde yer almasının en iyi yol olduğu (Brown, 2000, 189) ve Braine, Canagarajah, Holliday gibi uzmanların

görüşüyle, dili öğrenen grubun özellikleri ve gereksinimlerinin göz önünde bulundurulması (Bu görüş, belirli bölgelerde konuşulan dilleri bu şekilde değerlendirmektedir.) (akt.: Bayyurt, 2014, 33) şekillerinde oluşmuştur. Bir başka açıdan ise, yabancı dil öğretiminde kültür, beşinci beceri olarak görülmektedir. Garza (t.y.), dört temel becerinin yanında kültürün de dil öğretiminin tartışılması gereken bir parçası olduğunu söyler ve kültürü beşinci beceri olarak sayar. Bu bağlamda, sözü edilen temel becerilerin öğrencilerin dil sistemini herhangi bir durumda uygun olarak kullanması için yeterli olup olmadığı sorusu ortaya ve kültür öğretimi ön plana çıkar. (Vernier vd., 2008, 267). Tomalin (2008) de dili öğrenenin kültürü de öğrenmiş olduğu düşüncesine karşı çıkar; bazı kültürel özelliklerin öğrenilmiş olabileceği, ancak bu bilgilerin her durumda kültürel farkındalık ve duyarlık sağlamayacağı görüşündedir. Kültür için beşinci beceri tanımlaması yerinde olsa da bundan daha fazlası olduğu görüşü de mevcuttur:

Kramsch'a (1993, 1) göre, dil öğreniminde kültür, konuşma, dinleme, okuma ve yazmaya iliştirilmiş, genişletilebilir bir beşinci beceri değildir. Kültür, ilk günden itibaren her zaman arka planda, iyi dil öğrencilerini en beklemedikleri anda sarsmaya hazır, onların güçlükle kazandıkları iletişimsel yetilerinin sınırlarını ortaya çıkaran ve çevrelerindeki dünyayı anlamlandırmalarını zorlaştıran şeydir.

Buna göre, bir dilin kültürel boyutu azımsanamayacak ölçüde önem taşımaktadır. Hedef dille ortaya çıkarılmış ürünlerin öğrenci için eksiksiz şekilde anlamlı olması için kültüre gereksinim vardır. Özellikle, öğrenci hedef dilin konuşulduğu coğrafyada yaşıyorsa ve o kültürün insanlarıyla temas halindeyse bu gereksinim zorunluluğa yakın bir düzeyde ortaya çıkar. Öğrenci hedef dilin konuşulduğu ortamda değilse ve kendi kültür ortamında yaşıyorsa bile, kendi kültürü ve hedef kültür arasındaki ayrımları tanıması, daha verimli bir öğrenme için gereklidir. Her iki durumda da öğrenci, yeni bir kültür dünyasına ve *kültürlenme* sürecine adım atar; kendi alışkanlık ve anlayışlarından çıkarak yeni kültürel öğeleri tanıma gayreti içine girer. Öğrenci grubunun homojen veya heterojen olması, bireyi daha güvende veya güvensiz hissettirebilir. Homojen bir grupta birey, diğer herkes tarafından anlaşıldığı güvenli bir limandadır. Bu durum, bir direnç oluşturarak kültürlenmenin ürünü olacak uyum davranışlarına engel olabilir veya onları yavaşlatabilir. Bu nedenle, bu sürece katılım konusunda istekli olmayan öğrencileri teşvik edecek anlatılar yararlı olabilir. Çok kültürlü bir grup içerisinde ise, bireyler bu süreçle birlikte kendi ortak

kültürünü oluşturarak güvenli limanlarını inşa edebilirler. Bu noktada, ortaya çıkan kültürel çevrede hedef kültür odak noktası olmalıdır. Hedef dilin öğreniminin yanında, hedef kültürün içine girme işi bu yolla gerçekleştirilebilir ve sağlıklı bir kültürlenme süreci oluşabilir.

Kültürlenme sürecinde etkin olan bir husus, dilin öğretildiği ortamda, öğretici tarafından veya öğreticinin sağladığı malzemelerle yapılan kültür aktarımıdır. Bu, öğrenciye hangi kültürel öğelerin nasıl verileceği konusudur. Aktarım, başlangıç noktasında, selamlaşma şekilleri gibi günlük hayatı ilgilendiren öğelerden hedef kültürün gelenekleri ve sanatı gibi öğelere kadar uzanabilir. Kültürlenme sürecinin sağlıklı olması açısından dikkat edilecek önemli bir nokta, aktarılan öğelerin ölçüsüdür. Durmaksızın ve yoğun şekilde yapılan kültür aktarımı, öğrenciyi baskı altında hissettirebilir. Bu durum, kültür aktarımından çok “dayatma” olur ve öğrencilere hedef kültürü tanıtmaya işi bir çeşit asimilasyon uygulamasına benzeyebilir. Doğal olarak elde, hedef dil ve kültürden soğuyan öğrenciler ile verim alınamayan dersler kalır. Burada sorumluluk, büyük oranda öğreticidir. Öğretici, daha fazlasını yapmaya hazır ve istekli olmakla birlikte, karşısındaki bireyin veya topluluğun tavır ve tutumlarını okuyarak kültür aktarımını dengeli bir yolla yapabilmelidir.

3.1. Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde Kültür Öğeleri

Yabancı dil öğretiminde Avrupa’nın kılavuzu *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi* (AOÖÇ) veya bir diğer adıyla *Avrupa Ortak Başvuru Metni*’dir (AOBM). Bu çerçevede, AOÖÇ de kültürel öğeleri ve kültür aktarımını yadsımamaktadır; aksine, hem toplumdaki kültür çeşitliliğine hem de kültürün dil öğretimindeki önemine vurgu yapmaktadır.

Avrupa Konseyi’nin hazırlanmasında önyak olduğu AOÖÇ’deki temel ilkelere “Avrupa’daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir” (Telc, 2013, 12) denerek bu çeşitliliğin önemi anlatılmıştır. Bunun yanında dil öğrenimi aracılığıyla “diğer ülkelerdeki bireylerin yaşam tarzlarını, düşünce yapılarını ve kültürel miraslarını daha iyi ve derinlemesine

anlayabilmeyi sağlamak” (Telc, 2013, 12) amaçlardan biridir ve “karşılıklı anlayış ve hoşgörüyü, kimlik ve kültürel çeşitliliğe saygıyı, daha etkili uluslararası bildirişim aracılığıyla artırmak” (Telc, 2013, 13) modern diller alanındaki politik hedeflerden birini oluşturmaktadır.

AOÖÇ metni, kamu alanında veya özel alandaki günlük dil etkinliklerinin yanında; dini inançlar, tabular, birlikte yaşanmış ortak tarih gibi bilgilerin kültürlerarası bildirişim açısından önemini vurgular (19) ve çeşitli kültürleşme süreçlerinin bireye kattığı bilgiyi de kişiye ilişkin yeterlik olarak görür (20). Bu “kişisel yeterlikler kültürün etkisi altındadır ve bundan dolayı kültürlerarası algılama ve ilişkilerin de hassas konularıdır: Bir kültüre ait bireyin dostluk anlayışı ve biriyle ilgilenme tarzı, başka kültürden bir birey için saldırganlık ya da incitme olarak algılanabilir” (20). Akdeniz gibi sıcak iklim insanların iletişim kurarken fiziksel temastan kaçınmaması ile kuzeydeki soğuk iklim insanların daha mesafeli bir tutum göstermesi buna örnek gösterilebilir. Bu bağlamda, Türklerin cinsiyet ayırt etmeksizin tokalaşması ve öpüşmesi bazı kültürlerde farklı yorumlanabilir. Bu noktada dil ötesi bir araç olarak beden dili, “kültürden kültüre değişebilen ve gelenek haline gelmiş anlamları” (90) içermektedir.

Bildirişimsel dil yeterliğinin bir parçası olarak “Toplumdilbilgisel yeterlikler, dil kullanımının sosyokültürel şartlarına uygun olarak belirlenmiştir” ve bu, nezaket kuralları, sınıflar ve sosyal gruplar arasındaki ilişki normlarını, toplumdaki töresel alışkanlıkları kapsar. (21). Bu durumu Türklere yaşça büyük kişilere adları yerine resmi bir seslenme olarak “siz” zamiri veya akrabalık adlarının kullanımıyla örneklendirebiliriz.

AOÖÇ, kültürlerarası bilinç ve çokdillilik kavramına da atıfta bulunarak bireylerin ikinci veya yabancı dil öğrenmesine dikkat çeker ve bunun bireye katkısı açısından “Bireyin bir dilde kazandığı dilbilgisel ve kültürel yeterlik, öğrendiği diğer dilleri de şekillendirir ve kültürlerarası bilinç, beceri ve yöntemsel bilgiler kazanmasını, daha çok dil öğrenmesini ve yeni kültürel deneyimlere açık olmasını sağlar” (48) der. Bu durum dil öğrenenler için oldukça önemli bir yeterlik olarak düşünülmektedir ve “Katılımcıların etkileşimi yorumladıkları değerler, inançlar, nezaket kuralları, sosyal

beklentiler vb. hakkındaki anlaşmazlıkların telafi edilmesi, eğer kültürlerarası bir bilince varmamışlarsa, daha zordur” (54). Bu yeterlik heterojen topluluklarda daha büyük önem taşımaktadır. İletişim noktasında AOÖÇ'nin işaret ettiği bildirişim konuları (55) ile kültürel muhteva ve öğeler rehberi (Güvenç, 2015a, 475-482) konuları özellikle günlük hayatı ilgilendiren alanlarda benzerlik göstermektedir. Buradan kültürün günlük hayatla ne kadar iç içe olduğunu görülebilir. Bununla birlikte dil öğrenenlerin yeterlikleri açısından dünya bilgisi (102); günlük yaşam, yaşam koşulları, kişiler arası ilişkiler, değerler, inançlar ve tutumlar, beden dili ve sosyal ve geleneksel davranışları kapsayan sosyokültürel bilgi ile kişilerin kendi kültürü ve hedef dil -ve o dilin kültürü- arasındaki ayrımları ve ilişkileri kültürlerarası bilinç geliştirerek tanınması (103, 104) en başta gelen yeterlikler olarak anlatılmıştır.

Dil öğrenen bireylerin kültürel yeterlikleri açısından AOÖÇ, bireyin kendi kültürü ve yabancı kültürü arasında ilişkilendirme yeteneğine, iki kültür arasında köprü kurabilme ve kültürlerarası anlaşmazlıklar ve çatışmalarla baş etme yeteneğine (105, 106) dikkat çeker. Bunun yanında kişiliğe ilişkin yeterlik olarak bireylerin yeni deneyimlere ve kültürlere açık olmaları, kendi kültürel değerlerini diğer kültürleri göz önüne alarak sorgulamaya hazır ve açık olmaları, kültürel farklılıklar karşısında geleneksel tutumlara karşı ne kadar hazır oldukları (106) kültürle olan ilişkileri açısından önem taşımaktadır. Çokdilli ve çokkültürlü olma sürecinde “dil öğrenenlerin çeşitli yabancılik deneyimlerini katarak dilsel ve kültürel kimliklerini şekillendirmelerini” ve dil öğrenenler “birçok dil ve kültürle karşılaşmanın getirdiği bu çok yönlü deneyimlerle, öğrenme yeteneklerinin gelişmesini sağlar” (137). Bu açıdan öğretmenlerin “sosyokültürel alanda bilgileri ve bunları aktarma yetenekleri” ve “kültürlerarası tutum ve yetenekleri” (144) de önem taşır. Belirli bir ırka, dine, mezhebe, düşünceye karşı tepkili veya aşırı ilgili olan bir öğretmen özellikle heterojen sınıflarda adaleti ve dengeyi yitirme riskiyle karşı karşıya kalabilir. Bu açıdan öğretmenin eşit mesafede olma gerekliliği vardır. AOÖÇ, yabancı dil öğrenimi ve öğretiminde hedef kültürün tanıtılması konusunda ise şu uyarıları yapmaktadır:

Birçok açıdan Avrupa halkları aynı kültürü paylaşıyor gibi görünür. Bir başka açıdan bakıldığında ise, sadece farklı ülkeler arasında değil, bölgeler, sosyal sınıflar, etnik

gruplar, erkekler, kadınlar vb. arasında da oldukça önemli farklılıklar olduğu görülür. Hedef kültürün tanıtılması, aynı şekilde odak noktasında olması gereken sosyal grup ya da grupların seçimi de çok iyi düşünülmelidir. Resimli çocuk kitaplarında olduğu gibi (Hollanda takunya ve yel değirmenleri, güllerle çevrili giriş kapılarıyla, samandan çatılarıyla küçük İngiliz kulübeleri) resim gibi, genellikle eskil, folklorik klişeler bugüne uygun mudur? Bütün bunlar, hayal gücünü canlandırabilir; özellikle küçük çocuklar için güdümlenici olabilir. Aslında sözü edilen ülkenin görüntüsüne de uygundur; bunlar festivallerle korunur ve güçlendirilir. Durum böyleyse, bunlar bu bilgiler ışığında da sunulabilir. Aslında nüfusun büyük kısmının günlük yaşamıyla hiçbir benzerlik söz konusu değildir. Burada dil öğrenenin çokkültürlülük yeterliğini geliştirmek için ana eğitim hedefi açısından doğru ilişki kurulmalıdır. (148)

Bu öneriler çerçevesinde, hedef kültürün tanıtımı için çeşitli toplumsal grupların özellikleriyle birlikte toplumun bazı eski, kalıplaşmış kültürel öğelerinin de bulunabileceğine işaret edilmektedir. Bu hem güncel hem de tarihi olan özellikleri bir arada gösterebilme becerisiyle daha verimli olacaktır.

3.2. Dil – Kültür İlişkisi

Dil ve kültür, uzun zamandır birlikte ve iç içe olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, hangi kavramın diğerine etkisinin fazla olduğu bağlamında soruları ve tartışmaları da ortaya çıkarmıştır. Kabaca “Dil, kültürü etkiler.” ya da “Kültür, dili etkiler.” görüşleri ekseninde ele alınan bu konuda, tek taraflı bir etkiden ziyade bir etkileşim olduğu veya dilin kültürü yansıttığı düşüncesi de mevcuttur.

Her toplumun kendine has bir düşünme sistemi vardır ve dil bu sistem içerisinde kullanılır. Dolayısıyla dil, kullanıldığı toplumun düşünme sistemiyle şekillenir. Humboldt’a (akt.: Akarsu, 1982, 87) göre, “Bir ulus, kültür bakımından ileri ise, yüksek bir düşünce yaşamı varsa, ulusların bu üstünlükleri ergeç dillerinde ortaya çıkacaktır. Dilinde üstünlüğe erişememiş bir ulusun kültür bakımından da gerçek bir üstünlüğe erişememiş olduğu kuşkusuzdur.” Bu durum, doğrudan toplumun kültür yapısıyla ilişkilidir. Kültür, üretim odaklı, ileri bir toplumda gelişiyor veya oluşturuluyorsa, ortaya çıkan ögenin ya da ürünün adlandırması da yine mucidi olan toplumun diliyle yapılmaktadır. Günümüzde bunu çağdaş teknoloji ürünlerinin adlandırılmasıyla deneyimlemekteyiz. Uygarlık ve kültürdeki gelişim dildeki gelişmeyi de etkilemektedir. “Kültür deyince ilk akla gelen şey ‘dil’dir. ‘Dil’, millet denilen sosyal varlığı birleştiriyor. Onlar arasında duygu ve düşünce akımı meydana getiriyor. Her medenî milletin konuşma ve yazı dili, karşılaştığı medeniyetlerden

alınma kelime ve deyimlerle doludur” (Kaplan, 2015, 24, 143). Bu açıdan bakıldığında diller, doğasından gelen sesbilim veya biçimbilimsel farklar dışında, söz varlığı açısından (alıntılanan sözlerden bağımsız olarak da) farklılıklar barındırmaktadır. Bunlar akrabalık terimleri, cinsiyet içeren ifadeler veya günlük yaşamda sıkça kullanılan sözlerle kendini göstermektedir. Bu farklılıklar kültürden gelmez. Örneğin, “yetişmekte olan bir Türk için (...) ‘amca’ ve ‘dayı’ kavramlarının ayrı oluşu, (...) ‘konuk’ ve ‘komşu’ kavramları, taşıdıkları değerlerle bir başka topluma ve onun dilindekilere göre önemli ayrımlarla algılanmaktadır” (Aksan, 2011, 21). Bunların yanında Türkçede ayrıntılı şekilde kullanılan enişte, baldız, bacanak, elti vb. akrabalık terimlerinin bir önem arz etmesi sonucu kullanımda olduğunu söyleyebiliriz. Avrupa dillerinde ise bu derece detaylandırılmış şekilde sözcüklerle karşılaşmamaktayız.

Humboldt’a göre “ulusun düşünme, duyma biçimi, karakteri, nesnelere kavrayış şekli, diline etki yapmadan ulus üzerine etki yapamazlar. Vossler de dille kültür arasındaki bağlantıyı incelerken, dili kültürün bir aynası olarak görüyor” (akt.: Akarsu, 1982, 83, 80-81). Yani, bir toplumun kültüründe olanlar dilini mutlaka etkilemektedir. Dil, ait olduğu toplumun kültürünü aktarmakta, yansıtmaktadır. Örneğin İngilizcede “yapılması zor işler” için söylenen “long shot” deyimidir. Bu, temelde ABD’de popüler olan basketbolda “uzak mesafeli atış”ı ifade eden bir söz öbeğidir. Basketboldan mecazlaşarak deyim haline gelen bu ifadeyi bu sporun popülerliğiyle ilişkilendirmek zorlama olmayacaktır. Aksan (2011, 103) da Türklerin yaşamında ekmek maddesinin ve kavramının önemini vurgular. Ekmek, ekmek kapısı, ekmek teknesi gibi deyimlerde yer almasının yanında, günlük yaşamda en önemli besin maddelerinden biri olduğunu da bilmekteyiz.

Kültürü ve dili etkileyen öğelerden biri de yaşanan coğrafya ve o coğrafyanın getirdikleridir. Örneğin, “Çöl, gerçekten Araplar açısından özdeşleşecekleri bir mekândır. (...) Kavramlarının çoğu çölden alınmıştır. Kelime dağarcıklarının çoğunu çölde gördükleri hayvanlar, bitkiler ve tepeler oluşturur” (Gündüzöz, 2005, 216). Buna karşılık Eskimo dilinde kar ile ilgili sözcüklerin çokluğundan bahsedilir. Kazakların at ile ilgili sözcükleri de onların yaşamına dair bir yansımadır. “Bolivya’nın dağlık bölgesinde yaşayan Aymara yerlilerinin temel besin maddesi

patatestir (luki). Kullandıkları dilde de patatesle ilgili (...) 200 sözcük bulunur. Paraguay'ın tropikal arazilerinde yaşayan Ayoreo yerlileri ise değişik bal türlerini tanımlamak için yirmi sözcük kullanır” (Haviland vd., 2008, 244). Bu bilgiler, coğrafyanın önce toplum yaşamına; sonrasında da dile etkisini gösteren verilerdir. Dil, en basit günlük yaşam etkinliklerinden başlayarak hukuk, ekonomi, politika, din, spor gibi yaşamın her alanında kullanılır ve ayrıca, toplumların kültürünü yansıtan bir konumdadır. Bunun yanında, “Dil, sadece kültürün önemli bir parçası değil, kültürel olgu ve ürünlere ulaşmanın da yoludur” (Telc, 2013, 14). Yani dil, aynı zamanda kültürün en önemli taşıyıcısı ve aktarma aracı olarak kullanılmaktadır. Genç kuşakların sahip olduğu kültürel öğeler önceki kuşaklardan dil yoluyla gelen bilgiler ile oluşmaktadır. Bu durum, dile daha farklı bir görev yüklemektedir.

Dil, en basit tanımlamasıyla bir “iletişim aracı”dır. Bu iletişim aracı sadece sözlü veya yazılı ifadeler yoluyla değil; aynı zamanda dildışı araçlarla da kullanılır. “Dilsel göstergeleri kullanma[k], onlardan yararlanarak iletişimde bulunmak toplumların kültürlenmesine bağlı bir durumdur” (Günay, 2016, 125). Bu da toplumların zaman içinde hangi dil ya da dildışı göstergelerin ne tür anlamlara geldiği konusunda uzlaşmaları sonucunda oluşmaktadır. O toplumda doğan veya oraya sonradan dahil olan bireyler için;

Toplumdaki her oyuncunun diğer kişilerle bir dilsel iletişimde olabilmesi ya da belli kültürel değerleri kullanabilmesi için ortak etkinlikler (gereksinimler ve ortak amaçlar) yani ortak toplumsal kılımlar (fr. *pratique*) gerçekleştirmeleri beklenir. Bir konuşucunun herhangi bir topluluk içinde iletişim kurabilmesi için o toplumun üyeleri tarafından bilinen ortak bir tarihinin, geleneğin, adetlerin, deneyimlerin vb. biliniyor olması gerekir. (Günay, 2016, 126)

“İnsan kültürünün herhangi bir türün sahip olduğundan çok daha karmaşık bir iletişim düzeneği üzerine kurulu olduğunu söyleyebiliriz” (Haviland vd., 2008, 218) ve bireyler, içinde bulunduğu kültürün unsurlarına hakim olduğu ölçüde başarılı iletişim kurabilir, şeklinde düşünülebilir. Toplumun içinde doğan bir birey, kültürleme ile o topluma uyumlu hale getirilir. Bu kısa süre içinde gerçekleşen bir eylem değil; aksine doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Ancak, farklı bir topluma gelen bir bireyin asgari uyumu sağlayabilmesi adına kültür aktarımına ihtiyacı vardır.

3.3. Kùltürler Arası İletişim

Yabancı dil öğretimi, temel beceriler denilebilecek okuma, yazma, dinleme ve konuşma üzerine kurgulanmıştır. En başında *Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi* uygulanırken sözel beceriler bile göz ardı edilmiştir. Sonrasında sözü edilen becerilerin önemi fark edilmiş; dil öğrenme amacına göre yaklaşım ve yöntemler uygulanmıştır. Çağdaş uygulamaların kaynağı olan *iletişimsel yaklaşım* ise çok çeşitli varyasyonlarıyla yabancı dil öğretimi tekniklerini etkilemiştir. Günümüzde, odak noktası *iletişim* olan yabancı dil öğretim çalışmaları uygulanmaktadır. Bu uygulamalarda amaç, öğrencilere daha iyi, sağlıklı ve verimli bir şekilde iletişim kurma becerisini kazandırmaktır. Dil, sadece doğru dil bilgisi kalıpları ve sözcükleri doğru yerde kullanmak değildir. Kültür de iletişimi etkileyen unsurlardan biridir. Dil, kültürün bir kültürün üyeleri arasındaki iletişim açısından en gözle görülür ve erişilebilir ifadesidir (Brown, 2000, 183). Çok kültürlü ortamlarda bulunan bireylerin yeni toplumlara ve kültürel ortamlara uyum sağlamasına katkıda bulunmak kültürel farkındalıkla gerçekleştirilebilir.

Öğrenciler, kendi kültürü ile hedef dilin kültürü arasında sıkışmamalı; aksine iki kültür arasında bağ kurarak denge sağlamalıdır. “Kùltürler arası iletişimde esas olan, hedef dili öğrenenlerin, iletişim amaçlarını başarılı bir şekilde sonlandırabilmeleridir” (Melanlıoğlu, 2013, 130). Başka bir deyişle, bireylerin doğru şekilde iletişim kurmaları ve bu sırada daha az yanlış anlaşılmanın ortaya çıkması gerekmektedir. Dilsel yapıların ardından kültürel tutumların da iletişimi etkileyeceği unutulmamalıdır. İletişim, kültürel arka planla birlikte ise daha sağlıklı gerçekleşecektir. Bu eylem bir çeşit kültürlenme ve/veya kültürleşmedir. Ellis (2003, 40), öğrencilerin kültürleşmede başarısız olmasının ana nedeni olarak sosyal mesafeyi görür. Bir diğer durum ise öğrencinin psikolojik mesafesidir. Bireyin kültürel olarak açık ve yeni kültür veya kùltürlerle etkileşime hazır olması bu açıdan oldukça önemlidir. Brown (2000, 181), öğrencilerin hedef dil ve kültüre olan tutumlarının dil öğrenimindeki başarılarını etkilediğini söyler. Öğreticinin olumlu veya olumsuz tutumlara karşı tetikte olması gereklidir. Olumsuz tutumlar genelde diğer kùltürlerden insanları tanıma yoluyla değişebilir ve sıklıkla o kùltürle ilgili dolaylı olarak maruz kalınan televizyon, filmler, haber medyası, kitaplar vb. daha az

güvenilir kaynaklardan ötürü ortaya çıkar. Öğrenciyi hedef kültüre yaklaştırmak, ilgili kültürel öğeleri doğru ve doğrudan tanıtmakla sağlanabilir. Bu bağlamda, insanların diğer kültürler ve uluslar hakkında zihninin bir köşesinde az veya çok barındırdığı önyargılar, o kültür ve ulus hakkında doğru bir bakış açısına sahip olmalarını engelleyebilir. Dolayısıyla, o toplumun dilini öğrenmeye çalışan bir birey, karmaşık bir ön bilgiyle öğrenim sürecinin verimliliği konusunda zorluk yaşayabilir. Bireylerin bilgi ve tutum gibi ön koşulların yanında iki kültürün özellikleri arasında ilişki kurma ve yorumlama becerisi ile keşfetme ve etkileşim becerisinin olması gereklidir (Byram, 1997, 33).

Yabancı dil öğretimi ortamında, en az iki farklı kültür bulunmaktadır. Heterojen bir sınıf ortamı düşünülürse bu sayı doğal olarak daha fazla olacaktır. Yapılacak kültür aktarımı hedef kültür odaklı olmakla birlikte, öğrencilerin kendi kültürlerinden paylaşımlar yapmaları desteklenmelidir. Örneğin, Türk kahvesinin nerede ve nasıl ikram edildiği anlatılırken veya gösterilirken öğrencilerden onların konuklarını nasıl ağırladıkları anlatılabilir. Bu şekilde öğrenci paylaşımında bulunduğu ortama karşı aidiyet hissini kazanabilir veya arttırabilir; hem anlatıcı hem de dinleyici açısından iki kültür uygulamasının karşılaştırması ile farkındalık kazandırılabilir. Öğrenciler bir dilin sadece dil bilgisi dağarcığı ve becerisine değil, ayrıca dili sosyal ve kültürel olarak uygun yolla kullanma becerisine ihtiyaç duyar (Byram vd. 2002, 4). Dolayısıyla, bireyler onlara yapılacak kültür aktarımına ihtiyaç duyar ve kültürler arası iletişim yetisine sahip olmalıdır. “Kültürler arası iletişim vasfına sahip kişi, kendisinin ya da başkalarının kültürlerini eleştirel ve çözümsel olarak anlayabilme becerisine sahiptir ve bireyin kendi bakış açısı hakkında farkındalığı da yüksektir” (Melanlıoğlu, 2013, 131). Byram vd. (2002, 5) bu farkındalığın önemini şu şekilde açıklar:

İki insan birbiriyle konuştuğunda, onlar sadece bilgi alışverişi için konuşmaz; ayrıca birbirlerinin ait oldukları bir işçi ve işveren veya öğretmen ve öğrenci gibi sosyal grupları da görür. Bu, onların ne söylediğini, nasıl söylediğini, ne yanıt beklediğini ve yanıtları nasıl yorumlayacaklarını etkiler. Başka bir deyişle, insanlar birbiriyle konuşurken diğerlerinin sosyal kimlikleri aralarındaki iletişimin kaçınılmaz bir parçasıdır. Burada sadece dil bilimsel yeti değil, ayrıca uygun dilin ne olduğu bilgisi de gereklidir. Farklı ülkelerden iki kişi konuştuğunda, biri veya ikisi için de yabancı dil olsun veya olmasın, lingua franca onların ulusal kimliklerini güçlü bir şekilde fark etmelerini sağlar. Kişilerin ne ve nasıl söylediği çoğunlukla bir etki yaratır, çünkü konuşmacı diğer kişiler tarafından ülkenin veya ulusun temsilcisi olarak görülür. Ancak bu ulusal kimliğe odaklanmak, beraberinde onu basmakalıp bir kategoriye sokma riskini

getirerek karşıdaki bireyi karmaşık bir insandan ülkenin veya kültürün temsilcisi olarak görülmeye indirger.

Kültürlerin birbirleri arasındaki ayrımlarının yanında, aynı kültürden gelen bireylerin de kendi içlerinde oldukça büyük farkları bulunmaktadır. Belirli bir kültürden gelen bir bireyi basmakalıp düşüncelerle değerlendirmek büyük yanılgılara neden olabilir. Çeşitli yayınlar, turist kitapları vb. o kültürün insanlarını tamamen doğru şekilde yansıtmayabilir. Örneğin, Türklerin fes takıp deveyle yolculuk ettiği algısı uzak coğrafyalarda rastlanabilen büyük bir yanılgıdır. Kişilerin çevresindeki birini o kültürün temsilcisi yerine o kültürden bir birey olarak görmesi önemlidir. Bu nedenle, bireylerin kültürler arası iletişim yetisine sahip olup önyargılarını en aza indirerek iletişim kurmaları daha verimli ve sağlıklı olacaktır. Çünkü yetiştiği kültürden bağımsız olarak her bireyin farklı inançları, tutumları, değerleri ve davranışları vardır. Öğretmenin görevi tutum ve becerilerini geliştirmek ve öğrencileriyle birlikte diğer ülkeler hakkında bilgi edinmektir. Öğretmen bu bilginin temel ve en büyük kaynağı olmak zorunda değildir (Byram vd., 2002, 8). Bu kültürel beceriler, ideal düzeyde iletişim için dilsel bilgiler kadar önemlidir.

Öğrenciler, kültürler arası iletişim yetisinin sonucu olarak karşılarındaki kişileri kültürlerinin bir parçası olarak, önyargılardan uzak, hem ulusal hem sosyal kimliğine uygun, hem de özgün bir birey olarak görmelidir. Bunun yanında, kişisel tutum, inanç ve yaşam tarzına saygıyla yaklaşarak sağlıklı bir iletişim ve etkileşim kurmak mümkün olacaktır.

3.4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Somut Olmayan Kültürel Miras

Yabancı dil öğretiminde, kültür ve kültürel öğeler işler durumda olarak kullanılmaktadır. Bunların içinde UNESCO'nun tanımlamalarıyla doğal ve kültürel miras, yaşayan insan hazinesi ve somut olmayan kültürel miras öğeleri bulunmaktadır. Ancak, hangi kültürel öğelerin ne oranda kullanıldığı veya kullanılması gerektiği tam olarak yanıt bulabilmiş değildir.

Her ne kategoride değerlendirilirse değerlendirilsin, tüm gelenek, davranış, ritüel, eğlence, sanat, yeme-içme ürünleri ve adetleri, ananeler, tarihi yapılar ve doğal alanlar, elbette ki kültürel olarak değerli ve var olduğuna göre anlamlıdır. Çalışmamızda ele aldığımız somut olmayan kültürel miras, kültüre ait bireylerin çeşitli durumlarda veya bazı ihtiyaçları karşılamak için ürettiği, yaşayışını etkileyen veya yaşamının bir parçası olan öğelerden oluşmaktadır. Dolayısıyla, kültürlenmiş birey, yeni tanıdığı kültürel öğelerde, o kültürden insanların yaşayışına dair bilgiye ihtiyaç duyabilir. Çalışmamızdaki çıkış noktamız da bu ihtiyaca yönelik uygulamaların durumudur. Kullanılan öğelere bakacağımız setler Yunus Emre Enstitüsünün yayımladığı *Yedi İklim Türkçe* öğretim seti ve Ankara Üniversitesinin çıkardığı *Yeni Hitit* olacaktır. İncelenecek olan kitaplar tamamı sesli metinde bulunan dinleme metinleri hariç tutularak ders kitaplarıyla sınırlı tutulacaktır. Bunun nedeni, öğelerin öğrencilere sözcük, metin veya görsel olarak gösterilmesi gerekliliği düşüncesi ve öğreticinin başında olduğu dersler ve uygulamalarda genel olarak bu kitapların kılavuz olarak kullanılmasıdır. Çalışma kitapları ve ek kitaplar isteğe bağlı kalabildiğinden doğrudan öğreticinin kullanımında ve -kültürel öğeleri tanıtmaya veya onlar hakkında ek bilgi vermesi açısından- sorumluluğunda olan ders kitaplarının daha fazla önem arz ettiği düşünülmektedir. Odak noktası somut olmayan kültürel miras olduğundan Nisan 2017'deki öğelere göre sınıflanarak ilerleme yoluna gidilecektir.

3.4.1. Meddahlık Geleneği (2008)

Meddah elinde değneği, boynunda mendiliyle taklit ve canlandırmalar ile öyküler anlatan kişilere verilen addır. Bu eski halk edebiyatı unsuru ve kültürel mirasımız *Yedi İklim A2* kitabında (Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 128) okuma parçası olarak şu şekilde aktarılmıştır:

Burada, meddahlık günümüzdeki *stand-up* gösterilerine benzetilmiştir. Meddahlığın farklı özellikleri bulunsa da Türkçe öğrenenlere bir anlam ifade etmesi açısından yerinde denilebilecek bir benzetmedir. Derslerde yapılan aktarımlarda, bu türden gösteriler birçok yerde yaygın olduğundan meddahlık anlatılırken iki gösteri türünün benzerlik taşıdığını aradaki farklarla birlikte anlatmak faydalı bir yol olabilir. Anlatımı görsellerle zenginleştirmek için UNESCO'nun tanıtım sayfasının (2003b) yanında Youtube gibi sosyal paylaşım sitelerinde bulunan malzemeler yardımcı olacaktır. Ayrıca bu bağlamda *Meddah* (İklim Film ve Akyel, 2013) adlı sinema filmi de barındırdığı sahneler dolayısıyla öğrencilere izletilebilir. Filmde meddahlık gösterisinin nasıl uygulandığına dair örnekler bulunmaktadır.

3.4.2. Mevlevi Sema Törenleri (2008)

Mevlevi sema törenleri, Mevlevilik kültüründen ortaya çıkan, ilahiler eşliğinde yapılan tasavvufi bir törendir.

Bu kültürel mirasımızla ilgili olarak bir tanıtım yapılmaksızın oluşturulan bir etkinlikte fotoğrafla gösterilmiştir:

5. Okuyalım, eşleştirelim, tamamlayalım.
Tatili Çok Seviyorum

Murat

Ben en çok yaz turizmini seviyorum. Yaz aylarında kumsalda güneşleniyor, sonra denize giriyor ve serinliyorum. Deniz kenarında buz gibi meyve suyu içiyor, yazın keyfini çıkarıyorum.

Yaz Turizmi

Kış Turizmi

Ben en çok kış turizmini seviyorum. Kışın karda kayıyorum, kar topu oynuyor ve kardan adam yapıyorum. Arkadaşlarımla kar topu savaşı yapıyoruz. Sonra sıcak bir şöminenin karşısına geçiyor ve bir yandan çay içiyor bir yandan kestane yiyorum.

Zeynep

Ahmet

Ben en çok kültür turizmini seviyorum. Eski medeniyetleri öğreniyorum, kendimi geliştiriyorum. Tarih eserlere ilgi duyuyorum. Müzeleri, eski eserleri inceliyor, onlarla ilgili yazılar yazıyorum.

Kültür Turizmi

Sağlık Turizmi

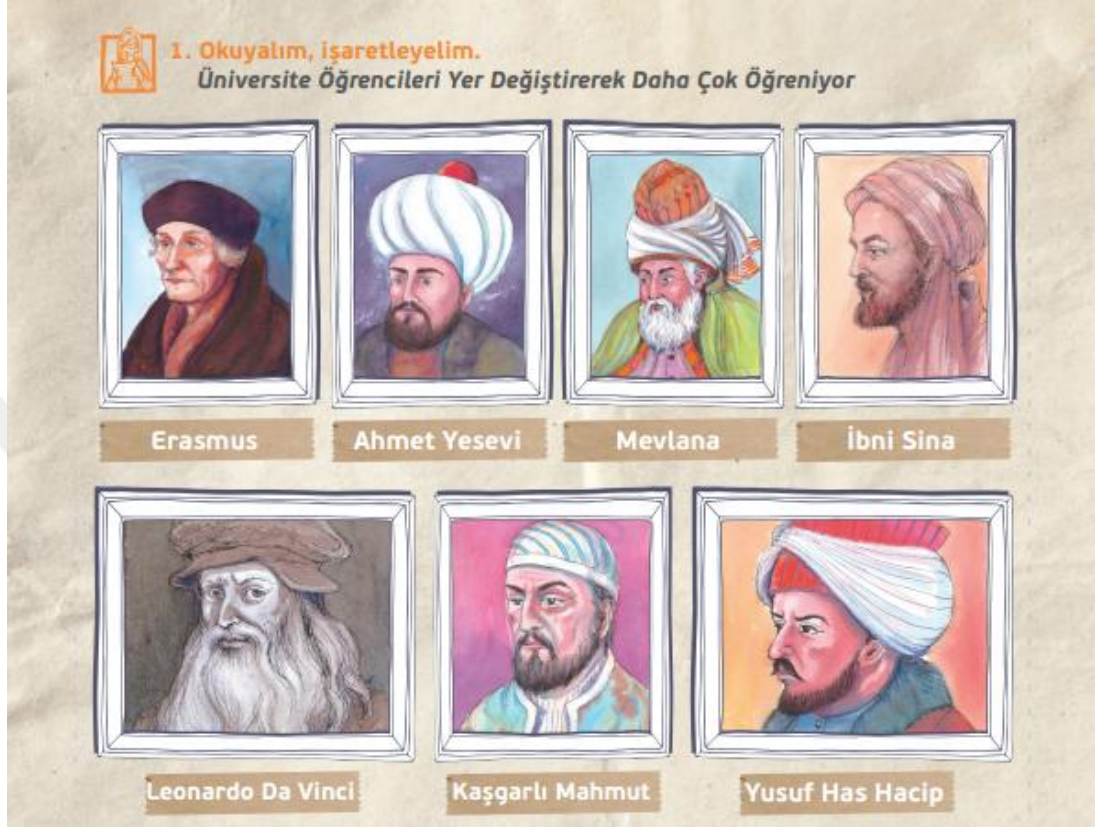
Ben en çok sağlık turizmini seviyorum. Çünkü belim ve bacaklarım ağrıyor. Termal havuzlar ve hamamlarda rahatlıyorum. Saunada çok kalmıyorum. Ama havuzda uzun süre yüzüyorum. Sonra spor aletleriyle çalışıyor ve maden suyu içiyorum. Her şeyin başı sağlık.

Asuman

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015a, 164).

Bunun dışında aynı etkinlikte sema törenleri hakkında bilgi verilmemiş; fakat tarihi kişilikler arasında Mevlevilik tarikatının kurucusu Mevlana'ya öğrenci değişim programıyla birlikte yer verilmiştir (Yunus Emre Enstitüsü, 2015ç, 24-26):

Bu etkinlikte hem Türk kültüründen hem de yurt dışından tarihi kişiliklerin bir arada verilmesi kültürler arası ilişki açısından olumlu bir görünüm oluşturmuştur. Öğrencilerin bilmeleri muhtemel olan Erasmus ve Leonardo Da Vinci, onlarda diğer kişiler için ilgi uyandırabilir.

Mevlana

Mevlana Değişim Programı, yurtdışında eğitim veren yükseköğretim kurumları ile yurtdışında eğitim veren yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini sağlayan bir programdır. 23 Ağustos 2011 tarihinden itibaren yurt dışındaki yükseköğretim kurumları ile ülkemizdeki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimi başlamıştır.

Diğer değişim programlarından farklı olarak, hiçbir coğrafi bölge ayrımı olmaksızın değişim programı bünyesindeki hareketlilik bütün

dünyadaki yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Değişim programına katılmak isteyen öğrenciler en az bir en fazla iki yarıyıl eğitim için; öğretim elemanları ise en az 1 hafta en fazla 3 ay süreyle dünyadaki yükseköğretim kurumlarında ders vermek üzere programdan faydalanabilirler. Benzer şekilde dünyanın bütün bölgelerinden de öğrenci ve öğretim elemanları Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarına gelebilirler.

Mevlana Kimdir?

Mevlana Celaleddin-i Rumî, bugün Afganistan sınırları içerisinde yer alan Horasan yöresinin Belh şehrinde 1207 tarihinde doğmuştur. Mevlana ismi, Sultan Veled, Şems-i Tebrizi ve sevenlerince kullanılmış; adeta onunla özdeşleşen evrensel bir simge olmuştur. Batılılarca da Rumî olarak bilinmektedir.

Hayata ve insanlara bakışıyla bir fikir adamı olarak da tüm dünyada kabul görmektedir. UNESCO, Mevlana'nın doğumunun 800. yıldönümü nedeniyle, 2007 yılını Mevlana ve Hoşgörü Yılı ilan etmiştir.

	D	Y
1. "Mevlana Değişim Programı" mesleki alanda uygulanmaktadır.		
2. Bu programa, üniversite öğrencileri ve öğretim üyeleri başvurabilir.		
3. Bu programa, sadece Türkiye'den başvurmak mümkündür.		
4. Bu programa AB ülkeri katılabilmektedir.		
5. Mevlana, sadece felsefe alanında eser yazmamıştır.		

Ayrıca *Yedi İklim*, C2 düzeyinde Mevlana'nın hayatından ve eserlerinden geniş şekilde bahsetmiştir. Ancak buna rağmen, sema törenleri bu etkinlik içerisinde yer almamıştır (Yunus Emre Enstitüsü, 2015e, 91-92):

B. MEVLANA VE MESNEVİ'DEN SEÇMELER

1. Okuyalım.
Mevlana Celaleddin-i Rûmî

Mevlâna 30 Eylül 1207 tarihinde Afganistan'ın Horasan bölgesinde önemli bir kültür merkezi olan Belh şehrinde doğdu. Mevlâna'nın asıl adı Muhammed Celaleddin'dir. Mevlâna ve Rûmî adları, kendisine sonradan verilmiştir. "Efendimiz" anlamına gelen Mevlâna adının kullanılmaya başlanması, çok genç yaşta Konya'da ders okutmaya başladığı tarihlere rastlar. Bu ismi, Semseddin-i Tebrizi ve Sultan Veled'den itibaren Mevlâna'yı sevenler kullanmış, âdeta adı yerine sembol olmuştur. Rûmî, "Anadolulu" demektir. Mevlâna'nın, Rûmî diye tanınması, geçmiş yüzyıllarda Diyar-ı Rum denilen Anadolu ülkesinin vilayeti olan Konya'da uzun müddet oturması, ömrünün büyük bir kısmının orada geçmesi ve nihayet türbesinin orada olmasındandır.

Mevlâna'nın babası Belh şehrinin ileri gelenlerinden olup sağlığında "Bilginlerin Sultanı" unvanını almış olan Muhammed Bahaeddin Veled'dir. Annesi ise Belh Emiri Rûkneddin'in kızı Mümüne Hatun'dur. Bahaeddin Veled, bazı siyasi olaylar ve yaklaşmakta olan Moğol istilası sebebiyle 1212 veya 1213 yıllarında aile fertleri ve yakın dostlarıyla Belh'ten ayrılır.

Bahaeddin Veled'in ilk durağı Nişâbur olur ve orada meşhur mutasavvif Feridüddin Attar ile karşılaşır. Mevlâna burada küçük yaşına rağmen Feridüddin Attar'ın ilgisini çeker ve onun takdirini kazanır. Bahaeddin Veled, Nişâbur'dan Bağdat'a ve daha sonra Kûfe yoluyla Mekke'ye hareket eder. Hac farizasını yerine getirdikten sonra dönüşte Şam'a uğrayıp Şam'dan da sonra Malatya, Erzincan, Sivas, Kayseri, Niğde yolu ile Karaman'a gider.

Karaman'da, Emir Musa'nın yaptırdığı medreseye yerleşir (1222) ve burada yedi yıl kalır. Mevlâna 1225 yılında Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile evlenir. Bu evlilikten Sultan Veled ve Alaeddin Çelebi adında iki oğlu olur. Mevlâna dünya evine girdiğinde on sekiz yaşındadır. Yıllar sonra Gevher Hatun'u kaybeden Mevlâna, Kerra Hatun ile ikinci evliliğini yapar ve bu evlilikten de bir kızı ve iki oğlu dünyaya gelir.

Bu yıllarda Anadolu'nun büyük bir kısmı Selçuklu Devleti'nin egemenliği altındadır. Konya da bu devletin başşehridir. İlim adamları ve sanatkarların büyük itibar gördüğü Konya, sanat eserleriyle imar edilmiştir. En parlak dönemini yaşayan Selçuklu Devleti'nin hükümdarı Alaeddin Keykubad, Bahaeddin Veled'i Karaman'dan Konya'ya davet eder ve buraya yerleşmesini ister. Bahaeddin Veled, sultanın davetini kabul eder ve 3 Mayıs 1228 tarihinde ailesi ve dostları ile birlikte Konya'ya gelir. Sultan Alaeddin onu muhteşem bir törenle karşılar ve ona ikametgâh olarak İplikçi Medresesi'ni tahsis eder.

Bahaeddin Veled, 12 Ocak 1231 tarihinde Konya'da vefat eder. Mezar yeri olarak Selçuklu Sarayı'nın Gül Bahçesi seçilir. Günümüzde müze olarak kullanılan Mevlâna Dergâh'ına defnedilir. Bahaeddin Veled'in öğrencileri, Mevlâna'nın çevresinde toplanırlar. Mevlâna'yı babasının tek varisi olarak görürler.

Mevlâna babası gibi büyük bir âlim ve din bilgini olur. İplikçi Medresesi'nde vaazlar vermeye başlar. Medrese, kendisini dinlemeye gelenlerle dolup taşar.

Mevlâna 15 Kasım 1244 tarihinde Şems-i Tebrizî ile karşılaşır. Mevlâna Şems'te "mutlak kemâlin varlığını" cemalinde de "Tanrı nurlarını" görür. Ancak beraberlikleri uzun sürmez. Şems aniden ölür. Mevlâna, Şems'in ölümünden sonra uzun yıllar inzivaya çekilir. Daha sonraki yıllarda ise Selahaddin Zerkubi ve Hüsameddin Çelebi, Şems-i Tebrizî'nin yerini doldurmaya çalışırlar.

Yaşamını "Hamdım, piştım, yandım." sözleri ile özetleyen Mevlâna 17 Aralık 1273 pazar günü Hakîm'in rahmetine kavuşur. Mevlâna'nın cenaze namazını vasiyeti üzerine Sadreddin Konevî kıldırarakken çok sevdiği Mevlâna'yı kaybetmeye dayanamayan Sadreddin Konevî, cenazede bayılır. Bunun üzerine Mevlâna'nın cenaze namazını Kadî Siraceddin kıldırır.

Mevlâna, ölümü insanın sevgilisine kavuşması olarak kabul ediyordu. O öldüğü zaman sevdiğine, yani Allah'ına kavuşacaktı. Onun için Mevlâna ölüm gününe düğün günü veya gelin gecesi manasına gelen "Şeb-i Arûs" diyordu ve dostlarına ölümünün ardından "Ah ah, vah vah edip ağlamayın!" diye vasiyet ediyordu.

"Ölümümüzden sonra mezarımızı yerde aramayınız! Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir." diyen Mevlâna'nın türbesi Konya'dadır. Günümüzde müze olarak açık bulunan Mevlâna'nın türbesine (Mevlâna Müzesi) her yıl binlerce yerli yabancı ziyaretçi gelmektedir. Özellikle Mevlâna'nın ölüm yıl dönümü münasebetiyle "Şeb-i Arûs" törenlerinin gerçekleştirildiği 17 Aralık tarihinde Konya şehri, Mevlânaseverler tarafından dolup taşmaktadır.

Mevlâna'nın tasavvuf anlayışı bir bilgi sistemi değildir. Ona göre tasavvuf irfan, aşk ve cezbe âleminde olgunlaşmaktır. Mevlâna, dünyayı şöyle tarif eder: "Dünya nedir? Mal, mülk ve birtakım imkânlar! Bunlar dünya değildir. Suyun geminin içinde olması geminin helâkidir. Geminin altındaki su, geminin üstte durmasına ve su üstünde yürümesine yardım eder. Ağız kapalı testi, içi hava dolu olduğundan derin denizlerin üstünde yüzüp gider. İnsanda yoksulluk havası oldukça, dünya denizine batmaz, o denizin üstünde durur. Bütün bu dünya, onun mülkü de olsa, bu mülk, gözünde hiçbir şey değildir.

Hayatın, yaratılışın manası aşktır. Aşk ise kimseye ihtiyacı olmayan Allah'ın vasıflarındandır. Ondan başkasına âşık olmak da geçici bir hevestir. Bütün hastalıkların ilacı, elemelerin merhemi ilahi aşktır: Aşk, öyle bir şeydir ki parladı mı sevgiliden başka ne varsa hepsini yakar."

Mevlâna'nın Eserleri

Mesnevi

Mesnevi, Klâsik Doğu Edebiyatında, bir şiir şeklinin adıdır. Sözlük anlamıyla "ikişer, ikişerlik" demektir. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım şekillerine Mesnevi adı verilmiştir. Her beytin aynı vezinde fakat ayrı ayrı kafiyeli olması nedeniyle Mesnevi'de büyük bir yazma kolaylığı vardır. Bu nedenle uzun sürecek konular veya hikâyeler şiir yoluyla söylenilecekse, kafiye kolaylığı nedeniyle mesnevi tarzı seçilir. Bu suretle şiir, beyit beyit sürüp gider.

Mesnevi her ne kadar klâsik doğ u şiirinin tarzı ise de "Mesnevi" denildiği zaman akla "Mevlâna'nın Mesnevi'si" gelir. Mevlâna Mesnevi'yi Çelebi Hüsameddin'in isteği üzerine yazmıştır. Kâtibi Hüsameddin Çelebi'nin söylediğine göre Mevlâna, Mesnevi beyitlerini Meram'da gezerken, otururken, yürürken hatta semâ ederken söylemiş, Çelebi Hüsameddin de yazarmış.

Mesnevi'nin dili Farsça'dır. Halen Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 1278 tarihli, elde bulunan en eski Mesnevi nüshasına göre, beyit sayısı 25618'dir. Mevlâna 6 büyük cilt olan Mesnevi'sinde, tasavvufî fikir ve düşüncelerini, birbirine ulanmış hikâyeler hâlinde anlatmaktadır.

- Mesnevi dışındaki diğer eserlerinin adları şunlardır:
- Divan-ı Kebîr,
- Mektûbât,
- Fihî Mâ fih
- Mecâlis-i Seb'a (Yedi Meclis)

Aynı ünitenin devamında Mevlevilik felsefesi açısından tanıtıcı olabilecek iki etkinlik daha (98, 100) bulunmaktadır:

3. Konuşalım.

Hz. Mevlana'nın aşağıdaki sözlerinden birini seçiniz. Bu sözün ne anlatmak istediğini birkaç cümle ile açıklayınız.

Hz. Mevlana'nın Yedi Öğüdü:

1. Cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi ol.
2. Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
3. Başkalarının kusurunu örtmede gece gibi ol.
4. Hiddet ve asabiyette ölü gibi ol.
5. Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
6. Hoşgörülülükte deniz gibi ol.
7. YA OLDUĞUN GİBİ GÖRÜN, YA GÖRÜNDÜĞÜN GİBİ OL.

7. Yazalım. Kıyafet

Mevlana aşağıdaki sözü ile ne anlatmak istiyor? Düşüncelerinizi kompozisyon şeklinde yazınız.

"Çok insan gördüm üzerinde elbise yok, çok elbise gördüm içinde insan yok."
Mevlana

Sema törenleriyle ilgili olarak, genel ağda çok sayıda görsel, video bulunabilir. Bununla birlikte UNESCO'nun tanıtım sayfası (2008) da kullanışlı olabilir. Ek olarak bu sufi müziğinin çağdaş örnekleri Mercan Dede takma adlı neyzen ve bestecinin şarkılarıyla tanıtılabilir.

3.4.3. Âşıklık Geleneği (2009)

Âşıklık, sazla birlikte şarkı söyleme, atışma, öykü anlatma gibi öğeleri içinde barındıran bir gelenektir.

Bu kültürel mirasımızla ilgili tanıtıcı bir etkinlik olmamakla birlikte Yedi İklim kitapları Âşık Veysel hakkında çeşitli etkinlikler barındırmaktadır. Âşık Veysel aracılığıyla âşıklık geleneği hakkında bilgiler verilebilir. Aşağıdaki etkinlik, âşıklığın şarkı söyleme kısmına dair bir örnek oluşturmaktadır.

C. NEREDE? NE ZAMAN?

1. Dinleyelim, eşleştirelim.

Uzun ince bir yoldayım (1)
Gidiyorum gündüz (_) gece
Bilmiyorum ne hâldeyim
Gidiyorum gündüz gece (_)

Dünyaya geldiğim anda
Yürüdüm aynı zamanda
İki kapılı bir handa (_)
Gidiyorum gündüz gece

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015a, 70).

Âşık Veysel'in aşağıda bulunan hayat hikayesi ilgili kültürel mirasın aktarımı açısından işlevsel olabilir:

Kültür Çağlayanı

Âşık Veysel ŞATIROĞLU

Büyük halk şairi Veysel Şatiroğlu, 25 Ekim 1894'te Sivas'ta doğdu. 21 Mart 1973'te vefat etti.

Sivas ili Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde çiftçi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Âşık Veysel, 7 yaşında çiçek hastalığı sonucunda sol gözünü, bir talihsizlik sonucuyla da sağ gözünü kaybetti. Babasının, Âşık Veysel'e oyalanması için aldığı sazla önce başka ozanların türkülerini çalmaya başladı daha sonra kendi sözlerini yazıp söylemeye başladı.

Âşık Veysel, Âşıklık geleneğinin büyük temsilcilerinden biridir. Bir dönem yurdu dolaşarak Köy Enstitüleri'nde saz hocalığı yaptı. Şarkışla'da her yıl adına şenlikler yapılır.

Eserlerinde Türkçesi yalındır. Dili ustalıklı kullanır. Yöntemi gösterişsiz ve nerdeyse kusursuzdur. Yaşama sevinciyle hüznü, iyimsertikle umutsuzluk şiirlerinde iç içedir. Doğa, toplumsal olaylar, din ve siyasete ince eleştiriler yönelttiği şiirleri de var. Şiirleri, Deyişler (1944), Sazımdan Sesler (1950), Dostlar Beni Hatırlasın (1970) isimli kitaplarında toplandı. Ölümünden sonra Bütün Şiirleri (1984) adıyla eserleri tekrar yayınlandı.

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 106).

Üniteye Hazırlık

Aşağıdaki sözler hakkında neler düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

- Seversin, kavuşamazsın, "aşk" olur.
(Âşık Veysel)
- İstemek, başarmanın yarısıdır.
- Başarının anahtarı, yetenek ve çok çalışmaktır.

Âşık Veysel ile ilgili bir diğer bilgi üniteye hazırlık kısmında bir sözle verilmiştir (Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 150).

Yine *Yeni Hitit* (Ankara Üniversitesi TÖMER, 2014, 13) de bu kültürel mirasımızla ilişkili olarak yalnızca Âşık Veysel'e yer vermiştir ve bu âşıklığın şarkı söyleme kısmını örnek olabilecek bir etkinliktir:

1.2

14 İşaretleyelim, tamamlayalım

Âşık Veysel:
Dostlar Beni Hatırlasın

Ben gilelim adım kalk,
Dostlar beni hatırlasın.
Düğün oluc bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın.

Can kafilestir düğün uçar,
Dünya bir hân, tonan göçer,
Ay dolana yıllar geçer,
Dostlar beni hatırlasın.

Can bedenden ayrılarak,
Tutmuş bacası, yanmış acık,
Selâm olsun küçük küçük,
Dostlar beni hatırlasın.

	Var	Yok
Âşık Veysel'in:		
1. doğum ve ölüm tarihleri	☐	☐
2. nereli olduğu	☐	☐
3. görmeyişinin nedeni	☐	☐
4. saz çalmaya nasıl başladığı	☐	☐
5. koc çocuğu olduğu	☐	☐
6. beğendiği halk şairler	☐	☐
7. en beğenilen eserleri	☐	☐
8. bazı karakter özellikleri	☐	☐
	Doğru	Yanlış
1. Veysel yedi yaşındayken köyünde çiçek salgını başlamış.	☐	☐
2. Veysel'in iki gözü de çiçek hastalığı nedeniyle görmemiş.	☐	☐
3. Veysel'in gözleri sadece kırmızı rengi secebilmiş.	☐	☐
4. Veysel'e saz çalmayı babası öğretmiş.	☐	☐
5. Âşık Veysel iki kez evlenmiş.	☐	☐
6. Âşık Veysel 1933 yılına kadar kendi şiirlerini söylememiş.	☐	☐
7. Âşık Veysel bir dönem köy köy dolaşarak saz dersleri vermiş.	☐	☐
8. Âşık Veysel köylülerin de yardımıyla köyünün ilk meyve bahçesini yetiştirmiş.	☐	☐

13

Âşık geleneği içindeki taşlama türüne ise bir etkinlikte Âşık Veysel şiiriyle yer verilmiştir:

C) TAŞLAMA

 1. Okuyalım.
Şairlerden İnciler

Taşlama, hicvin halk şiirindeki karşılığıdır. Taşlamalar; toplumdaki aksayan yönleri, bireysel yanlışlıkları, devlet yönetimindeki hataları, toplumdaki gülünç yönleri, aksamaları, batıl inançları, haksızlıkları, çelişkili durum ve tavırları eleştirel bir yaklaşımla yeren ve hicveden manzumelerdir.

Halk şairlerinin bazısı belli kişileri ve toplumsal değişmelerdeki aksaklıkları bazısı da hayvanları ve gezip gördükleri yerleri eleştirmişlerdir.

Âşık Veysel, parasını verdiği halde bir türlü alamadığı baltası için, dolandırıcı Rıza'yı şöyle yerer:

İrıza mı senin adın?
Nittin baltayı, baltayı?
On beş panginotu yedin,
Nittin, baltayı baltayı?
(İrıza: Rıza, nittin?: ne yaptın?, panginot: kağıt para,)

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015e, 37).

Âşık Veysel dışında *Yedi İklim* (Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 150) setinde yer alan Tahir ile Zühre öyküsü “âşığın sazıyla düğün evine gittiği”, dolayısıyla âşığın saz çaldığı bilgisini vermektedir:

A. UNUTULMAYAN AŞKLAR

1. Okuyalım, işaretleyelim. Tahir ile Zühre

Eski zamanlarda bir padişah vardır. Bu padişahın malı, mülkü her şeyi vardır ama ne yazık ki çocuğu yoktur. Padişahın vezirinin de çocuğu yoktur. Padişahla vezir bir gün yollara düşüp dertlerine çare ararlar. Bir ağacın altında yaşlı bir dervişle karşılaşır. Dertlerini dervişe anlatırlar. Derviş, koynundan çıkardığı bir elmayı ikiye bölüp onlara verir ve birinin kızı, diğ-ğinin oğlu olacağını söyler. Büyüdükten sonra onları birbirle-riyle evlendirmelerini nasihat eder. Padişahla veziri ülkelerine dönerler.

Dokuz ay on gün sonra padişahın bir kızı, vezirin de bir oğlu olur. Çocukların adını Zühre ve Tahir koyarlar. İkisini sa- rayda birlikte büyütürler. Günler geçer; Zühre Tahir'e, Tahir de Zühre'ye âşık olur. Gün boyu birbirlerine mâniler söylerler.

Ancak, Zühre'nin annesi, kızını bir vezirin oğluyla değil bir padişahla evlendirmek istemektedir. Türlü hilelerle padi-şahla Tahir'in arasını bozar ve Tahir'i Mardin Kalesi'ne hapse göndertir. Tahir, bu kalede yedi yıl boyunca işkence görür. Bu sırada Zühre'yi bir padişaha verirler, düğün hazırlıklarına baş- lanır.

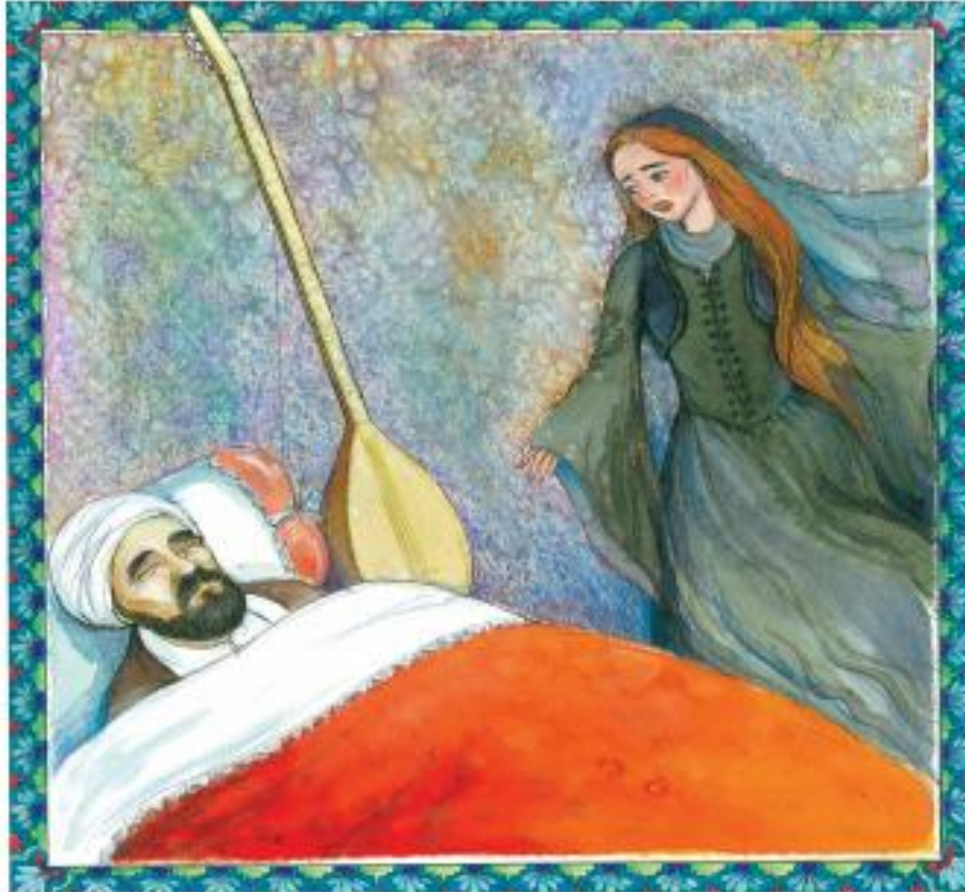
Bunu duyan Tahir hapisten kaçır, âşık kılığına girip elin- de sazıyla düğün evine varır. Burada herkesle mâni atışmaları yapar, kimse onunla baş edemez. Zühre, Tahir'i görür ve çok sevinir. Kaçmaya karar verirler. Aynı gün, Tahir yol başında iki atla bekler. Ama Karadiken adlı köle onları görür ve padişaha haber verir. Tahir yakalanır. Padişah ona, içinde Zühre geçmeyecek bir türkü söylemesini ister. Ama o yapamaz. Padişah da Tahir'i öldürtür. Bunu gören Zühre Tahir'in yanı başında can verir. Zühre'ye âşık olan ve onun Tahir'le evlenmesini engelleyen Karadiken de kendi canına kıyar.

Tahir ile Zühre'yi yan yana mezarlara koyarlar. Başuçlarına da Karadiken adlı köleyi gömerler. Zühre'nin mezarının üstünde bir pembe gül, Tahir'in mezarının üzerinde bir kırmızı gül çıkar. Karadi- ken'in mezarında ise kara bir diken çalısı çıkar. Çalı, bu güllerin kavuşmasını engeller. Burayı ziyaret eden her âşık, çalıyı keser ama o yeniden çıkar.

Yedi İklim (Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 154, 155), B1 kitabında ayrıca sazıyla birlikte bir âşık tasviriyle Ercişli Emrah'a ve onun bir şiirine yer vererek bu ögeyle ilgili örnekleri zenginleştirmiştir:

B. Dinleyelim, işaretleyelim.
Emrah ile Selvihan

	Emrah	Selvihan	Şah Abbas	Kuğu Hanı
1. Zaman kazanmak için bir şart koşar.				
2. Saz çalıp şiir söyler.				
3. Selvihan'ı Emrah'a vermeye razı olur.				
4. Selvihan ile nişanlanır.				
5. Hastalanır ve yataklara düşer.				
6. Bir grup askerini göndererek Emrah'ı kurtarır.				
7. Babasından duvarda asılı duran sazını ister.				
8. Allah'ın kendi canının da alması için dua eder.				

9. Okuyalım.

Seherde Uğradım Ben Bir Güzele

Seherde uğradım ben bir güzele
Dedim sarhoş musun söylediyok yok
Ak elleri boğum boğum kınalı
Dedim bayram mıdır söylediyok yok
***

Dedim inci nedir dedi dişimdir
Dedim kalem nedir dedi kaşımır
Dedim on beş nedir dedi yaşımır
Dedim daha var mı söylediyok yok
***

Dedim Erciş nedir dedi ilimdir
Dedim gider misin dedi yolumdur
Dedim sefil Emrah dedi kulumdur
Dedim satar mısın söylediyok yok
Ercişli Emrah

10. Okuyalım.

Mânilerimiz

Karanfili ekemedim
Suyunu dökedim
Yarımdan ayırdılar
Yüzünü göremedim
***

Ayvalar dilim dilim
Danılmış benim gülüm
Ben gülüme ne dedim
Kurusun ağızım dilim
***

Asmanın arasından
Alamadım üzümü
Kaldır yarım şapkanı
Göremedim yüzünü

Yazalım. / Aşağıdaki kelimelerle cümleler kurunuz.

Kelime Dünyası

* zindan

* şair

* mezar

* şah

* mâni

* âşik

* kale beyi

* padişah

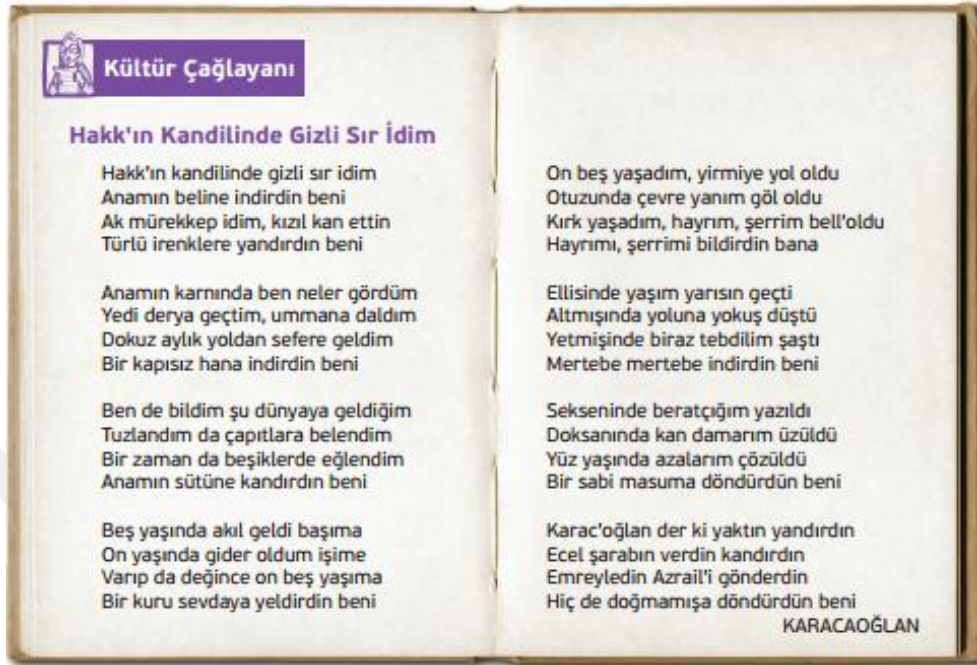
* köle

* der viş

* vezir

* han

Yedi İklim Türkçe C1 kitabında âşık edebiyatının önemli isimlerinden Karacaoğlan'ın bir şiirine yer verilmiştir (Yunus Emre Enstitüsü, 2015d, 152). Ancak bu metinde âşık geleneğine veya Karacaoğlan'a dair hiçbir ek bilgi bulunmamaktadır:

Aynı kitap ayrıca Yaşayan İnsan Hazine listesinde yer alan Âşık Şeref Taşlıova ile ilgili bir etkinliğe fotoğrafıyla birlikte yer vermiştir (61):

B) SAZIN VE SÖZÜN USTALARI

1. Dinleyelim, cevaplayalım.
Yaşayan İnsan Değeri

Âşık Şeref Taşlıova

1. Şeref Taşlıova kimdir?
.....
2. Âşık Şeref Taşlıova türkü söylemeye ne zaman ve nerede başlamıştır?
.....
3. UNESCO 1988 yılında Âşık Şeref Taşlıova'ya hangi görevi vermiştir?
.....
4. Âşık Şeref Taşlıova tebliğlerini nerelerde sunmuştur?
.....
5. 1990 yılında hangi kitabı, kim taraflından basılmıştır?
.....
6. 1971 yılında yurt dışına hangi görevle gitmiştir?
.....
7. Âşık Şeref Taşlıova'nın aldığı ödülleri yıl sırasına göre yazınız.
.....

Bu etkinliklerle birlikte, âşıklık geleneği hakkında bilgi vermek kültürel mirasımızı tam anlamıyla tanıtmak için gereklidir. Bu kültür, öğrencilerin ülkelerine göre, bilinenden bilinmeyene doğru, benzerlik kurularak anlatılabilir. Örneğin, Kazakistan ve Kırgızistan’da bulunan *aytıs* geleneği, Anadolu’nun âşıklık geleneği ile benzerlik taşımaktadır. O ülkelerden gelen öğrenciler için bu yolla anlatmak daha kolay olabilir. Ayrıca uluslararası bakış açısından düşünülürse, günümüzde dünyanın her yerinde az veya çok popülerlik kazanmış *hip hop* kültürü ve *rap* müzikle de ilgi çekici bir bağ kurulabilir. Hip hop çatısı altındaki öğelerden rap müzikte, rap müzik sanatçıları şarkı söylemenin yanında, özel etkinliklerde birbirlerine rakip olarak sahneye çıkıp birbirlerini zor duruma sokacak şekilde doğaçlama olarak rap söyler. Kendi jargonunda *freestyle* olarak adlandırılan bu atışma türü, Batı’da filmlere de konu olmuştur. Birbiriyle benzerlik taşıyan bu iki geleneksel ve modern atışma türü, müzik temalı bir ünite veya etkinlikte birlikte kullanılarak bilinenden bilinmeyene oluşturulmuş bir doğrultuda aktarılabilir. Malzeme olarak, genel ağda çok sayıda televizyon programı, belgesel gibi tanıtıcı kayıtlar bulunmaktadır. Bunların içinden UNESCO’nun tanıtım sayfası (2009) çeşitli kişileri ve ürünleri barındırmaktadır. Yapılacak aktarımın ardından öğrencilerden kendi ülkelerindeki yerel müzik türleri hakkında bilgi vermeleri istenebilir.

3.4.4. Karagöz (2009)

Karagöz oyunu, şive taklitleri, yanlış anlamalar ve halkın kullandığı günlük ifadeler ile hızlı bir akışa sahiptir. Bu kültürel miras, *Yedi İklim Türkçe C2* ders kitabında anlatılmış, tarihi bilgiler verilmiş ve bunun yanında bir oyun ile örneklendirilmiştir. Barındırdığı ifadelerden dolayı bu kültür mirasa ileri düzeyde yer verilmesi normal bir durumdur.

Kitapta Karagöz'e yer verilen ünite şu şekildedir (Yunus Emre Enstitüsü, 2015e, 83, 90):

Ünite girişindeki bu fotoğraf, ünitenin devamında Karagöz ile ilgili bir içerik olacağını göstermekte ve yakından ve detayları gösteren bir fotoğraf olması, üniteyi ilgi uyandırmaya elverişli duruma getirmektedir.

A. KARAGÖZ OYUNU

1. Okuyalım.

Karagöz Oyunu

Karagöz, bir gölge oyunudur. Gölge oyununun ilk olarak Çin'de veya Hindistan'da MÖ 2. yüzyılda çıktığı söylenmektedir. Bu oyun, deriden kesilen ve tasvir adı verilen birtakım şekillerin (insan, hayvan, bitki, eşya vb.) arkadan ışıklandırılmış beyaz bir perde üzerine yansıtılması temeline dayanır. İslâm dünyasında 11. yüzyılda sözü edilmeye başlanan bu oyuna hayal-i zil (gölge hayali) adı verilmiştir.

Karagöz oyununun ana oyuncularını Karagöz ve Hacivat'tır. Bu kişilerin gerçekte yaşadığına dair pek çok hikâye anlatılmaktadır. Evliya Çelebi Karagöz ile Hacivat'ın Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaaddin Keykubat zamanında (13. yüzyıl) yaşamış gerçek kişiler olduğunu belirtir. Aynı zamanda Karagöz sanatının doğuşunun da kökeni olarak kabul edilen bu hikâyelerden en yaygın olanı Bursa'daki Ulu Cami ile ilgili olanıdır. Hikâyeye göre Osmanlı sultanı Orhan Bey zamanında Bursa'da Ulu Cami'nin yapımına başlanır. Cami inşaatında Karagöz demir ustası, Hacivat duvar ustası olarak çalışmaya başlarlar. Karagöz ile Hacivat'ın aralarında yaptıkları söyleşmeler ve şakalar işçilerin çalışmasını engellediği için cami inşaatı zamanında bitirilemez. Bunun üzerine Sultan Orhan inşaatın gecikmesine sebep olan Karagöz ve Hacivat'ı öldürtür. Sonradan bu iki kişiyi öldürttüğü için üzüntü duyar. Sultan'ın üzüldüğünü gören Şeyh Küşteri adlı birisi Karagöz ve Hacivat'ın deriden suretlerini yapıp ışığın perdeye yansıttığı gölgelerini oynatarak Sultan'ın üzüntüsünü gidermeye çalışır. Böylece Karagöz oyunu ortaya çıkmış olur.

Şeyh Küşteri'den esinlenerek Karagöz Oyunu'na Küşteri Meydanı da denir.

17. yüzyıldan sonra oldukça yaygınlaşan Karagöz sanatı, 18. yüzyılda en parlak dönemini yaşar. 19. yüzyılda Karagöz, kısaca hayal oyunu diye anılmış, bu oyunu oynatan sanatçılara da hayalî (hayalci, Karagözcü) denmiştir.

Karagöz oyunu, halk kültürünün ortak ürünüdür. Bu oyunlarda işlenen çeşitli konuları kimin düzenlediği belli değildir. Karagöz, tuluata dayandığı için oyunun sözlerini, her sanatçı, oyun sırasında kendine göre düzenler. Karagöz oyunları 19. yüzyılda yazıya geçirilmeye başlanmıştır.

Karagöz Oyununun Bölümleri

Mukaddime (Giriş): Oyunun başlangıç bölümüdür. Perdede görüntü verilmeden önce müzik başlar. Sonra konuya uygun olarak bir görüntü verilir. Hacivat Of... hay, Haak! diyerek perde gazeline başlar.

Muhavere (Söyleşme): Karagöz ile Hacivat arasında geçer. Muhavere iki bölüme ayrılır: Bunlar, fasılla ilişkisi olan ve fasılla ilişkisi olmayan bölümlerdir. Muhaverede yalnız, Hacivat ve Karagöz bir oyun oynar. Bu oyun, önce olmayacak bir olayın gerçekleşmiş gibi anlatılmasıyla başlar, sonra bunun düş olduğu anlaşılır.

Fasıl (Oyun): Oyunun kendisidir. Hacivat ve Karagöz'den başka oyun kişileri fasılda görünürler. Karagöz oyunları genellikle adlarını bu bölümün içeriğinden alır.

Bitiş: Bu bölüm çok kısadır. Karagöz, oyunun bittiğini haber verir, kusurlar için özür diler, gelecek oyunu duyurur. Karagöz'le Hacivat arasında kısa bir söyleşme geçer. Bu söyleşmede oyundan çıkarılacak sonuç da belirtilir.

Karagöz oyunlarında her konu, her olay komedi tarzında anlatılır. Bütün oyunlarda komik öğeler ön plandadır. Komik öğeler söz ve hareketlerle verilir. Söz komiklikleri, ironi, yanlış anlamalar ve şive taklitleri ile sağlanır. Bütün tipler yerel şiveleri ile konuşturulurlar. Hareketler ve komiklik kavgalar, düşüp kalkmalar, bir eşyaya, insana çarpmalarla verilir.

Oyunlarda müzik önemli yer tutar. Tipler perdeye getirilirken temsil ettikleri topluluğun müziği ile birlikte getirilir.

3. Dinleyelim, cevaplayalım.

Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri

Karagöz oyunu komedi olduğu için oyundaki kişiler de tip özelliğini taşımaktadırlar. Oyunlarda sosyal ve ekonomik yönden farklı toplumsal kesimlerden gelen, birbirlerinden çok farklı davranışlarda bulunan tiplere yer verilmiştir. Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan değişik milliyetlerden temsilciler (Arap, Acem, Arnavut, Rum, Yahudi vb.), Anadolu tipleri (Efe, Karadenizli, Kastamonulu, Kayserili, Kürt), okumuş ve görgülü tipler, kadınlar, çocuklar sakatlar, kabadayılar, uyuşturucu kullananlar kısaca toplumun her kesiminden insanlar Karagöz oyunu içerisinde yerlerini almışlardır. Bu kişiler temsil ettikleri grubun en tipik özellikleri ve davranış biçimleriyle ifade edilmişlerdir. Karakter özelliklerinden çok tip özellikleri ön plana çıkartılmıştır. Bu nedenle Karagöz oyunundaki kişileri kolayca tanıyabiliriz. Kişileri tanıtıcı işaretler arasında her kişiye özgü, müzik ve danslar vardır. Kişilerin; perdeye çıkarken çalınan ezgiden, söylenen türküden, yaptıkları danstan, okudukları şiirden kim olduklarını bilebiliriz. Bunlar genellikle o kişinin geldiği yörenin müzik ve danslarıdır. Karadenizli gelirken kemençe çalınır, Karadeniz yöresi türküleri söylenir, horon oynanır. Kayserili kaşık oyunu oynayarak veya türkü söyleyerek, Arap yalelli söyleyerek perdeye gelir.

Şimdi Karagöz oyunundaki bazı tiplerin özelliklerinin neler olduğunu dinleyelim.

MEVLÜT ÖZHAN

	KARAGÖZ	HACİVAT	ÇELİBİ	BİBERLİ	KASTAMONULU	ACEM	RUMELİ
1. Özü sözü bir, halk adamı							
2. Kibar, mirasyedi							
3. Yıllık ve sulu							
4. İri yapılı							
5. Pehlivan, Trakya ağızıyla konuşur.							
6. Kurnaz, her konuda bilgi sahibi.							
7. Antikacılık ya da halı tüccarlığı yapar.							

4. Okuyalım. Karagöz ile Hacivat

Hacivat: (Hacivat sahneye girer.) "Yâr bana bir eğlence medet, yâr bana bir eğlence medet, yâr bana bir eğlence hey!"

Efendim ben, bendeniz, ben duacınız, ben eli yüzü yıkanmış, görünüşü düzgün, hoş sohbet, konuşması tatlı!

Karagöz: (Karagöz uzaktan görünür.) Hoş geldin İspanak suratlı!

Hacivat: Hay, bana bir eğlence medet, medet!

Karagöz: (Pencereden) Geliyorum! Geliyorum!

Hacivat: Gel benim karagözlüm, medet!

(Bu sırada Karagöz pencereden, Hacivat'ın üzerine atlar, birbirlerine girerler, kavga ederler. Hacivat, Karagöz'ün elinden kurtulur. Karagöz yerde yatmış olarak)

Karagöz: Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, kül tablası gibi kulaklarım, çamaşır sepeti göz kapaklarım... Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm... (Biraz doğrulur.) Seni gidi iki tarafı birbirine uygun, orta yeri yamru yumru lamba fitili kıyafetli herif! Yağ mumu bacaklı... İki tarafından derileri patlamış davul suratlı adam!..

Hacivat: (Hacivat perdeye gelerek) Vay Karagöz'üm maşallah!

Karagöz: Servinin tepesine bin de kuş avla! (Hacivat'a tokat atar.)

Hacivat: Aman Karagöz'üm, sorusuz cevapsız beni dövme ne sebep ne?

Karagöz: Gelirken yan yolda devrildi bir araba. (Hacivat'ı tokatlar.) Şimdi sen bunları bırak da anlat bakalım derdin ne?

Hacivat: Derdim falan yok Karagöz'üm. Sabahleyin evden çıktım, çarşıdan geçerken bir serpuş (şapka) aldım. Hem yeni şapkamı göstermek hem de bir yorgunluk kahvesi içmek için Karagöz'üme uğrayayım, dedim.

Karagöz: Ne arkana mı dolanayım dedin?

Hacivat: Canım efendim, serpuş aldım dedim.

Karagöz: Sarhoş oldunsa bana ne?

Hacivat: Canım, sarhoş değil, serpuş serpuş...

Karagöz: Tamam, anladım da bana ne!

Hacivat: Ayol öyle mi derler?

Karagöz: Ya nasıl derler?

Hacivat: Güle güle giy başında paralansın (eskisin) derler.

Karagöz: Peki, güle güle giy, başında paralansın.

Hacivat: Dönüşte odun deposunun önünden geçiyordum. Malum, havalar soğuk. Bari biraz odun alayım, dedim. Aldım, eve gönderdim.

Karagöz: Güle güle giy, başında paralansın.

Hacivat: Ayol sus! Bu şapka değil, odun aldım odun.

Karagöz: İyi ya, güle güle başında paralansın.

Hacivat: Canım efendim, öyle denmez.

Karagöz: Ya ne denir?

Hacivat: Güle güle yak, otur da külüne bak, denir.

Karagöz: Ha! Peki. Güle güle yak, otur da külüne bak.

Hacivat: Hah, aferin! Şimdi oldu. Neyse, yolda bizim Hasan Usta'ya rast geldim. Evin damı akıyordu, aklıma geldi, eve gönderdim. Evin kiremitlerini aktarıp biraz da ufak tefek kırık döküğü tamir etmesini tembih ettim.

Karağöz: Güle güle yak, otur da külüne bak.

Hacivat: Canım efendim, öyle denmez.

Karağöz: Ya ne denir?

Hacivat: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız, denir.

Karağöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Eksik olma Karağöz'üm. Derken efendim, evimin tamir olduğunu gören alacaklılardan biri, "Hacivat zenginleşmiş, ev yaptırıyor, gidip alacağımı isteyeyim." diye parasını istemeye geldi. Bende ise tek kuruş para yok. O, paramı ver, der, ben, olsa dükkân senin, derim. Bir türlü anlaşamadık. Boğaz boğaza geldik. Sonra bizi mahkemeye götürdüler. Hâkim ikimizi de hücreye attı.

Karağöz: Oh oh! Maşallah pek memnun oldum, güle güle oturunuz. İçinden hiç eksik olmayınız.

Hacivat: Ayol öyle denmez.

Karağöz: Öyle denmez, böyle denmez! Sen de hiç laf beşenmiyorsun. Ben sana şimdi nasıl dendiğini göstereyim de aklın başına gelsin. (Hacivat'a bir tokat atar.)

5. Cevaplayalım, konuşalım.

- Hacivat oyuna hangi sözle başlıyor? Bu sözlerin özelliği nedir?
.....
- Karağöz'ün yanlış davranışları ve konuşmaları hangi sebepten ileri geliyor?
.....
- Metinden Karağöz ve Hacivat'ın kişilikleri ile ilgili hangi bilgileri edinebiliyoruz?
.....
- Hacivat, Karağöz'ün ne tür hatalarını düzeltmeye çalışıyor? Metinden örneklerle açıklayınız.
.....

5. Aşağıdaki kalıp ifadelerin anlamlarını tahmin ediniz.

 bendeniz	 hoş sohbet
 Güle güle giy!	 Güle güle yak, otur da külüne bak!
 Oh oh, maşallah! Pek memnun oldum!	 Güle güle oturunuz!

6. Bu ifadeler hangi durumlarda söylenir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

“

7. Aşağıdaki paragrafta Karagöz'ün Hacivat'la ilgili yaptığı benzetmeler nelerdir? Bu benzetmelerin anlatıma nasıl bir katkısı olduğunu düşünüyorsunuz?

"Karagöz: Of aman! Amanın ense köküm, şakaklarım, kül tablası gibi kulaklarım. Çamaşır sepeti göz kapaklarım. Vay anam! Kasırgaya tutulmuş şemsiye gibi tersine döndüm... (Biraz doğrulur.) Seni gördü iki tarafı birbirine uygun, orta yeri yamru yumru lamba fitilli kıyafetli herif! Yağ mumu bocaklı... İki tarafından derileri patlamış davul suratlı adam!.."

B. "Evin kiremitlerini aktarıp çatıyı tamir etti," cümlesinde altı çizili kelime yerine aşağıdakilerden hangisi gelirse cümlenin anlamı bozulmaz?

- A) onardı   B) düzeltti   C) yeniledi   D) düzenledi

6. Tamamlayalım, canlandıralım.

Karagöz ve Hacivat tipi hakkında öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki diyalogu tamamlayınız.

(Hacivat dükkânının önündedir. Karagöz, Hacivat'ın yanına gelir ve ona selam verir.)

KARAGÖZ - Merhaba Hacı Cavcav, sen burada mısın?

HACİVAT - Canım nerede olacağım ya? Burası benim dükkânım değil mi! Hem uğradığın iyi oldu, ben de seni arayacaktım.

KARAGÖZ - Senin gözlerin bozuldu galiba?

HACİVAT - Hayrola, ne oldu?..

KARAGÖZ - "Hurma aldığın iyi oldu." demedin mi?

HACİVAT - Hayır, öyle demedim, "Beni görmeye geldiğin iyi oldu." demek istedim.

KARAGÖZ - Ne söyleyeceksen çabuk söyle de kafamı karıştıрма!

HACİVAT - Hele karşıma otur bakalım!

KARAGÖZ - (Oturur.) Fotoğrafımı mı çekeceksin?

HACİVAT - Değil Karagöz'üm, sana iyi bir haberim var.

KARAGÖZ - Kasadaki fazla paraları bana mı vereceksin?

HACİVAT: .....

KARAGÖZ: .....

HACİVAT: .....

KARAGÖZ: .....

Karagöz, *Yeni Hitit 3*'te ise sadece bir görsel ile herhangi bir bilgi verilmeksizin yer almıştır (Ankara Üniversitesi TÖMER, 2014, 78):

Karagöz oyunu ile ilgili olarak *Yedi İklim* seti oldukça zengin bir içerik ile bir aktarım gerçekleştirmiştir. Ancak aynı şeyi *Yeni Hitit* için söylemek uygun olmayacaktır. Karagöz'de çok çeşitli dilsel ve kültürel öge bulunmaktadır. Bu oyunlarda yanlış anlaşılmanın çokça kullanıldığı göz önünde bulundurulursa, Karagöz'ün en erken B2 düzeyinde tanıtılması yerinde olacaktır. Yılmaz ve Taşkın (2014) çalışmalarında dilsel ve kültürel bağlamlar açısından yaptıkları sınıflandırmayla farklı bir bakış açısı kazandırmışlardır. Karagöz hakkında bilgi vermek için derslerde geçen çeşitli bayram etkinlikleriyle birlikte, genelde Ramazan ayında yapılan bir etkinlik olarak anlatılabilir ve genel ağdaki malzemelerden yararlanılabilir; Karagöz oyunlarından bazıları yazılı metin olarak öğrencilere okutulabilir. Ayrıca öğretmenin zaman zaman yapacağı dil desteğiyle birlikte

Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü? (2006) filmi de öğrencilere izletilebilir. Bu film dili nedeniyle, ancak ileri düzeydeki öğrenciler için uygun olacaktır.

3.4.5. Nevruz (Azerbaycan, Hindistan, İran, Kırgızistan, Özbekistan ve Pakistan ile ortak dosya, 2009)

Nevruz, genel itibariyle toprağın canlanması ve baharın gelişiyile ilişkili bir gelenektir. Sözcük anlamı Farsça “yeni gün” anlamına gelen nevrüz, Balkanlardan Orta Asya’ya kadar uzanmaktadır. Bu gelenek, zaman zaman bazı dinsel veya siyasal düşüncelerle ilişkilendirilmiştir.

Etkinlikler ele alınacak olursa; Yedi İklim (Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 140), B1 kitabında nevruzu yurt dışındaki başka festivallerle birlikte kısa bir metinle tanıtmıştır. Dil düzeyi düşünüldüğünde ise metnin boyutu normal olarak görülebilir:

**11. Okuyalım, konuşalım.
Festivale Gidelim**

Holi Festivali

Baharın gelişini ve kötülük karşısında iyiliğin zaferini gösteren Holi Festivali Hindistan'da kutlanır. Holi Festivali, insanların rengârenk kıyafetler giydüğü bir festivaldir. Hint halkı bu festivalde rengârenk boya, önce yüzlerine sürüyor daha sonra ise birbirlerinin vücutlarına atıyorlar. İnsanların üzerine dökülen, etrafa saçılan boya, baharın gelişine başlayan çok renklülüğü ve yeniden doğuşu simgeliyor. Hayatınıza renk katmak için Hindistan'daki bu coşkulu festivale bir mart ayında mutlaka gidin ve sadece eğlenmenin tadını çıkarın. Yanınıza mutlaka eski bir tişörtünüzü ve sulı boyalarınızı alın.

Nevruz Bayramı

Nevruz Bayramı, baharın gelişini kutlamak amacıyla yapılan bir şöendir. İran'dan Çin'e, Anadolu ve Batı Trakya'dan Sibiryaya, Orta Asya'ya kadar geniş bir coğrafyada kutlanır. Nevruz kelimesi Farsça "yeni gün" anlamına gelir. Nevruz, uzun süren kıştan sonra gelen baharla birlikte tabiatın yeniden dirliğine duyulan sevinçtir. Nevruz bayramında ziyafetler verilir, eğlenceler düzenlenir, törenler yapılır, gelecek yıl için iyi niyet ve temennilerde bulunulur. 2010 yılında Birleşmiş Milletler Manevi Kültür Mirası Koruma Kurulu, Nevruz'u Dünya Manevi Kültür Mirası Listesi'ne dâhil etmiş ve bu günü "Dünya Nevruz Bayramı" ilan etmiştir.

Venedik Karnavalı

Kanalları ve gondollarıyla tanınan Venedik'te insanların maske takarak sokaklara döküldüğü karnaval, on gün sürer. Geçmiş çok eskilere dayanan ve köklü bir gelenek halini alan bu karnavaldaki insanlar çeşitli maskeler takarlar. Jüri, en farklı ve etkileyici maskeli tapan kişiyi ödüllendirir. Karnaval boyunca insanlar, gondollarla kenti doluşturur. Bu karnavala ilgi çok büyük. Sizi de bu çizemli karnavala bekliyoruz.

Hangi festivale katılmak istersiniz? Niçin?

11.2 Kutlu Olsun

7 Sıralayalım, eşleştirelim, işaretleyelim

Soğuk kış, bulutlu, yağmurlu havaların ardından gelen bahar doğayı ve insanları canlandır. Baharın gelisi, enerji ve bereketin simgesi olarak görüldüğünden dolayı dünyanın pek çok ülkesinde çeşitli şenliklerle, bayramlarla kutlanır.

Hıristiyanlıkta baharın ilk gününün bayram olarak kabul edilmesi nedeniyle, Ortodokslar bugünü "Aya Yorgi", Katolikler "St. Georges Günü" adıyla kutlarlar. Japonlar kelime anlamı "mevsim değişimi" olan "Setsubun"u bir festival olarak kutlar. Festivalde evlerinin ve tapınakların etrafına kızamık kasıyeye bacaklar. Daha sonra herkes mülük ve sans getireceğine inandığından dolayı kendi yasına esit sayıda fasulyeyi yer. Bahar bayamı Çinliler için de oldukça önemlidir. Bu bayram Çin takvimine göre, 23 Aralık'ta başlar ve 15 Ocak'a kadar sürer. Çin'de bahar bayamı çok çeşitli eğlencelerle, panayrlarla, konserlerle kutlanır.

Türk kültüründe bahar bayamı "Hıdırellez"dir. Hıdırellez'in kökeni hakkında çeşitli fikirler vardır. En yaygın inanca göre, 6 Mayıs tarihinde, Hızır ve İlyas peygamberlerin yeryüzünde buluştuğu ve o sırada toprağın yeşillendiğidir. Bu nedenle 6 Mayıs baharın gelişini temsil eder ve bahar bayamı olarak kutlanır. İnanışlara göre Hızır peygamber, alımsız bir peygamberdir. Özellikle bahar aylarında insanlar arasında dolayarak onlara yardım eder, bereket dağıtır, hastalara şifa verir. Kalbi temiz, iyiliksever insanlara şanslarının açılması için yardım eder, şans sembolüdür. Bayam adını da Hızır ve İlyas adlarının birleşiminden almıştır. "Hızır İlyas", halk arasında zamanla "Hıdırellez" haline gelmiştir.

Sözün kısası, farklı zamanlarda, farklı isimler altında olsa da, baharın gelişini pek çok toplumda neşayla kaspılanan, kutlanması gereken bir olay olarak görülmektedir.

Günümüz yaşam koşullarından dolayı, bu bayam büyük şehirlerde olmasa da kasaba ve köylerde hala kutlanır. Kutlamalar genellikle yeşillik, ağaçlık alanlarda ve su kenarlarında yapılır. Buralarda dualar okunur, pikniklerle baharın gelişini kutlanır. Hıdırellez gecesi Hızır peygamberin yeryüzüne geleceği ve uğradığı yarıya bereket vereceği inancıyla yiyecek kaplarının ve para keselerinin ağzaları açık bırakılır. Ev, araba gibi istekler olanlar, Hızır peygamberin yardım edeceğine inandılarından dolayı Hıdırellez gecesi evlerinin bahçelerine bu isteklerinin küçük modellerini yaparlar.

Yukarıdaki metinde farklı ülkelerden baharın gelişiyle ilgili ritüeller ve etkinlikler anlatılmıştır. Burada Türkiye'nin de içinde bulunduğu Türk Dünyasının ortak bahar bayramı nevrusun olmaması bir eksikliklerdir. Bu eksikliğin, öğretmenlerin derslerdeki uygulamalarıyla kapatılması mümkündür. Bunun yanında *Yeni Hitit* gibi *Yedi İklim*'de de Hıdırellez yer almaktadır:

6. Okuyalım, işaretleyelim. Gül Dolında Bir Dilek

Hıdırellez, Türk dünyasında kutlanan mevsimlik bayramlardan biridir. Hızır günü olarak adlandırılan Hıdırellez günü, Hızır isimli iyilik sever bir kişi ile İlyas Peygamber'in yeryüzünde buluştuğu gündür. Türkiye'de Hıdırellez Bayramı 6 Mayıs (5 Mayıs gecesi) tarihinde kutlanır. Bugün aynı zamanda tabiatın uyanışı olarak kabul edilir.

Hıdırellez gecesi Hızır'ın uğradığı yerlere ve dokunduğu şeylere bereket vereceği inancıyla çeşitli uygulamalar yapılır. Yiyecek kaplarının ve para keselerinin ağızları açık bırakılır. Ev, bağ, bahçe, araba isteyen kimseler, Hıdırellez gecesi gül ağacının altına istediklerinin resmini koyarlarsa Hızır'ın kendilerine yardım edeceğine inanırlar. Aynı zamanda dileklerini kırmızı kurdeleye bağlayıp gül ağacına asarlar. Bir yıl boyunca dileklerinin yerine gelmesini beklerler. Bazı kimseler de ateş yakıp dilek dilerler. Ondan sonra yakıtılan ateşin üstünden atırlar.

Hızır adı verilen iyi kalpli insanın Allah'ın kendisine verdiği güçle şunları yapabileceğine inanılır:

- Allah'a inanan, kalbi temiz insanlara yardım eder.
- Uğradığı yerlere bolluk, bereket, zenginlik getirir.
- Dertlilere deva, hastalara şifa verir.
- Bitkilerin yeşermesini, hayvanların üremesini, insanların kuvvetlenmesini sağlar.
- İnsanların şanslarının açılmasına yardım eder.
- Uğur ve kismet sembolüdür.

Hıdırellez günü ateş yakıp üzerinden atılması, oyuncak evler yapıp gerçekçisine kavuşulacağına düşünülmesi gibi âdetler, halkın iyilik dilekleri olarak kabul edilir.

	D	Y
1. Hıdırellez, bütün dünyanın kutladığı bir bayramdır.		
2. Hıdırellez, aynı zamanda tabiatın uyanışı olarak kabul edilir.		
3. Hıdırellez gecesi yiyecek kaplarının ve para keselerinin ağızları kapatılır.		
4. Hıdırellez'de insanlar dileklerini kırmızı kurdeleye bağlayıp gül ağacına asarlar.		
5. Hızır, insanların şanslarının kapanmasına neden olur.		

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 140).

Nevruz ile ilgili olarak öğrencilere çeşitli metinler verilebilir ve bu metinlerin ardından kendi ülkelerinde mevsimlerin değişimine dayanan uygulamalar yazılı veya sözlü olarak anlatılabilir. Bir metin örneği olarak Emiroğlu'nun (2011, 58-60) ilgili bölümü -isteğe bağlı- kısaltılarak öğrencilerle paylaşılabilir. Nevruz, birçok coğrafyada ve kültürde yer alan bir uygulamadır; ancak daha uzak kültürlerden gelen öğrenciler için giriş niteliğinde BBC Türkçenin haberi (21 Mart 2017) kullanılabilir. Burada, kısaca nevruzun temel dayanak noktası anlatılmaktadır. Bunların yanında, günümüzde de TÜRKSOY, TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü nevruz kutlamalarını sürdürmektedir. Bu kurumların etkinliklerinden elde edilecek olan görseller, öğrencileri modern kutlamalar hakkında fikir sahibi yapacaktır. Ayrıca UNESCO'nun ilgili sayfası (2016a) da farklı ülkelerdeki dans, spor, ritüel vb. etkinlikleri göstermesi bakımından faydalı bir tanıtım olabilir.

3.4.6. Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer, 2010)

UNESCO'nun kapsamına aldığı sohbet toplantıları farklı yöreleri ve uygulamaları kapsamaktadır. UNESCO'nun ağ sayfasındaki tanıtımında (2010a) yer alan Şanlıurfa'daki Sıra Geceleri ile Elazığ'daki Kürsübaşı Sohbetlerinde gösterilen yüzük oyunu, *Yedi İklim Türkçe* B2 kitabında (Yunus Emre Enstitüsü, 2015ç, 52) şu şekilde yer almaktadır:

5. Dinleyelim, tamamlayalım, işaretleyelim.

Yüzük Nerede?

Derya Aaa, elektrikler kesildi!

Deniz Tüh, yazdıklarımızı kaydedememiştım!

Derya Ne yapalım şimdi?

Deniz Eskiden ne yaparlarmış acaba?

Derya Babam anlatmıştı. Akşamları gaz lambası ile tüm aile otur..... Babamın dedesi hikâyeler anlat..... Babam ve kardeşleri de ilgi ile onu dinle.....

Deniz Şimdi hatırladım, bana da annem anlatmıştı. Onlar da akşam olunca komşularla bir araya gelir ve oyunlar oyna..... Mesela bir yüzük oyunu varmış. Fincanlar bir tepsiye dizil..... Yüzük, bunlardan birinin altına saklan..... Oyuna başlama işi yazı tura atılarak belirlen..... Kazanan taraf göstermeden yüzüğü saklar ve karşı grubun bunu bulmasını iste..... Arayan grup istediği fincanı "Boş!" diyerek kaldırabil....., bunda sayı sınırlaması yokmuş. Ancak, boş diye kaldırdığı zarfın altından yüzük çıkarsa arayan taraf kaybed.....

Derya Bu oyunu biz de oynayabilir miyiz?

Deniz Hayır, daha kalabalık bir grupla oynanması gerekir.

Derya O zaman arkadaşlar gelince hep birlikte oynayalım.

Bu etkinliğin yanında bu köy odaları ve sohbet toplantıları geleneğinden genel olarak bahseden bir metin de bulunmaktadır:

C. KÖYLERE ZİYARET

1. Okuyalım.
Köy Odaları

Köy odaları geleneği, Türk konukseverliğinin en iyi örnekleri arasındadır. Köy odaları, özellikle kalacak misafirler için hazırlanmıştır. Köy odalarının konukları yolcular olduğu gibi, köye ticaret amacı ile gelen zanaat sahibi insanlar da olabilir. Çerçiler, hallaçlar, kalaycılar, orakçılar, istedikleri kadar bu köy odalarında konuk olarak kalabilirler.

Eski Anadolu'nun birçok köyünde neredeyse her sülalenin köy odası vardı. Bu köy odaları ya o sülalelerin ya da önde gelen büyüğünün adıyla anılırdı. Gelen konukların ihtiyaçları da bu sülalelere mensup aileler tarafından karşılanırdı. Bu hizmetlerin kesinlikle maddi bir karşılığı yoktu. Köy odaları genellikle iki katlı yapıldı. Bazen birden fazla konuk ağırlanırdı. Eğer köye gelen konuklar fazla sayıda ise diğer odalara pay edilirdi. Bunun için konuğun tercihi önemliydi. Zaten köy halkı, gelen konukları odalarında ağırlamak için âdeta birbirleriyle yarıştırdı.

Köy odalarının başka bir işlevi de köylerdeki dayanışmayı, kaynaşmayı artırmak, bu yönüyle sosyal hayatı geliştirmek ve ayakta tutmaktı. Buralarda özellikle kış günlerinde bir araya gelinir, memleket meseleleri konuşulurdu. Gençler, köy odalarında büyüklerden sonraki yerlerini alır, konuşmaları sessizce dinler ve söz verilmeden konuşmazlardı. Büyüklere saygı esastı. Ayrıca, köy odalarında özellikle geceleri oyunlar oynanır, hoşça vakit geçirilirdi. Kimi zaman anılar tazelenir, sohbetler koyulaşırdı.

Köy odalarının konukları bazen diyar diyar gezen halk ozanları olurdu. Sazlarını çalar, yanık yanık türkü söylerlerdi. Bayram ve düğünlerde köy halkı odalarda toplanır, kutlamalar yapılır ve topluca yemek yenirdi. Buralarda dargınlar, küskünler varsa barıştırılırdı. Köy odaları sosyal yaşantının gerçekleştiği, kültürün yaşatıldığı yerlerdi. Modern yaşantının getirdiği tüm olumsuzluklar bu güzelim geleneğimizi de etkilemiştir.

Köy odaları geleneği, Türklerin insana verdiği değerin her zaman göstergesi olacaktır. Bu geleneğimiz, Türk konukseverliğine bir örnek olarak hep var olacaktır.

Mümtaz Başkaya
(Düzenlenmiştir.)

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015ç, 173).

Bu kültürel mirasımız çeşitli yörelerde, bazı farklılıklar barındırmakla birlikte, sohbet, eğlence gibi sosyal etkinlikleri gerçekleştirmeye dayalıdır. UNESCO tanıtım sayfasında (2010a), Sıra Geceleri (Şanlıurfa), Barana Sohbetleri (Balıkesir-Dursunbey), Kürsübaşı Sohbetleri (Elazığ), Yaranlık etkinliklerinden bölümler bulunmaktadır. Yukarıda Türkçe öğretim setlerinden alıntılanmış bölümlere ek olarak sohbetlerle ilgili genel ağda bulunabilecek malzemeler ile sohbetlerdeki müzikleri örneklemek adına Kazancı Bedih tercih edilebilir. Şarkılar, sözleri kelime bazında eksiltiyle dinleme etkinliği oluşturulabilir.

3.4.7. Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah (2010)

Bu ritüele dair bilgi barındırmasa da bununla ilişkili olarak Hacı Bektaş Veli görseline yer verilmiştir.

C. FARKLI ŞEHİRLER, FARKLI HAYATLAR

1. Dinleyelim, eşleştirelim.
Hangi Şehir, Hangi Kişi?

 Mimar Sinan	 Nasreddin Hoca	 Hacı Bektaş-ı Veli	 Yunus Emre
 Eskişehir	 Nevşehir	 Kayseri	 Konya

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 21)

Bunun dışında Bektaşilik, Hayatımızdaki Sayılar (Yunus Emre Enstitüsü, 2015d, 145) adlı metinde “Dört Kapı” ifadesiyle geçmektedir:

C) HAYATIMIZDAKİ SAYILAR

 1. Okuyalım, cevaplayalım.
Kültürümüzde Sayılar

Türklerin inanışları içinde bazı sayılar kutsal bir özellik taşır. Bir, üç, dört, beş, yedi, dokuz, on iki, kırk vb. sayıların dinî bakımdan çeşitli anlamları bulunmaktadır. Kültürümüzde sayılar üzerine kurulan inançların kaynakları hem İslam dinine hem de Orta-Asya yaşayışına ve Şamanizm'e dayanmaktadır.

Destanlarımızda, masallarımızda, hikâyelerimizde, şairlerimizde ve günlük yaşayışımızda sık sık rastladığımız sayıları geleneksel kültürümüzde şu şekilde belirlemek mümkündür.

"Bir" Sayısı

İslam dininde bir sayısı Allah'ı ifade eder. Allah birdir ve tektir.

"Üç" Sayısı

Türk kültür tarihinde "üç" sayısı ile ilgili hususlara çok değişik biçimde rastlanmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde belirlemek mümkündür:

Türlere göre insan, evrenin üç önemli varlığından biri olarak kabul edilir. Bir Türk efsanesinde terazi burcu, üç ana yıldızla iki yan yıldızdan oluşmuştur. Üç yıldız göğe kaçan geyikleri, iki yıldız ise onları kovalayan avcı ile yayı olmuşlardır. Terazi burcunun üç yıldızı çoğu Türk efsanelerinde, usta bir avcı tarafından amansız

Masallarda da üç rakamı, "üç gün üç gece, gökten üç elma düştü, padişahın üç oğlu, üç zaman sonra" gibi söyleyişlerle sık sık karşımıza çıkmaktadır.

"Dört" Sayısı

"Dört" sayısı İslam felsefesinde ve halk inanışlarında bazı temel unsurları nitelendirmek için kullanılır. Bunlardan bazıları dört unsur, dört tabiat, dört kitap, dört melek, dört mezheptir.

Bektaşilikte tasavvuftan gelen şeriat, tarikat, marifet, hakikat kavramları "Dört Kapı" ifadesiyle anlatılır.

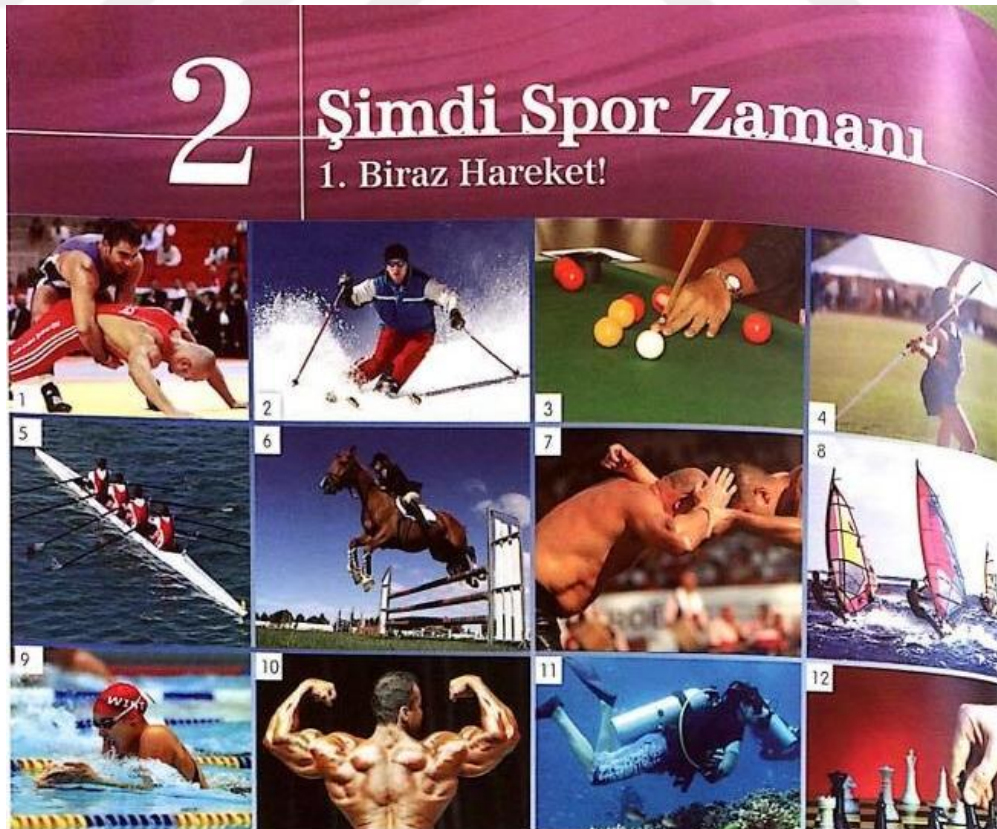
Türk-İslam kültüründe bulunan Alevi Bektaşî tasavvufî anlayışı, Türk kültürünün tek renkli bir yapıda gelişmediği, farklı gelenekler ve düşüncelerle birlikte kültürel ürün çeşitliliğini arttırdığı, bu ritüel ve bu ritüelin arka planı hakkında bilgi verilerek anlatılabilir. Bununla ilgili olarak öğreticinin vereceği bilgilerin yanında UNESCO'nun tanıtımı (2010c) yardımcı olabilir. Bu şekilde, Türk toplumunda ve kültüründe farklı inançların yer aldığı bilgisi de verilebilir.

3.4.8. Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali (2010)

Türkiye’de güreşin bir diğer adı “Ata sporu”dur. Güreş için “uluslararası federasyonun kuruluşu 1912, Türkiye’de federasyon kuruluşu 1922, uluslararası federasyona kabulü 1923” (Emiroğlu, 2011, 619) yılında gerçekleşmiştir. Ancak 2017’de 656.’sı yapılacak Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali daha büyük bir maziye sahiptir:

1357 yılında Orhan Gazi’nin Rumeli’yi ele geçirmek için düzenlediği seferler sırasında oğlu Süleyman Paşa askerleriyle Edirne’yi ele geçirdikten sonra Edirne civarında keşif akınına çıkar. Öncü birlik geri döner ve bugün Yunanistan topraklarında kalan Samona’da mola verir. 40 yiğit burada güreşe tutuşur. Saatlerce süren güreşlerde adları Ali ile Selim olan kardeşler yenilmez. Daha sonra Ahıköy yakınında aynı çift yeniden güreşe tutuşur ancak yine yenilmez ve solukları kesilerek oldukları yerde can verirler. 1361 yılında Edirne’yi feth eden Murat Bey verdiği emir ile aynı yılın yazında kırk yiğit akıncı anısına bir güreş düzenler. Bu düzenlenen güreş, “Kırkpınar Güreşleri” adıyla tarihe geçmiştir. Bundan sonra her yıl Hıdırellez günü Kırkpınar Güreşleri yapılması gelenek haline gelmiştir. (T.C. Edirne Belediye Başkanlığı, t.y.)

Yeni Hitit 2’de (Ankara Üniversitesi TÖMER, 2013, 18) spor temalı ünitenin giriş bölümünde çeşitli spor karşılaşmalarından fotoğraflar yer almaktadır. Burada yağlı güreş şu şekilde geçmektedir:

Bu kültürel mirasımız ve spor etkinliğimizle ilgili olarak -yukarıda alıntılanan gibi- spor temalı üniteler elverişli olacaktır. Güreş, olimpik bir spor olmasının yanında çeşitleriyle birlikte birçok ülkede yer almaktadır. Bu sporla birlikte, buradan mecazlaşarak Türkçeye yerleşmiş “Yenilen pehlivan güreşe doymaz.” atasözü ile “paçayı kaptırmak”, “paçayı kurtarmak”, “sırtı yere gelmek”, “pes etmek” vb. deyimler fiziksel karşılıklarından yola çıkılarak öğretilir. Barın (2004, 25), Türkçede deyimlere günlük konuşmada çok fazla yer verildiğini ve yabancıların deyimleri iyi kullandığında çok daha rahat iletişim kurduğunu söyler. Bu bağlamda, oyunun kuralları ile karşılaşmaları göstermek ve bu deyimleri de göstermek için Denemeden Olmaz (NTV Spor, 29 Haziran 2013) programı eğlenceli bir seçenek olabilir. Bu televizyon programında yağlı güreş, bir sporcu tarafından sunucuya anlatılmakta ve güreş müsabakası gösterilmektedir. UNESCO’nun bu kültürel mirası tanıttığı sayfası (2010b) da işlevsel olabilir.

3.4.9. Geleneksel Tören Keşkeği (2011)

Geleneksel tören keşkeği, Ramazan ve Kurban Bayramı gibi dinsel günlerde, evlilik ve sünnet düğünleri gibi özel günlerde yapılmaktadır. Özellikle düğünlerde kalabalık olan konukları ağırlamak amacıyla da yapılmaktadır. Keşkeğin yapılış tarzı da yapıldığı evin çevresinden diğer insanların katılımıyla birlikte, kalabalık ve imece usulüdür. Bu geleneksel yapım işlemini ve sürecini anlatmak için UNESCO’nun tanıtım sayfası (2011) kullanılabilir. Ayrıca Türkçe öğretim setlerinde Türk mutfağından örnekler de bulunmaktadır. Bunlara bir örnek olarak bir görselle birlikte keşkek tarifi verilebilir:

Tavuklu Keşkek Tarifi

Malzemeler

- İki su bardağı buğday (aşurelik)
- Bir adet bütün tavuk göğsü
- İki yemek kaşığı tereyağı
- Bir yemek kaşığı toz biber
- Tuz
- Karabiber

[Yapılışı]

- Buğdayları yıkayın ve ılıtılmış suda iki saat bekletin
- Düdüklü tencereye buğdayları koyun üzerini iki parmak geçecek kadar su koyun pişirin

- Bir tencerede ise tavukları haşlayın
- Buğday pişince suyunu süzün ve bir tencereye alın
- Haşladığımız tavuğun suyundan iki bardak buğdayı koyduğunuz tencereye ekleyin
- Kısık ateşte pişirin beş dakika sonra tavukları içine didikleyin
- İçinde kaşar peynir varmış gibi Sünmeye başlayınca karıştırmaya devam edin
- Üzerine tuzunu ve karabiberini atın
- Servis etmeden önce tereyağını eritin içine toz biber atın ve karıştırıp ateşten alın
- Tavuklu keşkeğin üzerine gezdirin ve servis edin
- Afiyet olsun (kolayevyemekleri.net)

Bu tarifin ardından öğrencilerden kendi kültürlerinde bulunan geleneksel yemeklerden birinin tarifi istenebilir. Görüleceği üzere, yukarıdaki tarifte cümleler emir kipi ile kurulmuştur. Bu türden bir etkinlik, benzerlerinin yapıldığı gibi, emir kipinin öğretildiği A1 düzeyinde yapılabilir. Bu yolla birçok yiyeceğin adı öğretilerek sözcük dağarcığına katkı sağlanabilir.

3.4.10. Mesir Macunu Festivali (2012)

İncelenen iki Türkçe öğretim setinde, Nisan 2017’de 477.’si gerçekleştirilen Mesir Macunu Festivali ile ilgili bir etkinliğe rastlanmamıştır. Günümüzde de tüketilen bu yiyeceğin ortaya çıkışı ile ilgili olarak T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığının ağ sayfasında yer alan şu kısa tarihi bilgi öğrencilerle paylaşılabilir:

Şifalı bir yiyecek olduğu kabul edilen mesir macununun ortaya çıkışı tarihsel bir öyküye dayanır. Kanuni Sultan Süleyman’ın annesi Hafsa Sultan, Manisa’da nedeni anlaşılamayan bir hastalığa yakalanır. Bu hastalığa çare için Sultan Cami Medresesi’nin başhekimisi Merkez Efendi, 41 çeşit bitki ve baharatın karışımından oluşan bir macun hazırlar. Mesir macunu ismiyle günümüze kadar ulaşan bu şifalı karışım, Hafsa Sultan’ı kısa sürede sağlığına kavuşturur. Yardımsever kişiliğiyle bilinen Hafsa Sultan, iyileşmesini sağlayan mesir macununun her yıl Nevruz haftasında halka dağıtılmasını ister. Küçük kâğıtlara sarılan macun, Sultan Cami’nden halka saçılır. O günden bu güne her yıl aynı dönemde Sultan Cami etrafında toplanan halka, şenlikler yapılarak mesir macunu dağıtılır (2015a).

Ayrıca bu festivalde yapılan etkinlikleri anlatmak için UNESCO’nun tanıtım sayfası (2012) ve genel ağdaki kolaylıkla bulunabilecek birçok görsel kullanılabilir.

3.4.11. Türk Kahvesi ve Geleneği (2013)

Türk kahvesi, kendine özgü kavurma, öğütme ve pişirme yöntemi olan bir kahve çeşididir. Bunun yanında yine özel küçük fincanlarda servis edilir. Günün birçok zamanında ve birçok yerde tüketilmesine karşın, özellikle -sıradan günlerde de-

konuk ağırlanırken, kız isteme törenlerinde, bayram gibi özel günlerde ikram edilen bir içecektir. Kahve, Anadolu’da ilk kez 1517 yılında İstanbul’da görülmüştür (Emiroğlu, 2011, 366).

Bu kültürel miras ile ilgili olarak bilgi verilmese de “Türk Kahvesi” şu etkinlikte geçmektedir:

6. İnceleyelim, konuşalım. Evleniyorum

- Esin** Merhaba Ceren, çok bekledin mi?
- Ceren** Merhaba Esin. Evet, aslında biraz bekledim. Saat ikiden beri buradayım.
- Esin** Kusura bakma canım, çok trafik vardı. Bu yüzden geç kaldım. Nasılsın, neler yapıyorsun? Uzun zamandır görüşmedik.
- Ceren** Çok şükür iyiyim Esincim. Evet, Aslı’nın düğününden beri görüşmedik. Sen nasılsın?
- Esin** Ben de iyiyim. Bu sıralar çok yoğunum. Zaten seni de bu yüzden çağırdım.
- Ceren** Evet, telefonda çok merak ettim. Hayırdır inşallah?
- Esin** Hazır mısın? Söylüyorum!
- Ceren** Hadi Esin, söyle artık!
- Garson** İyi günler efendim, hoş geldiniz. İçecek bir şeyler ister misiniz?
- Ceren** Tam zamanında geldiniz!
- Garson** Affedersiniz, anlamadım efendim?
- Ceren** Ben bir Türk kahvesi istiyorum, dedim.
- Esin** Ben de bir çay istiyorum.
- Garson** Yiyecek bir şeyler ister misiniz?
- Esin** Teşekkür ederim, ben istemiyorum.
- Ceren** Ben bir porsiyon börek istiyorum.
- Garson** Tamam efendim, siparişlerinizi hemen getiriyorum.
- Ceren** Evet Esin, ne diyordun?
- Esin** Tamam, tamam kızma, söylüyorum. Ben evleniyorum.
- Ceren** Ne? Ciddi misin?
- Esin** Evet, çok ciddiğim. Hem de bir ay sonra. Ağustosun 17’sinde düğünüm var. Bu da senin davetiyen.
- Ceren** Aa bakayım. Çok güzel, gerçekten çok sevindim. Peki kim bu şanslı damat adayı? Ben tanıyor muyum? Bir de ne zamandır görüşüyorsunuz?
- Esin** Dur canım sakın ol! Tek tek sorularını. Sana asıl sürprizim de bu. Damat adayını çok iyi tanıyorsun.
- Ceren** Gerçekten mi? Sen beni meraktan öldüreceksin bugün.

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015a, 150).

Ayrıca farklı bir etkinlikteki görsel ve altında oluşturulan bağlam, içeceğin bir konuğa ikram edildiği ve bu sırada içildiği bilgisini vermektedir:

A. HER YER TARİH

1. Okuyalım, cevaplayalım.
Her Yeri Görmek İstiyoruz

- Yaren** Merhaba nerelerdesin? Eşini ve seni uzun süredir görmüyorum. Ankara'da değil misiniz?
- Hatice Hanım** Ankara'dayız ama sık sık yurt içi gezilere gidiyoruz. Ülkemizin her yerini gezmek, görmek ve tarihî yerlerini tanımak istiyoruz. Gezmeye, Ankara'ya yakın yerlerden başladık. Biliyorsun, Eskişehir ve Konya'ya hızlı tren seferleri var. Sabah ilk trenle gittik, akşam son seferle döndük.
- Yaren** Bu kadar yeri gezmek zor ve yorucu değil mi?
- Hatice Hanım** Evet, bütün şehri bir günde gezmek bazen yorucu oluyor. O zaman da bir sonraki gezimizi dinlenmek ve eğlenmek amacıyla yapıyoruz.
- Yaren** Ne güzel, her yere birlikte gidiyorsunuz.
- Hatice Hanım** Evet, birlikte gezmekten zevk alıyoruz. İkimiz de emekli olduktan sonra zamanımızı evde geçirmek istemedik. Ankara'ya uzak ama gelecek hafta Çanakkale'ye gideceğiz. Sen de bizimle gelmek ister misin?
- Yaren** Tabii isterim.

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 72).

Şu etkinlikte ise kız isteme törenindeki uygulama anlatılmaktadır:

8. Okuyalım, yerleştirelim.

Tuzlu Kahve

İçtiğinde

verdiğiniz

sevdiğiniz

yaptığımız

aldığı

düşündüğünüz

Tuzlu kahve içer misiniz? Hatta bu kahvenin içinde biraz acı biber, limon ve yağ da var. Yüzünüzün ..... şekli tahmin edebiliyorum. İçersiniz, içersiniz. Gönülden seven insan içer. Diyelim ki çok ..... ve evlenmeyi ..... insanın ailesiyle tanışmaya gittiniz. Burada gönül ..... insan size bir kahve ikram etti. Bu kahve az önce tarifini ..... kahveden. İçmez misiniz? İçmem, diyebilirsiniz. İşte o zaman sevdiğiniz kişi, size darılabilir. Neden mi? Çünkü bu kahveyi içmek sevdiğiniz kişiye "Senin elinden zehir olsa içerim demek." Âdeta bir bağlılık yemini. Damat adayı bu kahveyi ..... herkes sevgisine şahit olmuş olur. İşte bu adet Türkiye'de evlilik öncesi kız isteme merasimlerinin vazgeçilmez bir unsuru.

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015c, 145).

Yedi İklim Türkçe B2 ders kitabının 8. ünitesinde (Yunus Emre Enstitüsü, 2015ç, 161, 167) Türk kahvesi ile ilgili çok çeşitli öğeler yer almaktadır:

8
**Misafir
Sever
misiniz?**

• **Bölümler**

• **Beceriler**

• **Dil Bilgisi**

• **Kelimeler**

A. Misafirimiz
Gelecek
B. İş Yeri Ziyareti
C. Köylerde
Misafirlik

• Samimi Ortamlarda
Söylenen Söz
Kalıplarını Bilme
• Türkiye’de İş Yeri
Açabilme

• -I vermek
• -Ip durmak
• -Ip kalmak
• -I yazmak
• -A kalmak
• -A gelmek

• ziyaretçi
• konuk
• iş yeri
• esnaf

Misafir Sever misiniz? • Ünite 8 161

A. MİSAFİRİMİZ GELECEK

1. Dinleyelim, işaretleyelim, cevaplayalım.
Türk Kahvesi

	D	Y
1. Avrupalılar kahveyle Araplar sayesinde tanışmıştır.		
2. Türk kahvesinin kendine özgü bir pişirme şekli vardır.		
3. Türk kahvesi bardaklarla servis edilir.		
4. Türk kahvesinde köpük bulunmaz.		
5. Kahve içilmeden önce kaşıkla karıştırılır.		
6. Kız isteme geleneğinde kahvenin özel bir yeri vardır.		

1. Aşağıdaki cümleler, dinlediğiniz metinde verilmek istenen mesajlardır. Sizce bu metni en iyi ifade eden cümle hangisidir?

1. Türk kahvesinin Türk kültüründe ve geleneğinde özel bir yeri vardır.	
2. Türk kahvesi her gün içildiği için sıradanlaşmış ve eski önemini yitirmiştir.	
3. Kız isteme geleneğinde konuklara tuzlu kahve ikram edilir.	
4. Türk kahvesinin kendine özgü hazırlanışı ve sunuluşu vardır.	
5. Kahve, Türklerin misafirlerine ikram ettiği özel içeceklerden biridir.	

2. "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır." sözünün anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Kahve kırk yıl bekletilirse tadı güzelleşir.
- B. Küçük de olsa yapılan iyilikler unutulmamalıdır.
- C. Herkese kahve ikram edilmez.
- D. Kahve saygınlığı artırır.

4. Aşağıdaki sözcüklerin eş anlamlılarını metinden bulmacaya yerleştirelim.

1- Bolluk   4- Konuksever
2- Müsaade   5- Gelenek
3- Onur

Ş
B R T
M A F İ R
E N

164 Dergi B • Misafiri Sevdiğiniz mi?

Yukarıdaki etkinlikte Türk kahvesinin sunumu ve cezve görselleriyle bu kültürel mirasımızın tanıtımına katkı sağlanmaktadır.

6. Okuyalım. İki Orta, Bir Sade

- Ayşe Hanım** Hoş geldiniz buyurun. Ev biraz dağınık kusura bakmayın.
- Ayfer Hanım** Ay efendim olur mu öyle şey? Hoş bulduk. Biz de çat kapı geldik. Yeni eviniz hayırlı uğurlu olsun. Bu küçük hediye de sizin için.
- Ayşe Hanım** Aşk olsun, ne diye zahmet ettiniz. Daha iyisi sizlere nasip olsun.
- Leyla Hanım** Hem güle güle oturun hem de hoş geldiniz.
- Ayşe Hanım** Çok teşekkür ederim, ne iyi ettiniz de geldiniz. Şöyle salona buyurun. Bir yandan sohbet edip bir yandan kahvelerimizi içelim. Kahvelerinizi nasıl alırsınız?
- Ayfer Hanım** Benimki orta olsun.
- Hülya Hanım** Benimki de orta olsun.
- Leyla Hanım** Size zahmet olacak ama benimki sade olsun.
- Ayşe Hanım** Pınar, haydi kızım kahveleri yap içelim.
- Pınar** Peki, anneciğim.
- Ayfer Hanım** Pınar okuyor mu? Bir de oğlunuz var galiba!
- Ayşe Hanım** Pınar, Hukuk Fakültesi son sınıfta okuyor, oğlumuz Kerem de lise üçüncü sınıfta.
- Hülya Hanım** Burayı ne kadara aldınız?
- Ayşe Hanım** İki yüz bin liraya aldık. Bankadan elli bin lira kredi çektik.

- Leyla Hanım** Biz de geçen sene yüz seksen bine almıştık. Seksen bin lira kredi çektik. Hâlâ ödüyoruz. Ne yaparsın, kiracı olmaktan daha iyi.
- Hülya Hanım** Danısı bizim başımıza. İnşallah bir gün biz de ev sahibi oluruz. Bu devirde kiracı olmak zor.
- Pınar** Buyurun, sizinki sade miydi?
- Leyla Hanım** Evet, benimki sade.
- Pınar** Ayfer Teyze, sizinki orta şekerli olan, soldaki. Anne seninki de her zamanki gibi.
- Ayşe Hanım** Sağol kızım, ellerine sağlık.
- Pınar** Ziyade olsun.
- Hülya Hanım** Ellere sağlık kızım, gelin kahveni de içeriz inşallah. Ufukta evlilik var mı?
- Pınar** Yok, Hülya Teyze henüz evlenmeyi düşünmüyorum.
- Leyla Hanım** Ayşe Hanım kocanız ne işle meşgul?
- Ayşe Hanım** Kocam karayollarında memur. Sizin eşiniz nerede çalışıyor?
- Leyla Hanım** Benim eşim serbest çalışıyor, kendi yağıımızda kavruluyoruz.
- Ayfer Hanım** Ayşe Hanım aslen nerelisiniz?
- Ayşe Hanım** Ben doğma büyüme Ankaralıyım, eşim Balıkesirli. Çocukların ikisi de Ankara'da doğdu.
- Hülya Hanım** Fal bakmayı bilir misiniz, fincanı kapatalım mı?
- Ayşe Hanım** Ben hiç beceremem fal bakmayı.
- Ayfer Hanım** Vakit geç oldu, bize müsade.
- Ayşe Hanım** Bunu saymam. Yine beklerim oturmaya.
- Leyla Hanım** Bize de bekleriz. Sağlıcakla kalın.
- Ayşe Hanım** Güle güle, tekrar bekleriz.

9. Eşleştirelim.

1. Bir fincan kahvenin
2. Kahve, tütün
3. Kahvenin yüzü kara
4. Misafir
5. Misafir on kismetle gelir
6. Misafir umduğunu değil

- a. kırk yıl hatın vardır
- b. ama yüz ağartır
- c. bulduğunu yer
- d. birini yer dokuzunu bırakır
- e. keyifler oldu bütün
- f. kismetle gelir

Bu üitedeki etkinliklerde Türk kahvesiyle ilgili bilgiler verilirken kahvenin nasıl ikram edileceği ve pişirilmesi sırasındaki aşamalar görsellerle desteklenmiştir. Bunun yanında misafirlere kahvelerin nasıl istendiğinin sorulduğu konuşma ve fal bakma da yine bu ögenin özelliklerini yansıtmaktadır. Ek olarak eşleştirme alıştırmasında kahveyle ilgili sözlere yer verilmiştir. Bu etkinlikler Türk kahvesinin Türklerin günlük hayatında ne kadar ve nasıl yer aldığını göstermesi bakımından etkili olabilecek nicelik ve niteliktedir. Bunların yanında UNESCO'nun tanıtımı (2013) da Türk kahvesinin tanıtımı açısından yardımcı olabilir. Ayrıca öğrencilere Türk sinemasının ünlü filmlerinden *Gülen Gözler* (Ataman, 1977) izletilerek filmdeki kız isteme ve misafirlik sahneleri üzerinden bu gelenek anlatılabilir.

3.4.12. Ebru: Türk Kağıt Süsleme Sanatı (2014)

Bu geleneksel el sanatımız, insanlara gerek yapım süreciyle gerekse ortaya çıkan ürünle oldukça ilgi çekici gelebilmektedir. Bu sanatımıza dair bir görsel *Yeni Hitit* 2’de (Ankara Üniversitesi TÖMER, 2013, 66) sanat temalı ünitenin giriş sayfasında şu şekilde yer almaktadır:

Yedi İklim ise ebru sanatına bir etkinlik içerisinde sözcük bazında yer vermiştir:

	Funda	Yusuf	Deniz
1. Gitar çalar.			
2. Ahşap boyama kursuna gider.			
3. Her cuma ebru kursuna gider.			
4. Her cumartesi 5 km yürür.			
5. Atkı, kazak örür.			
6. Spor salonunda yüzer.			
7. Altın günü yapar.			

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 63).

Bu kültürel miras ve sanatımız hakkında tanıtıcı bilgiler bulunmamaktadır. Yukarıdaki etkinliklerle birlikte UNESCO'nun tanıtım sayfasındaki (2014) görseller ile genel ağda kolaylıkla bulunabilecek görseller, bu sanatın yapım sürecini ve ürünlerini göstermek için elverişli olabilir.

3.4.13. İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği: Lavaş, Katırma, Jupka, Yufka (Azerbaycan, İran, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye ile ortak dosya)

Yufka, kendisine ve yapımına dair bilgi verilmeden, bir konuşma içinde geçirilmiştir:

Festivale Gidiyoruz

Murat Broşürü gördün mü? Atatürk Kültür Merkezinde "Yöresel Tatlılar Festivali" varmış. Ne dersin, gidelim mi? Hem güzel bir gün geçiririz hem de farklı tatlıların tadına bakarız.

Yaren Olur, gidelim.

*** Atatürk Kültür Merkezinde ***

Murat Aaa! Yaren, şu tatlıya bak! Adı "Laz Böreği". Hem börek hem tatlı. Ne ilginç değil mi? Tadına bakalım mı?

Yaren Yok, ben bakmayayım. Karışık bir şeye benziyor. Belki içine tuz da koymuşlardır.

Murat Masadaki görevliye sorayım. Affedersiniz, "Laz Böreği"nin içinde tuz var mı?

Görevli Tuz mu? Olur mu hiç? Kadınlarımız yufkaları incecik açıyorlar ve arasına muhallebi koyuyorlar. Tuz kullanmıyoruz. Tadına bakmak ister misiniz?

Murat İsterim. Mmm! Çok lezzetli! Yaren, sen de tadına bak.

Yaren Mmm! Gerçekten hem çok lezzetli hem de hafifmiş.

Murat Bu tatlının kilosu ne kadar?

Görevli Bir kilosu 18, bir porsiyonu 4 lira.

Yaren Yarım kilo alalım.

Görevli Hemen tartıyorum. Buyurun, afiyet olsun.

Murat Ben başka tatlıların da tadına bakmak istiyorum. Bu sefer şerbetli tatlı olsun.

Yaren O zaman Güneydoğu Anadolu standına gidelim.

Murat Merhaba, baklavanın tadına bakabilir miyim?

Görevli Tabii, buyurun. Ustalarımız kırk kat yufkadan yapıyorlar bu baklavaları.

Murat Bu da çok lezzetli ama benim için fazla şekerli. Bundan lütfen 250 gram tartın.

Yaren Muratçığim, biz burada daha fazla kalmayalım yoksa elimiz kolumuz tatlıyla dolacak.

Murat Haklısın ama buradan çıkmayı hiç istemiyorum.

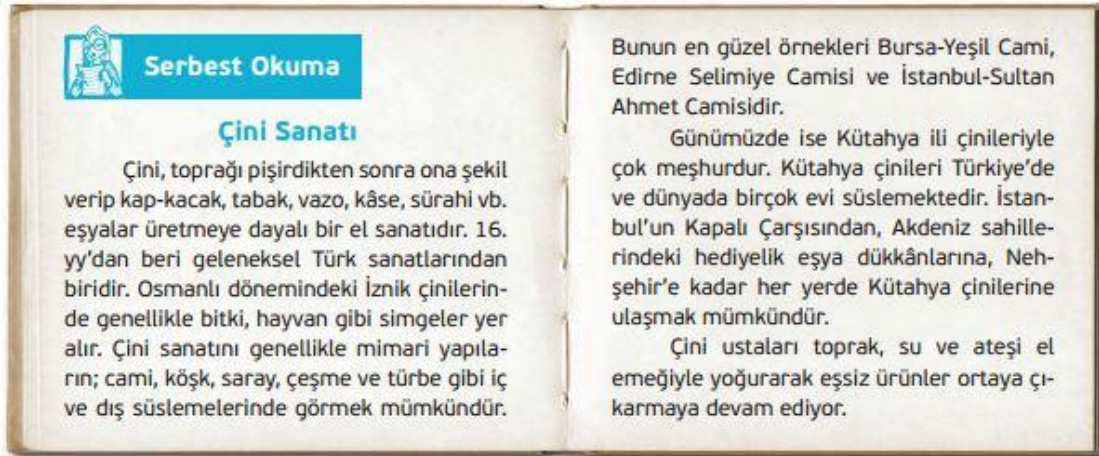
(Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 83).

Burada sadece "yufkanın ince açılması", "kırk kat yufka" gibi ifadeler söz konusudur. Ancak bu, herhangi bir görselle desteklenmemiştir.

Yufka hakkında bilgi vermek için yemek temalı ünite veya etkinliklerde, yufkanın kullanıldığı börek, baklava, mantı, gözleme gibi popüler yiyecekler kullanılabilir. Bunlar aracılığıyla yapım şekli veya malzemeleri ile yufkaya yer verilebilir. Bununla birlikte UNESCO'nun tanıtım sayfası (2016b) yufkanın sözü geçen ülkelerdeki yapım ve tüketim şekilleri hakkında bilgilendirici olabilir.

3.4.14. Geleneksel Çini Sanatı

Çini, çeşitli yapıları, toprak veya seramik kapları süslemek için yapılan bir el sanatıdır. Çiniciliğin tanıtımı, Türklerin eski yaşam tarzı ve estetik ve sanat anlayışları hakkında bilgi verebilir. Bu el sanatımız, herhangi bir görsel eklenmeden bir okuma parçası ile anlatılmıştır:

(Yunus Emre Enstitüsü, 2015b, 110).

Bu el sanatı hakkında bilgi vermek için UNESCO'nun tanıtımı (2016c) ve çeşitli video paylaşım sitelerinde bulunan görseller kullanılabilir. Etkinliklerde Yaşayan İnsan Hazineleri listesinde (T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, 2015b) yer alan çini sanatçısı Mehmet Gürsoy hakkında bilgiler ile İstanbul Üniversitesi Film Merkezi'nin 1978 yılında hazırladığı Çini adlı belgesel film bu sanatın tanıtımı için yardımcı olabilir.

4. SONUÇ

Çalışmada, yabancı dil öğreniminin ve öğretiminde kültürün yeri ve önemi anlatılmaya çalışılmıştır. Kültür, sadece dilsel öğelerde değil, bunun çok daha ötesinde, duygu, düşünce, yaşayış şekillerini; sanat ve estetik anlayışlarını, evde ve sokakta insanların birlikte olmalarını ve aktivitelerini etkilemektedir. Dolayısıyla, kültürün en önemli aktarım aracı olan dil, kültürel öğelerle doludur. Bir dili öğrenmek ise kültür öğrenimiyle birlikte olduğunda daha verimli gerçekleşebilir.

Yabancı dil öğretiminde kültür, çeşitli kültürel öğelerin aktarılması ve tanıtılmasıyla öğretimin bir parçası durumundadır. Bu noktada, hangi kültürel öğelerin yer alması gerektiği tartışmasında, Yedi İklim ve Yeni Hitit Türkçe öğretim setlerinde somut olmayan kültürel mirasın nasıl ve ne kadar kullanıldığı belirlenmeye çalışıldı. Sözü geçen 14 kültürel mirasın kitaplardaki etkinlik, görsel, metin sayıları şu şekildedir:

Kültürel Miras / Kitap	Yedi İklim	Yeni Hitit	Toplam
Meddah Geleneği	1	0	1
Mevlevi Sema Törenleri	5	0	5
Âşıklık Geleneği	9	1	10
Karagöz	6	1	7
Nevruz	2	1	3
Geleneksel Sohbet Toplantıları	2	0	2
Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah	2	0	2
Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	0	1	1
Geleneksel Tören Keşkeği	0	0	0
Mesir Macunu Festivali	0	0	0
Türk Kahvesi ve Geleneği	9	0	9
Ebru	1	1	2
İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği	1	0	1
Geleneksel Çini Sanatı	1	0	1
Toplam	39	5	44

Türkçe öğretim setlerinin ilgili kültürel miras öğelerini etkinliklerine aldığı kitaplarına göre oluşan tablo ise şu şekildedir:

Kitap	Yedi İklim						Yeni Hitit		
	A1	A2	B1	B2	C1	C2	A1-A2	B1	B2-C1
Kitap Düzeyleri									
Kültürel Miras									
Meddah Geleneği	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Mevlevi Sema Törenleri	1	0	0	1	0	3	0	0	0
Âşıklık Geleneği	1	0	5	0	2	1	0	0	1
Karagöz	0	0	0	0	0	6	0	0	1
Nevruz	0	0	2	0	0	0	0	1	0
Geleneksel Sohbet Toplantıları	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah	0	1	0	0	1	0	0	0	0
Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Geleneksel Tören Keşkeği	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mesir Macunu Festivali	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Türk Kahvesi ve Geleneği	1	1	1	6	0	0	0	0	0
Ebru	0	1	0	0	0	0	0	1	0
İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Geleneksel Çini Sanatı	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	3	6	8	9	3	10	0	3	2

Yukarıdaki tablonun verdiği sonuç, somut olmayan kültürel miras ile ilgili unsurların nicel olarak arttırılabilir durumda olduğudur. Yunus Emre Enstitüsünün yayımlamış olduğu Yedi İklim Türkçe öğretim seti 39 etkinlik, Ankara Üniversitesi TÖMER'in çıkardığı Yeni Hitit Türkçe öğretim seti sadece 5 etkinliğe yer vermiştir. 3.4. bölümde görüleceği üzere, bazı kültürel miraslar hakkında herhangi bir malzeme bulunmazken, bazıları hakkında ise sadece birkaç görsel veya öğelerin bağlamı veya kullanımı hakkında bilgi verilmeksizin oluşturulan etkinlikler bulunmaktadır. Dil düzeylerine göre ise Yedi İklim seti A1 kitabında 3, A2'de 6, B1'de 8, B2'de 9, C1'de 3 ve C2'de 10 etkinliğe yer vermiştir. Yeni Hitit setinde ise A1-A2

düzeylerinden oluşan 1. kitapta sözü edilen somut olmayan kültürel miras öğelerine dair hiç etkinlik bulunmazken, B1 düzeyindeki 2. kitapta 3, B2-C1 düzeyindeki 3. kitapta ise 2 etkinlik bulunmaktadır. İlgili kültürel miras öğelerinin kullanıldığı etkinliklere dil düzeyleri açısından bakıldığında, âşıklık geleneği ve Türk kahvesi geleneği ile ilgili etkinlikler görece dengeli bir dağılım gösterirken, Karagöz'le ilgili etkinliklerde bir yığılma söz konusudur.

Yukarıda verilen somut olmayan kültürel miras öğeleri, Türk toplumunun yeme-içme, eğlence, sanat, spor, inanç geleneklerinden bir kısmını göstermektedir. Bu unsurları barındırması nedeniyle de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ve dolayısıyla Türk kültürüne adım atan kişilere bu kültürel öğelerin tanıtımının dil öğrenimini tamamlayıcı olacağı görüşündeyiz. Öğrenciler, yaşayacağı kültürlenme sürecinde o toplumun yaşayışında yer alan unsurları tanıyarak o toplumu ve dilini daha kolay anlayabilir. Bunun yanında, somut olmayan kültürel miras öğelerinin toplumsal yaşamı temsil etmede ve göstermede destekleyici olduğu düşünülmektedir.

Dilin kitapların dışında da var olduğu gibi dil öğretiminin de kitaplara yapılacak eklerle veriminin artacağı düşüncesiyle kültürel unsurlara öneriler yapılmıştır. Sadece bir kitaba bağlı kalmak, yalnız bir kişiyle konuşmakla benzerlik göstereceğinden Türklerin de ilgilendiği, günlük yaşamında yeri olan unsurlar önerilmeye çalışıldı. Bu şekilde, hem kültürel aktarım hem de dilsel malzemeler açısından çeşitlilik sağlanması hedeflendi. Ayrıca, kitaplarda ve derslerde, öğretim amacıyla hazırlanmamış özgün metin ve malzemelerin kullanımı, ana dil konuşurlarıyla paylaşımları ve ortaklıkları olması nedeniyle öğrencilere hedef dili kullanma konusunda özgüven aşılayacaktır. Bu noktada, sözü edilen dilsel malzemelerin kültürel içerikli olması, öğrenciye tanınacak söz hakkıyla birlikte kültürler arası iletişimi kurmaya katkı sağlayacaktır. Sonuçta, dil konusunda verilen/alınan eğitimin nihai amacı budur.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1979). *Felsefe Terimleri Sözlüğü* (2. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akarsu, B. (1982). *Wilhelm Von Humboldt'ta Dil - Kültür Bağlantısı* (2. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aksan, D. (2011). *Türkçeye Yansıyan Türk Kültürü* (2. bs.). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2013). *Yeni Hitit 2 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı* (4. bs.). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Ankara Üniversitesi TÖMER. (2014). *Yeni Hitit 3 Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Aydın, S. (2009a). Kültürleşme. K. Emiroğlu ve S. Aydın (Haz.). *Antropoloji Sözlüğü* (2. bs.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Aydın, S. (2009b). Kültür Şoku. K. Emiroğlu ve S. Aydın (Haz.). *Antropoloji Sözlüğü* (2. bs.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Aydın, S. (2009c). Kültürel Yayılma. K. Emiroğlu ve S. Aydın (Haz.). *Antropoloji Sözlüğü* (2. bs.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe Öğretiminde İlkeler [Elektronik Sürüm]. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 19-30.
- Bayyurt, Y. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde *Kültür* Kavramı ve Sınıf Ortamına Yansıması. D. Yayı ve Y. Bayyurt (Ed.). *Yabancılar Türkçe Öğretimi Politika Yöntem ve Beceriler* (3. bs.)(29-42). Ankara: Anı Yayıncılık.

- BBC Türkçe. (21 Mart 2017). Nevruz: Binlerce Yıldır Kutlanan Bahar Bayramı [Elektronik Sürüm]. Erişim: 1 Mayıs 2017, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-39325509>
- Benedict, R. (2003). *Kültür Kalıpları* (N. Şarman, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi (1934)
- Brown, H. D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching* (4. bs.). London: Longman.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence* [Elektronik Sürüm]. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M., Gribkova, B. ve Starkey, H. (2002). *Developing The Intercultural Dimension in Language Teaching A Practical Introduction For Teachers* [Elektronik Sürüm]. Strasbourg: Council of Europe.
- Cambridge Dictionary. (t.y.). Erişim: 10 Ekim 2016, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/civilization>
- Demirel, Ö. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı* (20. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Ellis, R. (2003). *Second Language Acquisition* (9. bs.). Oxford: Oxford University Press.
- Emiroğlu, K. (2011). *Gündelik Hayatımızın Tarihi* (7. bs.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2004). Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine [Elektronik Sürüm]. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 57 (5), 7-19.
- Gans, H. J. (2014). *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür* (E. Onaran İncirlioğlu, Çev.) (4. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- Garza, T. J. (t.y.). *Foreign Language Teaching Methods Culture Lesson 1: Culture? What Culture?*. Erişim: 31 Mart 2017. The University of Texas at Austin Ağ Sitesi: <https://coerll.utexas.edu/methods/modules/culture/01/>
- Gordon, M. (2005). The Concept of the Sub-Culture and Its Application. K. Gelder (Ed.). *The Subcultures Reader* (2. bs.) [Elektronik Sürüm] (46-49). New York: Routledge.
- Gökalp, Z. (2015). *Türkçülüğün Esasları* (2. bs.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Günay, D. (2016). *Kültürbilime Giriş Dil, Kültür ve Ötesi....* İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Gündüzöz, S. (2005). Arapçada Kültür - Dil İlişkisi: Arapça'nın Yapılanması ve Algılanmasında Etkili Öğeler [Elektronik Sürüm]. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5 (2), 215-229.
- Güvenç, B. (2015a). *İnsan ve Kültür* (2. bs.). İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- Güvenç, B. (2015b). *Kültürün Abc'si* (7. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hançerlioğlu, O. (1986). *Toplumbilim Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Haviland, W. A., vd. (2008). *Kültürel Antropoloji* (İ. D. Erguvan Sarıoğlu, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Jenks, C. (2007). *Altkültür* (N. Demirkol, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (2005).
- Kafesoğlu, İ. (2010). *Türk Milli Kültürü* (31. bs.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Kaplan, M. (2015). *Kültür ve Dil* (33. bs.). İstanbul: Dergah Yayınları.

- Kramersch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Kroeber, A. L. ve Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions*. Cambridge: The Museum.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. (2015a). *Mesir Macunu Festivali*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,50999/mesir-macunu-festivali.html>
- Malinowski, B. (2016). *Bilimsel Bir Kültür Teorisi* (D. Uludağ, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü* (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev.) (2. bs.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Melanlıoğlu, D. (2013). Kültürler Arası İletişim Odaklı Yaklaşım. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi El Kitabı* (s. 129-134). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Merriem-Webster. (t.y.). Erişim: 11 Nisan 2017, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/civil>
- Oğuz, Ö. (2013). Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras [Elektronik Sürüm]. *Milli Folklor*, 25(100), 5-13.
- Oktay, A. (1995). *Türkiye 'de Popüler Kültür* (3. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Owen, M. T. (2005). Folklor ve Popüler Kültür [Elektronik Sürüm]. *Milli Folklor*, 17(65), 137-141.
- Oxford Dictionaries. (t.y.). Erişim: 10 Ekim 2016, <https://en.oxforddictionaries.com/definition/civilization>

- Ozankaya, Ö. (1995). *Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özbudun, (2009). Küreselleşme. K. Emiroğlu ve Aydın S. (Haz.). *Antropoloji Sözlüğü* (2. bs). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Rowe, D. (1996). *Popüler Kültürler* (M. Küçük, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (1995).
- T. C. Edirne Belediye Başkanlığı. (t.y.). Erişim: 26 Nisan 2017, <http://www.edirnekirkpinar.com/tr/anasayfa>
- Tanilli, S. (2006). *Uygarlık Tarihi* (23. bs.). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tavuklu Keşkek Tarifi. (t.y.). Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.kolayevyemekleri.net/tavuklu-keskek-tarifi>
- Telc. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Öğrenim Öğretim ve Değerlendirme* (2. bs.). Frankfurt: Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü.
- Tomalin, B. (2008). *Culture - The Fifth Language Skill*. Erişim: 4 Nisan 2017, TeachingEnglish Ağ Sitesi: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/culture-fifth-language-skill>
- Turan, Ş. (2014). *Türk Kültür Tarihi Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe* (7. bs.). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2009). *Türkçe Sözlük* (10. bs.). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tylor, E. B. (1871). *Primitive Culture: Researches into the Development of Mythology, Philosophy, Religion, Art, and Custom*. Londra: John Murray.

- UNESCO. (2003a). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*. Erişim: 27 Aralık 2015, http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_KORUNMASI.pdf
- UNESCO. (2003b). *Arts of the Meddah, Public Storytellers*. Erişim: 26 Nisan 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/arts-of-the-meddah-public-storytellers-00037>
- UNESCO. (2008). *Mevlevi Sema Ceremony*. Erişim: 27 Nisan 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/mevlevi-sema-ceremony-00100>
- UNESCO. (2009). *Âşıklık (Minstrelsy) Tradition*. Erişim: 28 Nisan 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/asklk-minstrelsy-tradition-00179>
- UNESCO. (2010a). *Traditional Sohbet Meetings*. Erişim: 26 Nisan 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/traditional-sohbet-meetings-00385>
- UNESCO. (2010b). *Kırkpınar Oil Wrestling Festival*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/krkpınar-oil-wrestling-festival-00386>
- UNESCO. (2010c). *Semah, Alevi-Bektaşî Ritual*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/semah-alevi-bektasi-ritual-00384>
- UNESCO. (2011). *Ceremonial Keşkek Tradition*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/ceremonial-keskek-tradition-00388>
- UNESCO. (2012). *Mesir Macunu Festival*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/mesir-macunu-festival-00642>
- UNESCO. (2013). *Turkish Coffee Culture and Tradition*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/turkish-coffee-culture-and-tradition-00645>

- UNESCO. (2014). Ebru, Turkish Art of Marbling. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/ebru-turkish-art-of-marbling-00644>
- UNESCO. (2016a). *Nawrouz, Novruz, Nowrouz, Nowrouz, Nawrouz, Nauryz, Nooruz, Nowruz, Navruz, Nevruz, Nowruz, Navruz*. Erişim: 1 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/nawrouz-novruz-nowrouz-nowrouz-nawrouz-nauryz-nooruz-nowruz-navruz-nevruz-nowruz-navruz-01161>
- UNESCO. (2016b). *Flatbread Making and Sharing Culture: Lavash, Katyrma, Jupka, Yufka*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/flatbread-making-and-sharing-culture-lavash-katyrma-jupka-yufka-01181>
- UNESCO. (2016c). *Traditional Craftmanship of Çini Making*. Erişim: 2 Mayıs 2017, <http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/traditional-craftmanship-of-cini-making-01058>
- UNESCOa. (t.y.). *UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun Yapısı*. Erişim: 26 Aralık 2015, http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/bas%C4%B1n_aciklamasi/UTMK.pdf
- UNESCOb. (t.y.). *Kültürel Mirasın ve Çeşitliliğin Korunması, Yaratıcılığın Teşviki*. Erişim: 26 Aralık 2015, <http://www.unesco.org.tr/?page=11:0:5:turkce>
- UNESCOc. (t.y.). *Somut Olmayan Kültürel Miras Hakkında*. Erişim: 27 Aralık 2015, <http://www.unesco.org.tr/?page=11:129:5:turkce>
- UNESCOç. (t.y.). *Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerinde Türkiye*. Erişim: 18 Nisan 2017, http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/somut_olmayan_km/SOKM_TR.pdf
- Uygur, N. (2013). *Kültür Kuramı* (4. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ülken, H. Z. (1969). *Sosyoloji Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Vernier, S., Barbuzza, Giusti, D., ve Moral, G. D. (2008). The Five Language Skills in the EFL Classroom [Elektronik Sürüm]. *Nueva Revista de Lenguas Extranjeras*, 10, 263-291.

Wedgwood, H. (1859). *A Dictionary of English Etymology*. London: Trübner & Co.

Whitney, W. D. (1889). *The Century Dictionary of The English Language*. New York: The Century Co.

Yalçın, A. (2012). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Yılmaz, F. ve Taşkın, M. (2014). Hacivat Karagöz Oyunları ile Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Kültür Aktarımı [Elektronik Sürüm]. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(5), 270-288.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015a). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı A1*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015b). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı A2*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015c). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı B1*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015ç). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı B2*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015d). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı C1*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Yunus Emre Enstitüsü. (2015e). *Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti Ders Kitabı C2*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınevi.

Medya

- Ataman, N. (Yapımcı), Üstel, A., Şendil, S., Turgul, Y. (Senarist), Eğilmez, E. (Yönetmen). (1977). *Gülen Gözler* [Film]. Türkiye: Arzu Film.
- Atay, B. ve Çakarar, S. (Yapımcı), Akay, E. ve Kazak, L. (Senarist), Akay, E. (Yönetmen). (2006). *Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü?* [Film]. Türkiye: İFR A.Ş.
- İstanbul Üniversitesi Film Merkezi (Yapımcı), Albek, S. (Metin Yazarı), Albek, A. (Yönetmen). (1978). *Çini* [Belgesel Film]. Türkiye: İstanbul Üniversitesi Film Merkezi.
- İklim Film ve Akyel, B. E. (Yapımcı), Akyel, B. E. (Senarist) ve Akyel, B. E. (Yönetmen). (2013). *Meddah* [Film]. Türkiye: İklim Film.
- NTV Spor (Yapımcı). (29 Haziran 2013). *Denemeden Olmaz* [Televizyon Programı]. İstanbul: NTV Spor.
- Yılmaz, F. (2012). Cultural Transmission Through Teaching Turkish As A Foreign Language Course Books [Elektronik Sürüm]. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,7(3), 2751-2759.

EKLER

EK 1. ETİK KURUL İZİN MUAFİYET FORMU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU
	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA
	Tarih: 6/6/2017
Tez Başlığı / Konusu: Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı	
Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır, 2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir. 3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir. 4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir. 	
Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
6.6.2017	
Adı Soyadı: Can AKCAOĞLU	
Öğrenci No: N14225468	
Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları	
Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.	
<u>DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI</u>	
<i>Etik kurul iznine gereksizdir.</i>	
<i>Prof. Dr. Mustafa Demirel</i> (Unvan, Ad Soyad, İmza)	
Telefon: 0-312-2976771	Faks: 0-3122977171
	E-posta: turkiyat@hacettepe.edu.tr
	HACETTEPE UNIVERSITY GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

EK 2.

ORJİNALLİK RAPORU

 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ Türkiyat Araştırmaları ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA	
Tarih: <u>6./6./2017</u>	
Tez Başlığı / Konusu: <u>Semut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanımı</u>	
<p>Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam <u>97</u> sayfalık kısmına ilişkin, <u>6./6./2017</u> tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimİN benzerlik oranı % <u>1</u>, 'tür.</p>	
<p>Uygulanan filtrelemeler:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, 2- Kaynakça hariç 3- Alıntılar hariç/dâhil 4- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç 	
<p>Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>	
Gereğini saygılarımla arz ederim.	
<p>Adı Soyadı: <u>Can AKCAOĞLU</u></p> <p>Öğrenci No: <u>N14225468</u></p> <p>Anabilim Dalı: <u>Türkiyat Araştırmaları</u></p> <p>Programı: <u>Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi</u></p> <p>Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.</p>	<p>Tarih ve İmza</p> <p><u>6.6.2017</u></p>
<p>DANIŞMAN ONAYI</p> <p style="text-align: center;">UYGUNDUR</p> <p style="text-align: center;"><u>Prof. Dr. Nevaltin Demir</u> (Unvan, Ad Soyad, İmza)</p> 	

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS VE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KULLANIMI

ORJİNALLIK RAPORU

% 1	% 1	% 0	% 0
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.unesco.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	Submitted to Bahcesehir University Öğrenci Ödevi	<% 1
3	Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
4	srv02.medic.kumamoto-u.ac.jp İnternet Kaynağı	<% 1
5	ÇETİN, Turhan. "Cumalıkızık köyünde kültürel miras ve turizm algısı", Milli Folklor, 2010. Yayın	<% 1
6	www.ajesi.anadolu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

ALINTILARI ÇIKART KAPAT
BİBLİYOGRAFYAYI ÇIKART KAPAT

EŞLEŞMELERİ ÇIKAR < 5 WORDS

EK 3.**ÖZGEÇMİŞ****Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı : Can Akcaoglu
Doğum Yeri ve Tarihi : 13.04.1991 / İzmir

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Hacettepe Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Uygulama ve Araştırma Merkezi (HÜ TÖMER)

İletişim

E-posta Adresi : canakcaoglu@hotmail.com

Tarih : 08.06.2017